

ผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4

EFFECTS OF A SELF-DIRECTED LEARNING PROGRAM ON CAREER DECISION-
MAKING AMONG MATHAYOMSUKSA FOUR STUDENTS

สุภาสินี สัตย์เจริญ

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2561

ผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

EFFECTS OF A SELF-DIRECTED LEARNING PROGRAM ON CAREER
DECISION-MAKING AMONG MATHAYOMSUKSA FOUR STUDENTS

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for MASTER OF EDUCATION (Research & Development on Human Potentials)

Faculty of Education Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4

ของ

สุธาสินี สัตย์เจริญ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสณา จุลรัตน์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(อาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ประเสริฐสิน)

ชื่อเรื่อง	ผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ผู้วิจัย	สุภาสินี สัตย์เจริญ
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสณา จุฬรัตน์

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง (2) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ที่มีคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 จากนั้นสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากเพื่อเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ (1) แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.902 (2) โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกันและแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า (1) หลังการทดลองนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบนำตนเอง, การตัดสินใจเลือกอาชีพ

Title	EFFECTS OF A SELF-DIRECTED LEARNING PROGRAM ON CAREER DECISION-MAKING AMONG MATHAYOMSUKSA FOUR STUDENTS
Author	SUTHASINEE SUTCHAROEN
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Pasana Chularut

The purpose of this research were (1) to compare the differences between scores with regard to career decision-making in the experimental group before and after participation in the self-directed learning program; (2) to compare the differences in scores with regard to career decision-making in the experimental and control group. The samples included sixty Matayomsuksa Four students at Patumwan Demonstration School at Srinakharinwirot University with career decision-making scores were below the fiftieth percentile. The samples, selected by simple random sampling, were classified into experimental and a control groups and each group consisted of thirty students. The research instruments included the following (1) career decision scales with a combination of 0.902; (2) self-directed learning program with an IOC (Item Objective Congruence) which ranged from 0.67 to 1.00. The data were analyzed using mean, standard deviation, a t-test for the dependent sample and a t-test for the independent samples. The findings revealed that: (1) After participating the program, the students in the experimental group had career decision-making scores at a .05 level of significance; (2) After participating the program, the students in the experimental group students had higher career decision-making scores than the students in the control group at a .05 level of significance.

Keyword : Self-directed Learning, Career Decision-making

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยเมตตาและความอนุเคราะห์อย่างดีจากผู้มีอุปการะคุณหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสณา จุลรัตน์ และอาจารย์ ดร.นฤมล พระใหญ่ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำชี้แนะแนวทาง เสนอข้อคิดเห็นต่างๆ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี เพื่อให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์ ประธานสอบปริญญาานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศจรา ประเสริฐสิน กรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับแก้ไขปริญญาานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้านในการทำวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณิศา ปลอดโปร่ง อาจารย์ ดร.ธรรมโชติ เขี่ยมทัตนะและอาจารย์ ดร.ภาวดี กำภู ณ อยุธยา

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัย รวมทั้งขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดาและครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนทำปริญญาานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา รวมทั้งขอบพระคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ท่านอื่นๆ ที่ผู้วิจัยไม่สามารถเอ่ยนามได้หมดมา ณ ที่นี้ คุณประโยชน์จากปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้มีพระคุณทุกท่านตามที่ได้กล่าวมา

สุธาสิณี สัตย์เจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ	9
1.1 ความหมายของการตัดสินใจ การตัดสินใจเลือกอาชีพ	10
1.2 ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอาชีพ	12

1.3 พัฒนาการของการตัดสินใจเลือกอาชีพ.....	14
1.4 ประเภทของการตัดสินใจ	17
1.5 ขั้นตอนของการตัดสินใจ.....	19
1.6 การวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ.....	25
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง	30
2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเอง	30
2.2 ทฤษฎีและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง	31
2.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบนำตนเอง.....	37
2.4 กระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้แบบนำ ตนเอง	40
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	45
ประชากร	45
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	45
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
1. ขั้นตอนการสร้างแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ.....	45
2. ขั้นตอนการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง	47
แบบแผนการทดลอง	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	50
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัย.....	51
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	54
สมมติฐานการวิจัย	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
สรุปผลการวิจัย	57
อภิปรายผลการวิจัย	57
ข้อเสนอแนะ	61
ข้อเสนอแนะทั่วไป	61
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	62
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	67
ประวัติผู้เขียน	121

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเอง	41
ตาราง 2 ตัวอย่างข้อคำถามในแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ	47
ตาราง 3 แบบแผนการทดลอง	49
ตาราง 4 ผลการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองระหว่างกลุ่มที่ได้เข้าร่วมและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง	52
ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง	52
ตาราง 6 ผลการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองระหว่างกลุ่มที่ได้เข้าร่วมและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง	53
ตาราง 7 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ	73
ตาราง 8 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง	74
ตาราง 9 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (r) ของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ	76

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	8
ภาพประกอบ 2 กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของ เกอแลต (Gelatt).....	24

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจโลก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของกำลังแรงงานที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้ตลาดแรงงานได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านของดิจิทัล (Digital Transformation) รูปแบบการจ้างงานที่เปลี่ยนไป คนรุ่นใหม่มีความสนใจรูปแบบการทำงานที่เป็นแบบระยะสั้น (Gig Worker) และการเกิดอาชีพใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีได้ถูกนำมาใช้ และเข้ามามีบทบาทต่อภาคธุรกิจเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นระบบแมคคาทรอนิกส์ หุ่นยนต์ อุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติ คอมพิวเตอร์อัจฉริยะ (AI) ที่เริ่มถูกนำมาใช้ทดแทน “แรงงานคน” อย่างแพร่หลายมากขึ้น ทั้งในภาคการผลิต ภาคบริการหรือแม้แต่ภาคการเกษตร ดังนั้นทิศทางของตลาดแรงงานในยุค 4.0 ต้องการคนที่มีทักษะหลายด้าน (Multitasking) ทั้งในส่วนของทักษะด้านความรู้ความเชี่ยวชาญในอาชีพ (Hard Skills) และทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) ได้แก่ การคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งถือว่าสำคัญมากต่อชีวิตการทำงานและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน สังคมในการขับเคลื่อนเข้าสู่ความเป็นดิจิทัลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างหนึ่ง (กระทรวงแรงงาน, 2561, น. 6-7)

แรงงานเป็นทุนมนุษย์ซึ่งถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญและมีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ระดับ ถ้าแรงงานของประเทศมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และศักยภาพสูงจะส่งผลให้ผลิตผลการผลิต (Productivity) สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลสืบเนื่องต่อไปยังการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศจึงนับว่ามีความสำคัญยิ่ง เป็นกลยุทธ์ที่มีผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของประเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลไกการสร้างความสมดุลของตลาดแรงงานเพื่อสร้างที่ยั่งยืนในภาคแรงงานนั้น การสร้างค่านิยมให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายในช่วงวัยศึกษาที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคตให้สนใจศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานถือเป็นเรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตามการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสูงมิใช่การเริ่มต้นเมื่อ “คน” เป็นประชากรวัยทำงาน หรือเริ่มต้นเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานแล้วจึงพัฒนาตามภารกิจของกระทรวง

แรงงานเท่านั้น ควรต้องเริ่มสร้างตั้งแต่วัยเด็กให้มีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่สมบูรณ์วัย 5 – 20 ปี เป็นวัยที่ระบบการศึกษาต้องสามารถดึงศักยภาพที่ฝังอยู่ในตัวตนออกมาสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน (กระทรวงแรงงาน, 2559, น. 1-9) สอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรี (ครม.) มีมติเห็นชอบให้กระทรวงแรงงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานต่างๆ ที่จัดให้มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาร่วมมือกันแก้ปัญหาการผลิตกำลังคนไม่ตรงตลาดแรงงาน ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งจะกระทบต่อรายได้และคุณภาพชีวิตของตัวแรงงานและขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขัน โดยดำเนินการให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนต้องได้รับการแนะแนวการศึกษาและอาชีพก่อนสำเร็จการศึกษาตามกระบวนการแนะแนวครบถ้วนทุกขั้นตอน (คิดโชนของวัยทีน, 2559) จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็น “ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสูง” ส่วนราชการเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านความมั่นคงของมนุษย์ และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ต้องบูรณาการดำเนินงานอย่างประสานสอดคล้องเป็นทิศทางเดียวกัน ประเทศชาติจึงจะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันมุ่งเน้นในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะศตวรรษที่ 21 7 ประการ คือ ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการทำงานอย่างรวมพลัง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะอาชีพและการใช้ชีวิต และทักษะการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ จากปัญหาแรงงานที่ประเทศไทยกำลังประสบทั้งการขาดแคลนแรงงาน การผลิตกำลังคนไม่ตรงกับตลาดแรงงาน ทักษะอาชีพและการใช้ชีวิตนั้นจึงกลายมาเป็นทักษะที่มีความสำคัญในยุคปัจจุบัน เป็นทักษะที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความชำนาญในอาชีพที่ตนสนใจและมีความถนัด โดยมีพื้นฐานมาจากการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การมีอาชีพทำให้ชีวิตมีความสุข จึงนำไปสู่ความเชี่ยวชาญในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2558, น. 3) สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555, น. 48) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะอาชีพและทักษะชีวิตนั้นต้องได้เรียนรู้มาตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เรียนเรียนตามพัฒนาการของสมองผู้สอนมีหน้าที่เรียนรู้ที่จะออกแบบการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนแต่ละกลุ่มอายุและตามพัฒนาการของสมองของผู้เรียนแต่ละคนเพราะทักษะนี้เป็นทักษะที่สอนกันไม่ได้ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ในฐานะผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยซูเปอร์ (Super, 1960, อ้างถึงใน วัชรวิทย์ ทรัพย์มี, 2523, น. 31) กล่าวถึงพัฒนาการด้านอาชีพว่า ความสนใจของ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นอยู่ในขั้นของการก่อตัวของความสนใจในอาชีพและนักเรียนในวัยนี้ยังไม่สามารถคิดหรือตัดสินใจได้อย่างรอบคอบเพียงพอ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจในอาชีพได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและการแนะแนวทางอาชีพที่เหมาะสมเพื่อจะช่วยให้นักเรียนได้สำรวจและรู้จักตนเอง ตลอดจนได้เรียนรู้ถึงโลกของอาชีพ สอดคล้องกับกินซ์เบิร์กและคณะ (Ginzberg; et al , 1951 อ้างถึงใน ประดิษฐ์ อุปรมัย, 2534, น. 18) ได้ร่วมกันพัฒนาทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพมาจากทฤษฎีการเลือกอาชีพ โดยได้แบ่งกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพออกเป็น 3 ระยะ ซึ่งระบุวาระระยะที่ 2 ช่วงอายุระหว่าง 11-17 ปี เป็นการพิจารณาเลือกอาชีพอย่างคร่าวๆ ระยะนี้นักเรียนประจักษ์แล้วว่าชอบหรือสนใจกิจกรรมอะไรและเริ่มค้นพบว่าตนเองมีความสามารถในการทำกิจกรรมอย่างไรได้ดีและการเลือกอาชีพจะคำนึงถึงความสนใจ ความสามารถ ค่านิยมที่มีต่ออาชีพมาใช้ประกอบการพิจารณาเลือกอาชีพอย่างคร่าวๆ และเมื่อเริ่มอายุ 17 ปีถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจะอยู่ในระยะที่ 3 เป็นระยะการพิจารณาเลือกอาชีพตามความเป็นจริง ระยะนี้บุคคลจะพิจารณาเลือกอาชีพจากการวิเคราะห์ตนเองอย่างรอบด้านตามความเป็นจริง รวมไปถึงวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านอาชีพตามสภาพความเป็นจริงด้วยเช่นกัน ฉะนั้นช่วงวัยที่เหมาะสมที่จะพัฒนาการตัดสินใจอาชีพมากที่สุดคือ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนแนะแนว โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จากประสบการณ์การสอนที่ผ่านมาผู้วิจัยเห็นว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประสบปัญหาในการค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง ไม่สามารถเลือกคณะเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมทางด้านอาชีพให้กับนักเรียนนั้นตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนักเรียนจะได้มีเวลาในการเตรียมตัว วางแผน เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ในการพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัย และบทความวิชาการต่างๆ ในการช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจในอาชีพได้ ซึ่งมีหลากหลายเทคนิคและวิธีการที่จะพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพ อาทิเช่น การใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษาทางอาชีพเป็นการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมุ่งเน้นในเรื่องของอาชีพ (Rose, 1993, 42) ชุดการสอนแนะแนวอาชีพเป็นการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาแนะแนวเกี่ยวกับอาชีพ เป็นต้น (ชัยรงค์ พรหมวงศ์, 2540, น. 135) นอกจากนี้ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2545, น. 205) ได้กล่าวไว้ว่าในการช่วยเหลือนักเรียนให้มีความสามารถในการตัดสินใจที่ถูกต้องนั้น จำเป็นต้องใช้บริการแนะแนวเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการตัดสินใจศึกษาหรือเลือกอาชีพ โดยผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ ผักผ่อน

การคิด การตัดสินใจและผู้สอนไม่ควรบอกวิธีแก้ปัญหาให้กับนักเรียนโดยตรง ต้องกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิด เมื่อนักเรียนเรียนรู้ก็จะสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สำหรับในต่างประเทศ เดอเบียน และคอร์นิเลียส (Bruin & Cornelius, 2011, 214) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้แบบนำตนเองกับการตัดสินใจด้านอาชีพของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเซาท์แอฟริกา ผลปรากฏว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการตัดสินใจอาชีพด้านการรับรู้สมรรถนะตนเอง ด้านความเชื่อมั่นและความไม่แน่ใจ กล่าวคือ นักเรียนที่มีลักษณะของการเรียนรู้แบบนำตนเองที่สูงจะสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ดีกว่านักเรียนทั่วไป เพราะการเรียนรู้แบบนำตนเองเน้นให้ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงส่งผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเองมาปรับใช้ในการพัฒนาการตัดสินใจด้านอาชีพของผู้เรียน โนลส์ (Knowles, 1975, 18) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเองว่า เป็นกระบวนการคิดริเริ่มการเรียนรู้ โดยอาจจะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ โดยผู้เรียนจะทำการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนของตนเอง กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งตัวบุคคลและเป็นแหล่งความรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้นั้น จากแนวคิดของโนลส์ การเรียนรู้แบบนำตนเอง จึงเป็นความสมัครใจและความรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง ในการเลือกวิธีเรียนและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง การเรียนรู้แบบนำตนเองจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาใหม่ หลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด การศึกษาอย่างอิสระ

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ และมีความรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของตนเองว่าต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องใด มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วางแผนการเรียนรู้เรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนอาจเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนหรือครูผู้สอนก็ได้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม, 2552, น. 7) สอดคล้องกับที่ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, น. 50-51) ได้กล่าว การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหากำหนดแนวทางการเรียนรู้ และเลือกวิธีการ

เรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองและจากที่ ทิพยวรรณ กิตติพร (2531, น. 8-9) ได้กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่บุคคลต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลมากขึ้นด้วยตนเอง รวมทั้งความเข้าใจในตนเอง นำมาพิจารณาเปรียบเทียบอันจะนำไปสู่การเลือกอาชีพที่ใกล้เคียงกับความ เป็นจริงมากที่สุด บุคคลจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ละเอียดเกี่ยวกับอาชีพนั้น รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับทักษะ ความสนใจ และค่านิยมในระดับเชิงลึกจนกระทั่งสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเองมากที่สุดได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ความสำคัญของวิจัย

ผลการของวิจัยครั้งนี้ จะช่วยให้ทราบถึงผลการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และจะเป็นแนวทางแก่อาจารย์ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน อาทิ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคตต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากนักเรียนที่มีคะแนน

การตัดสินใจเลือกอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 จำนวน 122 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากมาจำนวน 60 คน และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจเลือกอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การตัดสินใจเลือกอาชีพ หมายถึง กระบวนการที่เป็นลำดับขั้นตอนของบุคคลในการตัดสินใจทางด้านอาชีพที่เหมาะสมที่สุด โดยพิจารณาข้อมูลทางอาชีพ เช่น ตลาดแรงงาน คุณสมบัติในการประกอบอาชีพ รายได้ เป็นต้น วิเคราะห์ความต้องการ ความถนัด ความสนใจของตนเองและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดให้เกิดความพึงพอใจกับตนเอง ซึ่งวัดได้จากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale) ของออสซิโพว์ (Osipaw, 1976, as cited in Meyer, 1987, 99-102)

2. โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง โปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเองของโนลส์ (Knowles) เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยให้ผู้เรียนมีอิสระในการวางแผนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย กำหนดวิธีในการเรียนรู้และประเมินผลตนเอง รวมทั้งควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามที่วิธีการที่ตั้งไว้ ซึ่งใช้เวลาในการจัดกิจกรรมครั้งละ 50 นาที จำนวน 10 ครั้ง โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดี เชื้อถือ และสร้างทั้งบรรยากาศเกื้อหนุน ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการตัดสินใจและอาชีพ เตรียมความพร้อมนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้ง

2.2 ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียนเริ่มการเรียนรู้ด้วย การวินิจฉัยและกำหนดเรื่องที่จะเรียน สำรวจความต้องการและเลือกสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยนำเสนอวิธีการสอนให้กับนักเรียน นำผู้เรียนไปสู่กระบวนการตัดสินใจโดยอาศัยมติกลุ่ม

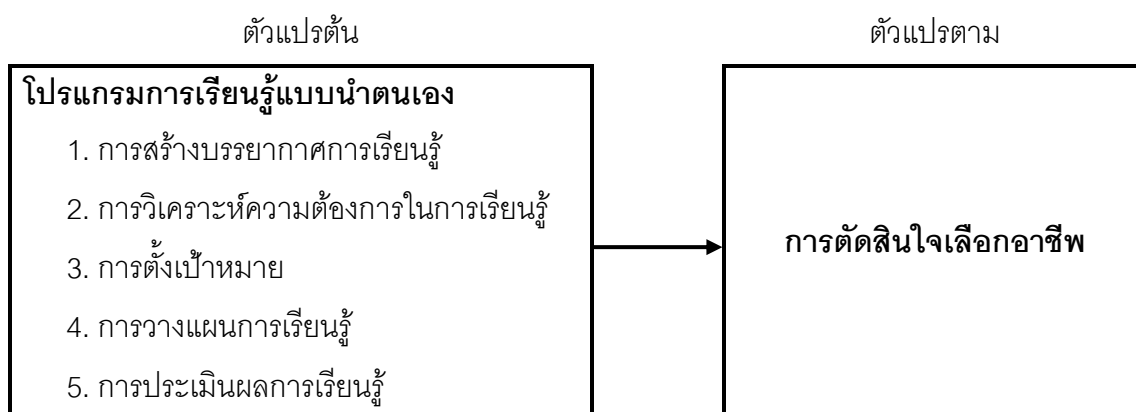
2.3 ขั้นตั้งเป้าหมาย หมายถึง นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน วางแผนดำเนินการเรียน เน้นพฤติกรรมที่คาดหวัง วัดได้ และวิธีการประเมินผล โดยให้นักเรียนนำเสนอ ส่วนของตนเองและนำเสนอกับเพื่อน เพื่อเลือกวิธีการเรียนรู้โดยอาศัยมติกลุ่ม

2.4 ขั้นการวางแผนการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนระบุแหล่งทรัพยากรทั้งที่เป็นวัสดุ และบุคคล (Designing a Learning Plan) เช่น ห้องสมุด การสัมภาษณ์ การอ่าน การศึกษาดูงาน เป็นต้น เพื่อหาข่าวสารข้อมูลที่ครอบคลุมเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนอยากจะเรียนรู้อย่างรอบด้าน โดยผู้สอนรับบทบาทเป็นที่ปรึกษา ช่วยให้นักเรียนออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง รู้จักแหล่งเรียนรู้ และวิธีการในการใช้แหล่งเรียนรู้นั้น เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ได้

2.5 ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไร โดยผู้สอนเสนอแนะการนำตนเองของผู้เรียนตามสภาพจริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเองของโนลส์ (Knowles, 1990, อ้างถึงใน อภิญญา ปรัชญพฤทธิ, 2555, น.398) ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Climate Setting) 2) ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ (Diagnosis Needs for Learning) 3) ขั้นกำหนดเป้าหมาย (Setting Goals) 4) ขั้นวางแผนการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan) 5) ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation Learning Outcome) ร่วมกับทฤษฎีทางจิตวิทยา ประกอบด้วย ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของแฟร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มเกสตัลท์และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา มาใช้ออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน จึงสามารถสรุปกรอบแนวคิดทางการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการทดลองนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้นก่อนการทดลอง
2. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้เสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 1.1 ความหมายของการตัดสินใจ การตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 1.2 ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 1.3 พัฒนาการของการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - 1.4 ประเภทของการตัดสินใจ
 - 1.5 ขั้นตอนของการตัดสินใจ
 - 1.6 การวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 2.2 ทฤษฎีและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 2.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 2.4 กระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเอง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ความสามารถอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ คือ ความสามารถในการคิดที่ซับซ้อนเป็นนามธรรม หลังจากการคิดอย่างไตร่ตรองรอบคอบอย่างมีเหตุผลแล้ว มนุษย์จึงตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ตั้งแต่การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องง่ายไปจนกระทั่งการตัดสินใจที่ยาก การตัดสินใจนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อเราต้องคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตหรือระหว่างทางเลือกตั้งแต่สองทางขึ้นไปหรือเราต้องคาดการณ์จากข้อมูลที่ไม่เพียงพอ ในแต่ละวันเราได้แก้ปัญหาและนำข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการตัดสินใจ บางเรื่องต้องใช้เวลาเพียงครู่เดียว บางเรื่องก็ใช้เวลานาน การที่เรามีความตั้งใจเพียงอย่างเดียวไม่ได้ทำให้เราแก้ปัญหาได้สำเร็จทุกครั้งไปเพราะมีปัจจัยหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นคน สถานการณ์ ข้อสมมติฐานต่างๆ สามารถ

เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์ต้องมีทางเลือกสุดท้ายซึ่งคือ การตัดสินใจ
 นั้นเอง (คัคนางค์ มณีศรี, 2559, น. 138; ทิพย์วัลย์ สีจันทร์, 2548, น. 99)

1.1 ความหมายของการตัดสินใจ การตัดสินใจเลือกอาชีพ

นักวิชาการทั้งไทยและชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่า การตัดสินใจ
 (decision making) ไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

ในทัศนะของ บาร์นาร์ด (Barnard, 1938, p. 185) บรอสส์ (Bross, 1953, p. 10)
 เกอแลตต์ (Gelatt, 1989, p. 252) เห็นว่า กระบวนการตัดสินใจเป็นเทคนิควิธีลดทางเลือก การ
 เลื่อนั้นจะใช้เทคนิควิธีใดก็ตาม ที่ผ่านการวิเคราะห์คัดเลือกลงให้เหลือทางเลือกเพียงทางเดียว
 โดยประเมินทางเลือกที่เป็นไปได้ ซึ่งนำนักทางเลือกเหล่านั้น พิจารณาความแตกต่างของผลที่
 เกิดจากทางเลือกเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาถึงคุณค่าตามความต้องการของตนต่อผลที่เกิดขึ้น
 เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้

สมคิด บางโม (2538, น. 180) และ จันทรานี สงวนนาม (2553, น. 162) มีความเห็น
 ตรงกันว่าการตัดสินใจ หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปสู่การเลือก ซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่
 เป้าหมายที่วางไว้ โดยมีการรวบรวม ประเมินข้อมูล ใช้เหตุผลในการพิจารณา วิเคราะห์หาทาง
 เลือก รวมทั้งพิจารณาสิ่งประกอบอื่นๆ เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ การตัดสินใจจึงต้องเป็นไป
 ตามขั้นตอนของกระบวนการอย่างรอบคอบ อันนำไปสู่การตัดสินใจเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
 หรือหลายสิ่งเพื่อความสำเร็จตรงตามที่ตั้งเป้าหมายที่วางไว้

ในทัศนะของ กัลณพัฒน์ รัชมีเมฆินทร์ (2551, น. 18-19) เห็นว่าการตัดสินใจเป็น
 กระบวนการ หมายความว่า เป็นกระบวนการต่างๆ ทั้งการ การพิจารณาไตร่ตรอง การวิเคราะห์
 และการประเมิน จากนั้นจึงค่อยทำการตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุดเพื่อนำมาเป็นแนวทางในปฏิบัติ
 การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับทางเลือก หมายความว่า การตัดสินใจนั้นเป็นการดำเนินการที่ผู้ตัดสินใจ
 ต้องทำการคิด และพัฒนาทางเลือกต่างๆ ที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ออกมาให้มากที่สุดเท่าที่
 จะทำได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าทางเลือกที่มีน้อยนั้น อาจปิดกั้นโอกาสในการสร้างสรรค์ทางความคิด
 หรือการพัฒนาทางเลือกที่ดีกว่าที่มีอยู่ได้ การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล นั่นคือ
 การตัดสินใจเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเดี่ยว กลุ่ม หรือทั้งองค์กร พฤติกรรมของแต่ละบุคคลก็จะ
 มีความแตกต่างกันออกไป ส่งผลให้การตัดสินใจมีความแตกต่างกันออกไปด้วยนั่นเอง

แสวง รัตนมงคลมาศ (2537, น. 73) ได้ให้ความหมายของคำว่า การตัดสินใจ คือ
 การเลือกบนทางเลือก (Choice of alternative) ซึ่งทางเลือกนั้นจะต้องมี

1. เป้าหมายหรือจุดประสงค์ (goals) ความมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลนั้น ผู้กระทำ ต้องมีการกำหนดเป้าหมายไว้ก่อนล่วงหน้า และพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุ เป้าประสงค์นั้น

2. ความเชื่อ (belief orientation) เกิดจากความคิด ความรู้ในเรื่องนั้นที่จะมี อิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกการกระทำทางสังคม

3. ค่านิยม (value standard) คือ สิ่งที่คุณคดียึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง ค่านิยมนั้นเป็นลักษณะความเชื่ออย่างหนึ่ง แต่มีลักษณะถาวร โดยถือว่าวิธีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ดีหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือและปฏิบัติ มากกว่าวิธีปฏิบัติอย่างอื่น

4. นิสัยและธรรมเนียม (habits and customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคม กำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณี

5. การคาดหวัง (expectation) คือ ทำที่ของบุคคลอื่นที่มีผลต่อพฤติกรรมของ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ

สรุปได้ว่า การตัดสินใจคือการประเมินทางเลือกจากทางเลือกหลายๆ แนวทาง สำหรับสิ่งที่ต้องตัดสินใจจะมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นไปได้ของสิ่งที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์และ คุณค่าของสิ่งที่คาดหวังไว้ การตัดสินใจจะมีความแตกต่างจากการแก้ไขปัญหาตรงที่ว่า เรา สามารถจะล่วงรู้ตัวเลือกหรือความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาทั้งหมด ความเสี่ยงจึงอยู่ที่การจะ เลือกตัวเลือกที่ดีที่สุด โดยการจำแนกแยกแยะถึงเกณฑ์หรือข้อดีข้อเสียพร้อมทั้งประเมินคุณค่า ของสิ่งต่างๆ ร่วมกัน แล้วค่อยตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป การคำนึงถึงคุณประโยชน์และ น้ำหนักของตัวเลือกหลายอย่างประกอบกันจะเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดความมั่นใจที่ได้เลือก ตัดสินใจจากสิ่งที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดระหว่างตัวเลือกหลายตัวซึ่งสามารถช่วยให้คุณตัดสินใจได้ง่ายขึ้น

นักวิชาการทั้งไทยและชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของคำว่า การตัดสินใจ เลือกอาชีพ ไว้ดังนี้

ทิพย์วรรณ กิตติพร (2531, น. 8-9) กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพเป็น กระบวนการที่บุคคลต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพมากขึ้น รวมทั้งความเข้าใจในตนเอง จะถูกนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง อันนำไปสู่การเลือกอาชีพที่ ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น บุคคลจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้นในด้านอาชีพ เช่น แนวโน้มของตลาดแรงงาน ความก้าวหน้าของงาน อัตราการจ้างงานและอื่นๆ นอกจากนี้ยัง

ต้องมีข้อมูลในรายละเอียดที่เกี่ยวกับตนเองทั้งในด้านความต้องการ ทักษะ ความสนใจ และค่านิยมในระดับลึกซึ่งจนกระทั่งบุคคลสามารถนำมาพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อช่วยในการวางแผนโครงการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความเป็นจริงมากที่สุด

เกอแลต (Gelatt, 1991, p. 2) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า คือ การใช้สิ่งที่บุคคลรู้ สิ่งที่บุคคลเชื่อดังนั้นบุคคลจึงสามารถเลือกได้ว่า จะทำอะไรเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ การตัดสินใจนั้น จึงเกี่ยวข้องกับอนาคต การวางแผนอาชีพที่เกี่ยวกับอนาคต การตั้งเป้าหมายก็เกี่ยวกับอนาคต ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับอนาคต และการตัดสินใจเลือกอาชีพจะเกิดจากการที่บุคคลมีการประเมินทางเลือกที่เป็นไปได้ ความแตกต่างของผลที่เกิดจากทางเลือกเหล่านั้น และการพิจารณาถึงคุณค่าตามความต้องการของตนต่อผลที่เกิดขึ้น

เดวิส (Davis, 1996, as cited in Isaacson & Brown, 2000, p. 27) กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ถึงคุณค่าและความ สามารถซึ่งจะเป็นไปตามลักษณะของความสามารถและคุณค่าในแต่ละอาชีพ บุคคลจะมีการตัดสินใจในอาชีพจากการเปรียบเทียบถึงความพึงพอใจในงานและตอบสนอง ความต้องการของตน

สำหรับการตัดสินใจเลือกอาชีพ หมายถึง กระบวนการที่เป็นลำดับขั้นตอนของบุคคลในการตัดสินใจทางด้านอาชีพที่เหมาะสมที่สุด โดยพิจารณาข้อมูลทางอาชีพ วิเคราะห์ความต้องการ ความถนัด ความสนใจของตนเองและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดให้เกิดความพึงพอใจกับตนเอง

1.2 ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอาชีพ

กินซ์เบิร์ก และคณะ (Ginzberg, 1951, อ้างถึงใน ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2529, น. 97-99) ได้ศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกอาชีพ และสรุปเป็นทฤษฎีไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น เมื่ออายุน้อยที่สุดประมาณ 6 - 7 ปี และการตัดสินใจเลือกอาชีพจะมีมากขึ้นเมื่ออายุ 10 ปีหรือมากกว่า
2. การตัดสินใจเลือกอาชีพแต่ละครั้งในระยะวัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของบุคคลนั้นตั้งแต่วัยแรกๆ ของชีวิตเป็นต้นมาและมีอิทธิพลต่อไปในอนาคตด้วยการตัดสินใจเลือกอาชีพในระยะวัยรุ่นนั้น โดยทั่วไปเมื่อเกิดขึ้นมักจะไม่เปลี่ยนแปลงอีก
3. การตัดสินใจเลือกอาชีพต้องการความสมดุลขององค์ประกอบส่วนบุคคลกับโอกาสและขีดจำกัดของความเป็นจริง

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2541, น. 76) ได้อธิบายว่า การตัดสินใจที่ถูกต่อนั้น หมายถึง การตัดสินใจเข้าสู่อาชีพที่ตรงกับความต้องการ ความถนัดความสนใจของเขา เมื่อบุคคลสามารถ

ตัดสินใจได้ถูกต้อง เขาย่อมจะมีความสุขในการทำงานมากกว่า และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพย่อมมีสูงขึ้นตามไปด้วย

แกทติ (Gati) ทฤษฎีความหลากหลายในการตัดสินใจเลือกอาชีพของแกทติ (Gati's Multiple Career Decision-Making Theory) (Gati; & Tikothki, 1989, ac cited in Nystul, 1999, p. 329) ได้กล่าวไว้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการเลือกอาชีพนั้นสามารถอธิบายได้ 3 รูปแบบ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นไปตามธรรมชาติ มีความเป็นตรรกะและมีเหตุผลเพียงพอเพื่อค้นหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการตัดสินใจเลือกอาชีพทั้ง 3 รูปแบบนั้นประกอบด้วย

1. รูปแบบที่มุ่งถึงประโยชน์ (Expected Utility Model) การตัดสินใจเลือกอาชีพตามรูปแบบนี้ จะเป็นการประเมินถึงข้อดีและข้อเสียของแต่ละอาชีพ และเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆ ซึ่งบุคคลสามารถเลือกอาชีพโดยพิจารณาจากสิ่งที่คุณค่าต่อตนเองมากที่สุด

2. รูปแบบที่มีการคัดออกอย่างเป็นระบบ (Sequential Elimination Model) การตัดสินใจเลือกอาชีพตามรูปแบบนี้ จะพิจารณาถึงคุณสมบัติของอาชีพตามอุดมคติ เช่น อาชีพที่ทำงานกลางแจ้ง บุคคลจะมีการเรียงลำดับคุณสมบัติต่างๆ ตามความสำคัญ ซึ่งจะมีเกณฑ์แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล และจะไม่เกิดการตัดสินใจในการเลือกอาชีพนั้นๆ หากสิ่งที่ได้ไม่ตรงกับที่กำหนดไว้

3. รูปแบบที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน (Conjunctive Model) การตัดสินใจเลือกอาชีพตามรูปแบบนี้ จะพิจารณาเลือกอาชีพที่ตรงตามมาตรฐานทางอาชีพขั้นต่ำสุด เช่น ระดับของเงินเดือนขั้นต่ำสุดที่เป็นไปได้

ซึ่งแกทติได้กล่าวไว้ว่า ไม่มีรูปแบบใดดีไปกว่ารูปแบบใด หากแต่รูปแบบ เหล่านี้ จะเกิดโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่จะเป็นตัวกำหนดถึงความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

ฮอลแลนด์ (Holland) ทฤษฎีการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพ (A Theory of Vocational Behavior) (Holland, 1973, อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2541, น. 52-53) เขากล่าวว่า

1. มนุษย์ใช้อาชีพเป็นเครื่องแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของตน
2. บุคคลต่างมีความคิดเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งไม่ว่าจะถูกหรือผิดก็ตาม ความคิดเหล่านั้นล้วนมีผลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล
3. บุคคลที่เลือกประกอบอาชีพคล้ายคลึงกันย่อมมีลักษณะทางบุคลิกภาพคล้ายคลึงกัน

4. บุคคลที่เลือกอาชีพได้ตรงกับลักษณะของบุคลิกภาพของตนเอง บุคคลนั้นจะมีความพึงพอใจในงานอาชีพนั้น

1.3 พัฒนาการของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super's Theory of Vocational Development) (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2541, น. 68) ได้นำความรู้ทางด้านจิตวิทยาพัฒนาการและทฤษฎีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองมารวมกัน โดยกล่าวว่ามนุษย์มีความแตกต่างกันด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพทำให้แต่ละบุคคลมีความเหมาะสมในอาชีพที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ได้ทำการศึกษารูปแบบของอาชีพคนทำงานในช่วงชีวิตของแต่ละบุคคลประกอบด้วยลำดับขั้น 5 ขั้น ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2551, น. 529-531)

1. ขั้นเจริญเติบโต (Growth Stage) เป็นขั้นการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 14 ปี เป็นช่วงพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง โดยอาศัยการเรียนรู้จากความสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน ครู และบุคคลอื่น จากประสบการณ์เหล่านี้ทำให้เริ่มมีการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่จะประกอบต่อไปในอนาคตที่เหมาะสมกับความสนใจและความชอบ

2. ขั้นค้นหา (Exploration Stage) อยู่ระหว่างช่วงอายุ 15-24 ปี เป็นช่วงที่บุคคลค้นหาว่าอาชีพใดชอบหรือเหมาะสมกับความสามารถที่สุด เป็นระยะที่บุคคลคิดเปรียบเทียบงานอาชีพต่างๆ ค้นหาและพัฒนาค่านิยม แรงกระตุ้น ความกระตือรือร้นเกี่ยวกับงานและรวบรวมข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเลือกแนวทาง การศึกษาที่มุ่งไปสู่อาชีพที่คิดว่าเหมาะสม

3. ขั้นวางรากฐาน (Establishment Stage) อยู่ในช่วงอายุ 25-44 ปี เป็นขั้นที่เป็นหัวใจของชีวิตการทำงาน ช่วงนี้จะเป็นการเริ่มต้นของการเข้าไปมีประสบการณ์ในการทำงาน และบุคคลจะค้นพบว่าอาชีพใดเหมาะสมกับตนมากที่สุด ในขั้นวางรากฐานสามารถแบ่งย่อยได้อีก 3 ขั้นตอน คือ

3.1 ขั้นทดลอง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 25-30 ปี เป็นช่วงที่บุคคลตัดสินใจว่างานที่เลือกนั้นเหมาะสมหรือไม่ ถ้ายังไม่พอใจหรือคิดว่าไม่เหมาะสมก็จะทดลองใหม่โดยเปลี่ยนงานไปเรื่อยๆ

3.2 ขั้นสร้างตัว อยู่ในช่วงอายุ 30-40 ปี เป็นช่วงที่บุคคลกำหนดอาชีพที่แน่นอนสำหรับตัวเอง วางแผนอาชีพโดยกำหนดลำดับขั้นการพัฒนาไว้ อาจเป็นการเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขั้น การเปลี่ยนงานเพื่อเพิ่มประสบการณ์ และการศึกษาเพื่อเสริมงานอาชีพที่เลือกไว้

3.3 ขั้นวิกฤตการณ์อาชีพชั้นกลาง เป็นช่วงที่บุคคลประเมินความก้าวหน้าในงาน เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้เดิม บุคคลจะเริ่มคิดถึงระดับความสำคัญของงานหรืออาชีพต่อชีวิต เริ่มแสวงหาความมั่นคงหรืออาชีพที่ยืดเหนียว

4. ขั้นรักษาสภาพ (Maintenance Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 45-54 ปี เป็นช่วงสร้างฐานการงานให้ตนเอง และมุ่งรักษาสภาพงานหรือดำรงตำแหน่งนั้นไว้ โดยแทบจะไม่มีการริเริ่มงานใหม่อีก

5. ขั้นถดถอยเป็นช่วงก่อนเกษียณอายุ บุคคลต้องเผชิญกับภาวะการลดระดับอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบที่เคยมีอยู่ต้องเรียนรู้และยอมรับและพัฒนาบทบาทใหม่ในการทำหน้าที่เป็นผู้ให้ คำแนะนำปรึกษาแก่คนทำงานรุ่นใหม่

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg's Theory of Career Development) นักวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สาขาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการทางด้านสังคมวิทยากับจิตวิทยา ทำให้ กินซ์เบิร์ก และคณะทำการวิจัยทางด้านพฤติกรรมพัฒนาการด้านอาชีพขึ้น และได้แบ่งกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพออกเป็น 3 ระยะ ตามลำดับดังนี้ (Howell, 1977, pp. 333-334)

ระยะที่ 1 ระยะเพ้อฝัน (Fantasy Period) อายุประมาณ 6 – 10 ปี ในระยะนี้บุคคลจะมีความรู้สึกนึกคิดว่า ตนเองสามารถจะเลือกประกอบอาชีพอะไรก็ได้ตามความปรารถนา โดยไม่ได้คำนึงถึงเหตุผลข้อเท็จจริงว่าเป็นไปได้หรือไม่ แต่จะคิดฝันเอาเองว่าโตขึ้นจะประกอบอาชีพอะไร ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวของบุคคลนั้นๆ เช่น โทรทัศน์ ผู้ปกครอง เป็นต้น

ระยะที่ 2 ระยะการเปลี่ยนแปลง (Tentative Period) เป็นระยะที่ครอบคลุมช่วงอายุระหว่าง 11 – 17 ปี เป็นระยะการเลือกอาชีพแต่ยังไม่ตกลงใจแน่นอน ระยะนี้บุคคลจะทราบแล้วว่าตนเองมีความชอบหรือสนใจกิจกรรมใดบ้าง และเริ่มค้นพบว่าตนเองมีความสามารถในการทำกิจกรรมใดได้ดีกว่ากิจกรรมชนิดอื่น การเลือกอาชีพในระยะนี้จะคำนึงถึงความสนใจ ความสามารถ ค่านิยมที่ตนมีต่ออาชีพมาใช้ประกอบการพิจารณาเลือกอาชีพ ช่วงนี้สามารถแบ่งเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 ขั้นย่อยๆ ดังนี้

- ขั้นความสนใจ (interest stage) เป็นช่วงอายุระหว่าง 11-12 ปี บุคคลจะเลือกอาชีพตามความสนใจ ซึ่งส่วนมากจะสัมพันธ์กับความปรารถนาในระยะเพ้อฝัน อาจตั้งคำถามว่าสนใจอาชีพอะไรหรืออยากทำงานอะไร

- **ขั้นคำนึงถึงความสามารถ (capacity stage)** เป็นช่วงอายุระหว่าง 13-14 ปี จะเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถ โดยการประเมินความสามารถตนเองว่าสามารถทำอะไร ได้ดีกว่าผู้อื่นบ้างเพราะเริ่มเรียนรู้ว่าการเลือกอาชีพที่อาศัยเพียงความสนใจอย่างเดียวอาจ ผิดพลาดได้

- **ขั้นคำนึงถึงค่านิยม (value stage)** เป็นช่วงอายุระหว่าง 15-16 ปี ซึ่งจะเริ่ม รู้ถึงค่านิยม และสังเกตว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับตนเอง สิ่งที่ตนเองต้องการคืออะไร เช่น รายได้ เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือโอกาสในการแสดงความคิด ค่านิยมเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับการเลือก อาชีพของบุคคล

- **ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (transition stage)** ช่วงอายุ 17 ปี จะเริ่มรู้จักพิจารณา จากข้อเท็จจริง มีการนำเอาความสนใจ ความสามารถและค่านิยมของตนเองมาพิจารณาเลือก อาชีพ มีการวางแผนบ้าง แต่ยังไม่เป็นการตัดสินใจที่แน่นอน

ระยะที่ 3 ระยะพิจารณาเลือกอาชีพตามความเป็นจริง (Realistic Period) เป็น ระยะที่ครอบคลุมช่วงอายุระหว่าง 17-20 ปี ระยะนี้บุคคลจะพิจารณาเลือกอาชีพตามสภาพความ เป็นจริง ทั้งนี้พิจารณาตนเองและอาชีพประกอบกันเพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ระยะนี้ บุคคลจะแสวงหาข้อเท็จจริงจากอาชีพต่างๆ โดยคำนึงถึงโอกาสและข้อจำกัด โดยจะตัดสินใจ เลือกอาชีพแบบเฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของไทด์แมนและโอฮารา (Tiedman and O' Hara's Theory of Career Development) (สมคิด พรหมจ้อย; และคณะ, 2540, น. 10-12) มองเรื่องของ พัฒนาการอาชีพว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้การทำงานเป็นวิธีการแสดงออกทางบุคลิกภาพ และเป็นการปรับตัวทางสังคมการแสดงออกทางบุคลิกภาพนี้ หมายถึง การที่บุคคลแต่ละคนได้ แสดงออกซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ไทด์แมนและโอฮาราได้แบ่งรูปแบบของพัฒนาอาชีพ ของบุคคลออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. **ระยะคาดการณ์ล่วงหน้า (period of anticipation)** แบ่งเป็นขั้นย่อยๆ 4 ขั้น คือ

1.1 **ขั้นการสำรวจ (exploration)** เกิดเมื่อบุคคลเกิดทางเลือกหลายทางจะ เริ่มพิจารณาสำรวจทางเลือกเหล่านั้น

1.2 **ขั้นเห็นรูปแบบทางเลือกเด่นชัดขึ้น (crystallization)** บุคคลจะเริ่มมองเห็น ทางเลือกที่มีความเป็นไปได้และตัดทางเลือกที่เป็นไปไม่ได้ทิ้งไป

1.3 ขั้นการเลือก (Choice) บุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพที่สนใจและเริ่มการจัดอันดับอาชีพที่ต้องการ

1.4 ขั้นเจาะจงตัวเลือก (specification) เมื่อบุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพที่สนใจแล้ว จะเริ่มการค้นคว้าหาข้อมูลรายละเอียดของอาชีพนั้นๆ เช่น ลักษณะงาน การฝึกอบรม การหาแหล่งงาน เป็นต้น

2. ระยะเวลาดำเนินงานตามแผนการปรับตัว (period of implementation and adjustment) มี 3 ขั้นย่อย คือ

2.1 ขั้นอุปมา (induction stage) บุคคลก้าวเข้าสู่งานอาชีพที่ได้วางเป้าหมาย เลือกไว้ และอาจต้องปรับตัวโดยปฏิบัติตามกลุ่มอาชีพที่เขาปฏิบัติกัน

2.2 ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (transition) เป็นขั้นที่บุคคลพยายามปรับ หรือ ผสมผสาน เป้าหมายของกลุ่มเข้ากับเป้าหมายของตนเอง อาจเป็นการประนีประนอม หรือคล้อยตามเพื่อกลายเป็นสมาชิกของกลุ่มไปในที่สุด

2.3 ขั้นการอนุรักษ์ (maintenance) เป็นขั้นที่บุคคลหาความสมดุล ความมั่นคงในงานและเกิดความพึงพอใจในงานนั้นเหมาะกับตน

จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางอาชีพนั้น เป็นกระบวนการตัดสินใจที่สลับซับซ้อน เกิดในช่วงเวลายาวนานตลอดชีวิตของบุคคล การเลือกอาชีพของบุคคลนั้นจะไม่ใช่การตัดสินใจเพียงครั้งเดียว แต่จะเป็นการตัดสินใจหลายครั้งในแต่ละช่วงเวลา ประสบการณ์ในแต่ละวัยมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพเป็นอย่างมาก ในบางครั้งการตัดสินใจก็อาจจะไม่ได้เกิดตามขั้นตอน และบ่อยครั้งจะพบว่ามีหลายสิ่งที่คุณต้องเลือกตัดสินใจในเวลาเดียวกัน ซึ่งอาจทำให้ยากสำหรับนักเรียนการแนะแนวจึงเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือเพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกตัดสินใจในตัวเลือกที่ดีที่สุดในช่วงเวลานั้น เพื่อผลประโยชน์และความพึงพอใจและเพื่อชีวิตในอนาคตที่สมบูรณ์ของนักเรียน

1.4 ประเภทของการตัดสินใจ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2541, น. 51) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้ดังนี้

1. การตัดสินใจที่ผลลัพธ์เป็นรูปที่เด่นชัด (Decisions with Certainty)
 2. การตัดสินใจที่มีการเสี่ยงที่พอคำนวณได้ (Decision with Measured Risks)
- ผลลัพธ์ในกรณีนี้จะไม่แน่นอนเหมือนในข้อแรก แต่พอจะคาดคะเนได้โดยใช้หลักความน่าจะเป็นไปได้มาพิจารณาประกอบ

3. การตัดสินใจที่ผลลัพธ์ไม่แน่นอน (Decision with Uncertainty) ในทางเลือกแต่ละทางนั้นไม่สามารถคาดเดาผลลัพธ์ออกมาว่าจะเป็นอย่างไร นอกจากนี้ วิธีการตัดสินใจยังสามารถจัดออกเป็นกลยุทธ์ต่างๆ กันได้หลายรูปแบบ

วรพจน์ บุษราคัมวดี (2550, น. 112) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. การตัดสินใจแบบโครงสร้าง (Structure) บางครั้งเรียกว่าแบบกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว (programmed) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำ จึงมีมาตรฐานในการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2. การตัดสินใจแบบไม่เป็นโครงสร้าง (Unstructured) บางครั้งเรียกว่า แบบไม่เคยกำหนดล่วงหน้ามาก่อน (Nonprogrammer) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาซึ่งมีรูปแบบไม่ชัดเจนหรือมีความซับซ้อน จึงไม่มีแนวทางในการแก้ปัญหาที่แน่นอน เป็นปัญหาที่ไม่มีการระบุวิธีแก้ไว้อย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้าง การตัดสินใจกับปัญหาลักษณะนี้ จะไม่มีเครื่องมืออะไรมาช่วย มักเป็นปัญหาของผู้บริหารระดับสูง ต้องใช้สันชาตญาณ ประสบการณ์ และความรู้อของผู้บริหารในการตัดสินใจ

3. การตัดสินใจแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structure) เป็นการตัดสินใจแบบผสมระหว่างโครงสร้างและไม่เป็นโครงสร้าง ปัญหาแบบกึ่งโครงสร้างนี้จะใช้วิธีแก้ปัญหาแบบมาตรฐานและการพิจารณาโดยมนุษย์รวมเข้าไว้ด้วยกัน คือ มีลักษณะเป็นกึ่งโครงสร้าง แต่มีความซับซ้อนมากขึ้น ขึ้นตอนจึงไม่ชัดเจนว่าจะมีขั้นตอนอย่างไร ปัญหาบางส่วนเขียนเป็นแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ได้ แต่ปัญหาบางส่วนไม่สามารถเขียนออกมาในรูปแบบของแบบจำลองได้

ศรีสุรางค์ ทีนะกุล; และคนอื่นๆ (2542, น. 197-199) ได้แบ่งประเภทของการตัดสินใจออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การทำการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน (Decision Making Under Certainly) เป็นการตัดสินใจที่ผู้ทำการตัดสินใจทราบแน่ชัดว่า สภาวะการณ์ใดจะเกิดขึ้นและผู้ทำการตัดสินใจจะเลือกทางที่ดีที่สุด หรือเหมาะสมที่สุดภายใต้สภาวะการณ์ที่ทราบแน่ชัดนั้น

2. การทำการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน (Decision Making Under Uncertainty) เป็นการตัดสินใจที่ผู้ทำการตัดสินใจทราบแต่เพียงว่ามีสภาวะการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังตัดสินใจที่อาจเกิดขึ้นได้บ้าง โดยไม่ทราบโอกาสหรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นของแต่ละสภาวะการณ์ แต่พอที่จะกำหนดความน่าจะเป็นของแต่ละสภาวะการณ์ได้โดย

พิจารณาในเชิงจิตพิสัย หรืออาศัยข้อมูลจากการทดลองที่ทำมาแล้ว หรืออาศัยข้อสนเทศจากตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การทำการตัดสินใจโดยไม่ใช้ข้อสนเทศที่มีอยู่ก่อนแล้ว

2.2 การทำการตัดสินใจโดยใช้ข้อสนเทศที่มีอยู่ก่อนแล้ว

2.3 การทำการตัดสินใจโดยใช้ข้อสนเทศที่มีอยู่ก่อนแล้วและข้อสนเทศจากตัวอย่าง

3. การทำการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง ((Decision Making Under Risk) เป็น การทำการตัดสินใจที่นอกจากผู้ทำการตัดสินใจจะทราบว่ามีสภาวะการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังตัดสินใจเกิดขึ้นบ้างแล้วยังทราบถึงความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นของแต่ละสภาวะการณ์ด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการแบ่งประเภทของการตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการแบ่ง นักวิชาการบางท่านใช้ผลที่ได้จากการตัดสินใจมาเป็นตัวแบ่ง บางท่านใช้สถานการณ์ที่บุคคลตัดสินใจมาเป็นตัวแบ่ง ซึ่งแล้วแต่บริบทที่จะนำไปใช้

1.5 ขั้นตอนของการตัดสินใจ

การตัดสินใจเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีทางเลือกหลายๆ ทาง จากนั้นจึงมีการนำทางเลือกเหล่านั้นมาพิจารณาเปรียบเทียบกัน จนได้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ไชมอน (Simon, 1997, as cited in Lunenburg & Ornstein, 2000, p. 156) นักทฤษฎีการตัดสินใจและเป็นผู้ได้รับรางวัลโนเบล อธิบายกระบวนการตัดสินใจออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นกิจกรรมข่าวกรอง (Intelligence Activity) ผู้ตัดสินใจค้นหาสภาพแวดล้อมเพื่อหาเงื่อนไขที่ต้องมีการตัดสินใจ

2. ขั้นกิจกรรมการออกแบบ (Design Activity) ผู้ตัดสินใจประดิษฐ์ พิจารณาและวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติต่างๆ ที่เป็นไปได้

3. ขั้นกิจกรรมการเลือก (Choice Activity) ผู้ตัดสินใจเลือกหนึ่งแนวทางปฏิบัติหนึ่งแนวทางต่างๆ ที่มีอยู่

روبบินส์ (Robbin. 1989, อ้างถึงใน ประพนธ์ ลิ้มธรรมมหิศร, 2544, น. 17-18) ได้ อธิบายถึงกระบวนการตัดสินใจไว้ 6 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหาโดยทั่วไปปัญหา หมายถึง สภาพที่ไม่พอใจ และความไม่พอใจจะเกิดจากความแตกต่างระหว่าง สิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ดีควรจะเป็น หรือที่ต้องการของผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจ

2. กำหนดมาตรการสำหรับใช้ในการตัดสินใจ อันเป็นการระบุถึงลักษณะ หรือ ปัจจัยต่างๆ ที่จะต้องใช้การพิจารณาในการตัดสินใจ เช่น ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยนั้นควรจะเรียนสาขาวิชาอะไรผู้ตัดสินใจจะต้องพิจารณาถึง ความที่จะเป็นไปได้ที่จะเรียนวิชานั้นเมื่อเรียนจบแล้วสามารถหางานทำได้เพียงใด ความชอบในสาขาวิชานั้น รายได้ และโอกาสก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้น เป็นต้น

3. ลำดับความสำคัญของมาตรการ หรือปัจจัยที่กำหนดไว้ว่า อะไรมีความสำคัญมากที่สุดและเรียงลำดับกันไว้ และถ้าเป็นไปได้จะให้คะแนนกับแต่ละปัจจัย

4. กำหนดทางเลือกที่พอจะมีความเป็นไปได้จำนวนหนึ่ง และกำหนดคุณค่าของทางเลือกตามมาตรการแต่ละอย่าง เช่น ทางเลือกแรก คือ บัญชีซึ่งมีโอกาสก้าวหน้าสูงจึงให้ค่า 8 รายได้ก็สูงจึงให้ค่า 8 ความชอบมีพอสมควรจึงให้ค่า 6 และกำหนดค่าดังกล่าวไว้กับทางเลือกอื่นด้วย

5. เมื่อมีทางเลือกแล้ว ขั้นต่อไปเป็นการประเมิน แต่ละทางเลือกว่ามีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร โดยอาศัย มาตรการหรือปัจจัยที่กำหนดไว้และหาค่าของแต่ละทางเลือก โดยเอาน้ำหนักของแต่ละมาตรการ คูณกับ คุณค่าของทางเลือก

6. ขั้นสุดท้าย คือ การเลือกเอาทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งน่าจะเป็นทางเลือกที่มีคะแนนมากที่สุด

วุฒิชัย จ้างงค์ (2523, น. 4-7) ได้แบ่งขั้นตอนการตัดสินใจโดยอาศัยขั้นตอนเบื้องต้นของ Simon ที่ได้เสนอไว้ 3 ขั้นตอนนั้น มาแยกย่อยเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การแยกแยะตัวปัญหา (Problem Identification) ในขั้นตอนแรกของการตัดสินใจนั้น เป็นเรื่องของการสร้างความแน่ใจมั่นใจโดยการค้นหา ทำความเข้าใจกับตัวปัญหาที่แท้จริง เป็นการระบุว่า ปัญหาคืออะไร โดยแยกแยะตัวปัญหาออกมาอย่างแน่ชัด เพื่อจะได้สามารถตั้งเป้าหมายของการตัดสินใจได้ชัดเจนว่าจะกระทำในเรื่องใด สิ่งนี้เป็นกระบวนการตัดสินใจจะเริ่มต้นตามขั้นตอนแรก เมื่อผู้ทำการตัดสินใจหรือผู้จัดการโดยทั่วไปมีความรู้สึกว่าได้เกิดปัญหาขึ้นมา

2. การหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น (Information Search) การที่จะเกิดปัญหาใดๆ ขึ้นมาจำเป็นต้องมีสาเหตุ เพราะฉะนั้นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหาก็คือการค้นหาสิ่งๆ ที่ก่อให้เกิดตัวปัญหานั้น โดยหนึ่งปัญหาอาจประกอบด้วยหลายสาเหตุซึ่งอาจจะไม่ใช่สาเหตุโดยตรงก็เป็นได้ ความสามารถที่จะหาข่าวสารข้อมูลที่ครอบคลุมมากที่สุดหรือสมบูรณ์ที่สุด (complete information) นั้น อาจจะเป็นไปได้อย่างยาก ทั้งนี้การรวบรวมข้อมูลควรจะ

เป็นไปตามแนวความคิดที่ว่า ข้อมูลที่ค้นคว้ามานั้นจะต้องมีความเกี่ยวข้องและจำเป็นกับตัวปัญหานั้น (relevant, necessary and sufficient information)

3. การประเมินค่าข่าวสาร (Evaluation of Information) ในบรรดาข้อมูลที่ค้นคว้ามานั้น เราต้องยอมรับความจริงประการหนึ่งว่า มิได้หมายความว่าข้อมูลทุกชนิดที่หามานั้นเกี่ยวข้องกับตัวปัญหาและมีคุณค่ากับตัวปัญหานั้นอย่างแท้จริงเสมอไป ทั้งๆ ที่ขณะทำการที่รวบรวมข้อมูลนั้นเรามีความตั้งใจแล้วก็ตาม ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการประเมินคุณค่าเพื่อดูว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้อง เหมาะสมเพียงพอตรงกับเวลาและสามารถนำไปวิเคราะห์ปัญหาได้หรือไม่ หากหลังจากประเมินคุณค่าของข้อมูลแล้ว ข้อมูลไม่เพียงพอหรือไม่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร อาจจะต้องตัดบางข้อมูลออกไป

4. การกำหนดทางเลือก (Listing of Alternatives) ขั้นตอนที่สำคัญมากของการตัดสินใจ คือการพยายามคิดหาแนวทางในการตัดสินใจหลายๆ ทาง กำหนดทางเลือกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้ตามเหตุผล ความรู้หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกำลังพิจารณามาประกอบการประเมินเพื่อให้ครอบคลุมหนทางที่จะแก้ปัญหาได้ในหลายๆ วิธี จริงอยู่ที่เรามีข้อมูลที่สมบูรณ์สำหรับปัญหาแต่ละเรื่อง เราอาจจะกำหนดทางเลือกได้เหมาะสมและครอบคลุมอย่างแท้จริงได้ แต่ต้องยอมรับว่าในบรรดาทางเลือกที่กำหนดออกมานั้นจะยังไม่สมบูรณ์ เพราะข้อมูลที่มีนั้นยังไม่สมบูรณ์นั่นเอง การเลือกหนทางแก้ปัญหาจะเหมาะสมในระดับที่แตกต่างกัน เราจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดทางเลือกที่มีลำดับความสำคัญของการแก้ปัญหาเพื่อที่จะสรุปในการที่จะเลือกในขั้นต่อไป

5. การเลือกทางเลือก (Selection of Alternative) หลังจากประเมินตัวเลือกและกำหนดทางเลือกต่างๆ ออกมาเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งกำหนดลำดับความสำคัญและความเหมาะสมในการแก้ปัญหาแล้ว ลำดับถัดไปคือการพยายามตัดตัวเลือกที่ไม่ต้องการออกไป จนสามารถบอกผลของการตัดสินใจในเรื่องนั้นได้ว่า ตกลงจะเลือกแนวทางใดในการแก้ปัญหาหรือที่เรียกว่า เลือกทางเลือกที่จะปฏิบัติต่อไป (selection of a course of action) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะถือว่าขั้นนี้คือการตัดสินใจอย่างแท้จริง แต่ในความจริงแล้วขั้นนี้เป็นเพียงอีกขั้นหนึ่งที่อยู่ในขั้นตอนการตัดสินใจเท่านั้น ยังไม่สามารถที่จะกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ว่าตัดสินใจแล้ว

6. การปฏิบัติตามการตัดสินใจ (Implement of Decision) เมื่อทางเลือกได้ถูกเลือกขึ้นมาแล้ว ก็เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจหรือทางเลือกนั้น เราจะได้ทราบว่าการตัดสินใจนั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับผลของการตัดสินใจนั้น หมายถึงการเลือกทางเลือกสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ระบุไว้ในขั้นตอนแรกหรือไม่

ณัฐกร อินทุยศ (2556, น. 269-270) กล่าวว่าโดยทั่วไปการตัดสินใจนั้นประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดปัญหา เป็นการระบุว่า ปัญหาคืออะไรเพื่อจะจะสามารถตั้งเป้าหมายของการตัดสินใจได้ชัดเจนว่าจะกระทำในเรื่องใด

2. นำเสนอตัวเลือก เป็นการพยายามคิดหาแนวทางในการตัดสินใจหลายๆ ทาง โดยพิจารณาจากความเป็นไปได้ตามเหตุผลหรือประสบการณ์

3. ประเมินตัวเลือก โดยพิจารณาตัวเลือกแต่ละตัวที่นำเสนอไว้ว่าจะก่อให้เกิดผลเสียมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งขั้นตอนนี้จะมีการนำความรู้ ประสบการณ์ ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังพิจารณาประกอบการประเมินด้วย

4. เลือกตัวเลือกที่ดีที่สุด เป็นการตัดตัวเลือกที่ไม่ต้องการออกไป จนสามารถบอกผลของการตัดสินใจได้ว่าตกลงจะเลือกแนวทางใด

5. ประเมินผลการตัดสินใจ เป็นขั้นตอนที่ตรวจสอบว่าการตัดสินใจนั้นกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยการเปรียบเทียบผลกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าสอดคล้องกันหรือไม่ ได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ อย่างไร เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในครั้งต่อไป

วีระพล สุวรรณนันต์ (2534, น. 1-8) ได้แบ่งขั้นตอนการตัดสินใจเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นการกำหนดปัญหา หาสาเหตุแห่งปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหา และกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งได้แบ่งปัญหาออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 ปัญหาประเภทขัดข้อง หมายถึง สภาพที่ต้องการกับสภาพที่เกิดขึ้น เริ่มมีความแตกต่างตั้งแต่อดีตอันไกล ถ้าในปัจจุบัน ยังไม่มีมาตรการใดแก้ไขอนาคตก็必将มีความแตกต่างต่อไป

1.2 ปัญหาป้องกัน หมายถึง ในอดีตยังไม่มี ความแตกต่างระหว่างสภาพที่ต้องการกับสภาพที่เกิดขึ้น แต่ปัจจุบันมีเครื่องแสดงชี้เหตุให้ทราบว่า ถ้าไม่ดำเนินการแก้ไขอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคตจะเกิดความแตกต่างระหว่างสภาพทั้งสอง

1.3 ปัญหาเชิงพัฒนา หมายถึง ความแตกต่างของสภาพที่ต้องการกับสภาพที่เกิดขึ้น เริ่มแตกต่างในอดีตมาช้านาน ไม่สามารถหาเวลาที่เริ่มต้นแน่นอนได้ จนคนในสังคมยอมรับว่าเป็นเหตุการณ์สามัญทั่วไป แต่ถ้าไม่มีการแก้ไขในอนาคตอย่างไรอย่างหนึ่ง ในอนาคตเหตุการณ์ก็จะเหมือนเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงสภาพแห่งความต้องการให้ดีขึ้น

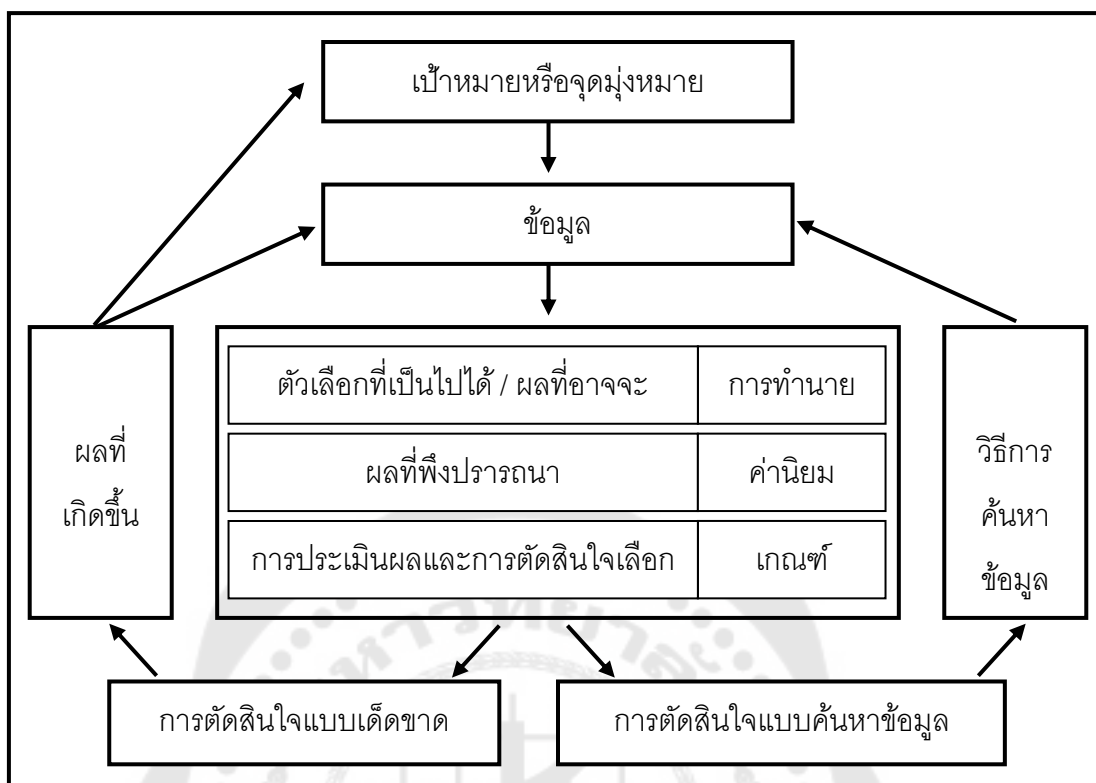
2. การกำหนดทางเลือก การเลือกทางทางเลือกที่จะแก้สาเหตุที่มีพลังที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุด ถ้ามีทางเลือกหลายๆ ทางเลือก ผู้ตัดสินใจจะต้องหาทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งหมายถึง แก้ไขสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุด มีประโยชน์สูงสุด ประหยัดที่สุด และมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. ข้อจำกัด หมายถึง ความขาดแคลน ด้วยทรัพยากรมีอย่างจำกัดและไม่เพียงพอกับความต้องการ เช่น การใช้เวลาเพื่อทำอย่างหนึ่ง ก็จะต้องสูญเสียเวลานั้นเพื่อไปทำอย่างอื่น เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ การนำเอาทางเลือกและข้อจำกัดนั้นมาวิเคราะห์หาข้อดี – ข้อเสีย จุดเด่น – จุดด้อย

5. การตัดสินใจโดยยึดวัตถุประสงค์ คือการตัดสินใจโดยการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้และผลนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของปัญหาในข้อ 1 มาใช้ในการตัดสินใจ

เกอแลต (Gelatt, 1962, pp. 240-245) ได้กล่าวถึง การตัดสินใจเลือกอาชีพที่ดีและมีคุณภาพนั้น จะต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ทำให้มีการตัดสินใจที่ดี รวมทั้งระบบค่านิยมในแต่ละสถานการณ์ นอกจากนี้มองว่ากระบวนการตัดสินใจมีลักษณะเป็นวัฏจักรตามธรรมชาติแบ่ง ออกเป็น 5 กระบวนการ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของ เกอแลต (Gelatt)

ที่มา: ศุภวดี บุญญวงษ์ (2528). เอกสารคำสอนอาชีพศึกษาเบื้องต้น. น. 138-139

1. กำหนดเป้าหมายในการเลือก โดยกำหนดทางเลือกตามความต้องการเลือกอาชีพ อาจ จะมีทางเลือกหลายๆ ทางได้
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกต่างๆ เหล่านั้น เช่น ทางเลือกการศึกษา ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สมัคร หลักสูตรทางการเรียน และค่าใช้จ่าย เป็นต้น ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ สวัสดิการที่ได้รับ รายได้ และ การฝึกอบรมเพื่อเข้าสู่อาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้บุคคลต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเองให้มากที่สุด เป็นต้นว่า ความสนใจ ความถนัด ค่านิยม ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ
3. การนำข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพหรือการศึกษาที่ได้รวบรวมไว้แล้วนั้นมา เปรียบเทียบกับข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อสำรวจถึงความเป็นไปได้ และผลที่เกิดขึ้นหลังจากตัดสินใจเลือกแล้ว

4. ศึกษาให้ชัดเจนถึงค่านิยมของตน แล้วนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ เลือกตัวเลือกที่เหมาะสมกับตนเอง

5. ประเมินทางเลือกทั้งหมดแล้วตัดสินใจแบบเด็ดขาด หรือค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อความมั่นใจและถ้าหากเป็นการตัดสินใจแบบค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม บุคคลก็จะกลับเข้าขั้นที่ 2 ใหม่ ดำเนินการจนครบทุกขั้นจนสามารถตัดสินใจได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ขั้นตอนการตัดสินใจของนักวิชาการ นักทฤษฎีแต่ละท่านมีความแตกต่างกันในจำนวนขั้นตอน มีตั้งแต่ 3 – 6 ขั้นตอน แต่หากพิจารณารายละเอียดแต่ละขั้นตอนที่ได้อธิบายไว้แล้วจะพบว่ามีความคล้ายคลึงสอดคล้องกัน กล่าวคือ เป็นกระบวนการพิจารณาเพื่อตัดสินใจเลือกสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเริ่มจากการระบุเป้าหมายที่จะทำการตัดสินใจ จากนั้นจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะตัดสินใจ พิจารณากำหนดทางเลือก เปรียบเทียบข้อมูลวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสีย และขั้นสุดท้ายคือทำการตัดสินใจ

1.6 การวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

นันทา สู้รักษา (2561, น. 67) ในการเลือกใช้แบบทดสอบเพื่อวัดการตัดสินใจนั้น กฎเกณฑ์สำคัญในการเลือกตัดสินใจหรือตัดสินใจ คือ การตั้งคำถามที่ถูกต้อง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคำถามต่อไปนี้

1. ต้องใช้การตัดสินใจในเรื่องใด
2. เลือกศึกษาข้อมูลที่ช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. ข้อมูลชนิดใดที่มีอยู่แล้ว
4. เมื่อใดจะต้องการข้อมูลเพิ่มเติมและจะอย่างไรเมื่อต้องการข้อมูลนั้น
5. วิธีการและเครื่องมือใดที่จำเป็นในการหาข้อมูลและเครื่องมือหรือข้อมูลนั้นจะมีการจัดหาได้อย่างไร

6. เหตุใดแบบทดสอบหรือเครื่องมือวัดจึงต้องถูกประเมินและอะไรคือเกณฑ์การประเมินนั้น

แคมป์เบลล์ และ ลาสเคย์ (Campbell; & Laskey, 1991, pp. 252-253) กล่าวว่า การประเมินความสามารถในการตัดสินใจสามารถทำได้ 2 วิธี คือ

1. ประเมินผลเป็นทางการ (Formal Evaluation) ได้แก่ การทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน แล้วเปรียบเทียบผลการทดสอบทางสถิติ เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของนักเรียนและประสิทธิผลของหลักสูตรที่นำมาสอน ซึ่งสามารถทำได้โดยใช้ข้อสอบแบบปลายเปิดหรือข้อสอบอัตนัย (Performance Test) โดยตรวจให้คะแนนโดยผู้เชี่ยวชาญหลายคน

2. ประเมินผลไม่เป็นทางการ (Informal Evaluation) ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน นอกจากนั้นครูอาจใช้แบบสอบถามให้นักเรียนประเมินความรู้สึกเกี่ยวกับการเรียนการสอนและหลักสูตร ซึ่งจะทำให้ทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศพบว่า ในการวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นมีการสร้างแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพหลากหลายรูปแบบ ยกตัวอย่างเช่น

กุลธิดา สีบัวบาน (2553, น.33-34) ทำการศึกษาผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพ โดยใช้แบบสอบถามกระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพตามทฤษฎีของเกอแลต (Gelatt) มีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่า .02 และมีค่าความเชื่อมั่นในแต่ละด้านดังนี้ ชั้นระบุปัญญา ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.591 ชั้นรวบรวมข้อมูลได้ค่าความเชื่อมั่น 0.652 ชั้นรู้ทางเลือกได้ค่าความเชื่อมั่น 0.812 ชั้นพิจารณาข้อดี – ข้อเสียได้ค่าความเชื่อมั่น 0.838 ชั้นตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.742 ตัวอย่างแบบสอบถามเรื่องกระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพ

สถานการณ์ : สุนัขจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขา คอมพิวเตอร์มีผลการเรียน ปานกลาง สุนัขเป็นคนที่ชอบพูดคุยและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สุนัขได้ไปสมัครงานที่เกี่ยวกับงาน คอมพิวเตอร์ตามบริษัทต่างๆ แต่ไม่มีใครรับสุนัขเลย สุนัขจึงมาปรึกษากับเพื่อนๆ โดยเพื่อนๆ ให้ ข้อมูลว่า ให้สุนัขไปลองสมัครงานเกี่ยวกับการขายเนื่องจากสุนัขเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีและ ชอบพูดคุยกับคนอื่น ซึ่งน่าจะเหมาะสมกับงานการขาย ส่วนเรื่องความรู้ด้านงานการขายนั้นก็พอมี บ้างเนื่องจากสุนัขเรียนมาเมื่อตอนชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จากสถานการณ์ดังกล่าวถ้า นักเรียนเป็นสุนัขจะตัดสินใจอย่างไร

1. ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ คือ.....
2. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ คือ.....
3. ทางเลือกมีกี่ทาง ได้แก่ทางเลือกใดบ้าง.....
4. ข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือก คือ.....
5. ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะตัดสินใจ.....

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- คำตอบที่ถูกต้องตามเฉลยให้ข้อละ 2 คะแนน
- คำตอบถูกต้องแต่ไม่ครบตามเฉลย 1 คะแนน
- คำตอบที่ไม่ถูกต้องให้คะแนน 0 คะแนน

สอดคล้องกับ มานี ผลอนันต์ (2541, น. 46-48) ที่ได้ศึกษาผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี โดยใช้แบบสอบถามกระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมในแต่ละสถานการณ์ได้ค่า r อยู่ระหว่าง 0.43 – 0.68 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร Kuder – Richardson 20 ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7555 ตัวอย่างแบบสอบถามเรื่องกระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพ

สถานการณ์: สมชายเป็นนักเรียนชั้น ม.3 มีผลการเรียนค่อนข้างดี สามารถเรียนต่อในชั้น ม.4 ได้ เขาตัดสินใจไม่ถูกว่าจะเรียนต่อสายสามัญหรือสายอาชีพดี เขาเคยไปทำงานหารายได้ ที่อู่ซ่อมรถยนต์ในช่วงปิดเทอม และคิดว่าเขาจะเรียนไปทำงานที่อู่ซ่อมรถไปด้วย และน่าจะเรียนสายอาชีพ เพราะไม่แน่ใจว่า ถ้าเลือกเรียนต่อ ม.4 ก็อาจจะไม่ได้เรียน เพราะไม่มีใคร ส่งให้เรียน จึงทำให้เขาตัดสินใจไม่ถูก ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร แต่บิดามารดาก็ไม่ยอมให้เรียน อยากให้เขาหางานทำ จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ปัญหาที่ต้องตัดสินใจ คืออะไร
2. ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เมื่อพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกในข้อ 1 ที่สมชายเลือกได้แก่อะไรบ้าง
3. จากสถานการณ์นี้ สมชายมีทางเลือกที่จะตัดสินใจเลือกได้กี่ทางอะไรบ้าง
4. ข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกที่สมชายเลือกในข้อ 3 คืออะไร
5. ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่สมชายจะตัดสินใจเลือกคือทางเลือกใด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้
 - คำตอบที่มีใจความถูกต้องและครบตรงตามที่เฉลย ให้ 1 คะแนน
 - คำตอบที่ไม่ถูกต้อง ให้ 0 คะแนน
 - ถ้าข้อ 1 คำตอบไม่ถูกต้องมีใจความไม่ครบตรงตามที่เฉลย จะไม่ตรวจข้อคำถาม อื่นในสถานการณ์นั้น

ซึ่งต่างจาก รัตนกรณ์ ชนะขำ (2541, น. 40-41) พันทิพา หิงสุวรรณ (2540: 21-22) และ ปวีณา ยอดสิน (2551, น. 56-59) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ได้นำมาตรวจวัดการรับรู้ความสามารถของ เทเลอร์ และเบทซ์ (Taylor and Betz) มาใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นมาตรวจวัดการรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision-Making Self-

Efficacy Scale หรือ CDMSES) ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองเกี่ยวกับอาชีพ ประกอบด้วยข้อความ 50 ข้อ และมีมาตรวัดประเมินค่า 10 ระดับ เรียงจากมีความมั่นใจสูง จนถึงไม่มีความมั่นใจเลย โดยข้อความในมาตรวัดจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงการตัดสินใจเลือกอาชีพใน 5 ด้าน คือ (1) การประเมินตนเอง (Self-Appraisal) (2) ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ (Occupational Information) (3) การตั้งเป้าหมาย (Goal Selection) (4) การวางแผน (Planning) (5) การแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยมาตรวัด CDMSES มีค่าความเที่ยงตรง (reliability) 0.97 เมื่อวิเคราะห์ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กันสูง ค่า r อยู่ระหว่าง 0.50 - 0.80 ตัวอย่างมาตรวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (ปวีณา ยอดสิน, 2551, น. 209)

ข้อความ	ระดับความมั่นใจ									
0. ฉันได้กำหนดแผนการเรียนที่จะศึกษาต่อหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไว้แล้ว	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
00. ฉันบอกได้ว่าฉันมีเป้าหมายทางด้านการศึกษาต่อและอาชีพที่ชัดเจน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
000. ฉันรู้ว่าฉันจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
0000. ฉันได้วางแผนในการศึกษาต่อเพื่อนำไปสู่อาชีพที่เป็นเป้าหมายของฉัน	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน	หมายถึง ไม่มีความมั่นใจในข้อความนั้นเลย
1-3 คะแนน	หมายถึง มีความมั่นใจเล็กน้อย ในข้อความนั้น
4-5 คะแนน	หมายถึง มีความมั่นใจบ้าง ในข้อความนั้น
6-7 คะแนน	หมายถึง มีความมั่นใจมาก ในข้อความนั้น
8-9 คะแนน	หมายถึง มีความมั่นใจมากที่สุด ในข้อความนั้น

นอกจากนี้ กาญจนา ณ ลำพูน (2539, น. 50-53) มนาลี คงรักช้าง (2558, น. 50-53) สตริงเกอร์ เคอเปิลแมนและคอริคอฟ (Stringer, Kerpelman, & Skorikov, 2011) แพททอนและครีท (Patton & Creed, 2001, pp. 336-351) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ได้นำแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale หรือ CDS) ของออคซิโพว์

(Osipow) มาใช้ในงานวิจัย โดย CDS สร้างจากองค์ประกอบของการตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้ของบุคคล 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความแน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นความแน่ใจในการเลือกอาชีพ และมีความพอใจในอาชีพนั้นอย่างชัดเจน โดยไม่ต้องการการสนับสนุนในการตัดสินใจเพิ่มเติม และไม่มีอุปสรรคในการเลือกอาชีพ

2. ความเลือนลางในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นความไม่แน่ใจเกี่ยวกับการเลือกอาชีพในอนาคต มีความไม่กล้าเลือกและการขาดประสบการณ์ ขาดความเชื่อมั่น หรือขาดข้อมูล

3. การสนับสนุนการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีความแน่ใจเกี่ยวกับการเลือกอาชีพในอนาคต แต่ต้องการการสนับสนุน การส่งเสริมสำหรับการตัดสินใจ

4. ด้านกระบวนการการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นความขัดแย้งในการเลือก เนื่องจากมีความสนใจในหลายอาชีพ และมีความรู้สึกทางบวกต่อหลายอาชีพ ซึ่งทำให้เกิดความสับสนและตัดสินใจได้ยาก

5. ด้านอุปสรรคในการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือการมีอุปสรรคหลายประการในการตัดสินใจเลือก ทั้งอุปสรรคจากภายนอก เช่น ความไม่เห็นด้วยของผู้ปกครอง และอุปสรรคภายในตนเอง เช่น ความไม่พร้อม หรือการไม่รู้จักตนเองอย่างเพียงพอ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ตามแบบมาตรฐานค่าของลิเคิร์ท 4 ระดับ ดังนี้

- 4 หมายถึง ข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับผู้ตอบมากที่สุด
- 3 หมายถึง ข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับผู้ตอบมาก
- 2 หมายถึง ข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับผู้ตอบน้อย
- 1 หมายถึง ข้อความนั้นมีลักษณะไม่ตรงกับผู้ตอบเลย

จากที่กล่าวมาข้างต้นโดยสรุปแล้วการตัดสินใจสามารถวัดจากการสังเกต การสอบถาม การใช้แบบสอบถามปลายเปิด (Open Form) โดยตรวจให้คะแนนด้วยโมเดลคำตอบหรือจากผู้เชี่ยวชาญหลายคน รวมไปถึงการใช้แบบวัดจากนักวิชาการทั้ง วัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision-Making Self-Efficacy Scale หรือ CDMSES) และแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale หรือ CDS) ซึ่งเป็นที่นิยมที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยใช้เลือกใช้แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale หรือ CDS)

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเอง

โนลส์ (Knowles, 1975, p. 18) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเองว่าเป็นกระบวนการคิดริเริ่มการเรียนรู้ โดยอาจจะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ โดยผู้เรียนจะทำการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนของตนเอง กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ สื่อการเรียน ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งตัวบุคคลและเป็นแหล่งความรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้นั้น จากแนวคิดของโนลส์ การเรียนรู้แบบนำตนเอง จึงเป็นความสมัครใจและความรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง ในการเลือกวิธีการเรียนและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง การเรียนรู้แบบนำตนเองจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาใหม่ หลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด การศึกษาอย่างอิสระ

กริฟฟิน (Giffin, 1983, p. 153) ให้นิยามว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองคือ วิธีการเรียนรู้และวิธีการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยแสดงพฤติกรรมที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนต้องควบคุมการเรียน และทำความเข้าใจเนื้อหาด้วยตนเอง

สเคเจอร์ (Skager, 1978, pp. 13-14) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเองว่าเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ โดยมีความสามารถทางการเรียนรู้จากการวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งในลักษณะที่เป็นเฉพาะบุคคลและกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกัน

ทิตนา แชมมณี (2556, น. 125-126) การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนนำตนเอง หมายถึง การให้โอกาสผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครอบคลุมการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน (learning needs) การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ (learning goals) การเลือกวิธีการเรียนรู้ (learning strategies) การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง (learning evaluation) โดยผู้สอนทำหน้าที่ในการสนับสนุน ส่งเสริมและให้คำปรึกษาผู้เรียนในการวินิจฉัยความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์ ออกแบบแผนการเรียนรู้ และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ แหล่งข้อมูล รวมทั้งร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียน และติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

การเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ การเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญของความเป็นอิสระส่วนบุคคล ที่พึ่งพาตนเองการรับผิดชอบในการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการนำความสามารถจากภายในตัวผู้เรียนออกมาใช้และเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็น

พฤติกรรมที่เกิดจากการนำความสามารถจากภายในตัวผู้เรียนออกมาใช้และเป็นการเรียนรู้แสวงหา ความรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน เป็นการเลือกหรือปรับเนื้อหาสาระสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการและดำเนินการและควบคุมตนเอง โดยมีกระบวนการให้ผู้เรียนได้ริเริ่มวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนตั้งเป้าหมายและหาวิธีไปสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้ พร้อมสะท้อนความคิดในความสำเร็จช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของตนเอง โดยค้นพบความสามารถและสิ่งที่มีคุณค่าในตนเองที่เคยมองข้ามไป ลักษณะของการเรียนรู้แบบนำตนเองอาจจำแนกได้ 2 ประการ คือ ลักษณะทางบุคลิกภาพของผู้เรียน ที่มีค่านิยม เจตคติ และความสามารถที่จะรับผิดชอบควบคุมจัดการตนเองได้และลักษณะสภาพการจัดการเรียนการสอนที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ตัวผู้เรียน มีความพร้อมด้านแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการคิด การวางแผนการเรียน การลงมือปฏิบัติดำเนินไปตามแผน และการประเมินผล

2.2 ทฤษฎีและแนวคิดสำหรับการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

หลักการสำคัญในทางจิตวิทยาการศึกษาคือผู้สอนไม่สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้โดยตรง แต่ตัวผู้เรียนนั้นจะต้องสร้างความรู้ขึ้นภายในจิตใจของตนเอง ผู้สอนสามารถช่วยให้เกิดความรู้ได้โดยการสอนในรูปแบบที่ช่วยให้ข้อมูลมีความหมายและมีความสำคัญต่อผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นหาและประยุกต์แนวคิดด้วยตนเอง และโดยการสอนให้ผู้เรียนตระหนักและใช้ยุทธวิธีของตนเองในการเรียน หลักการสำคัญคือ ผู้เรียนต้องค้นหาและแปรรูปข้อมูลอันซับซ้อนด้วยตนเอง ผู้เรียนมีบทบาทที่กระตือรือร้น (active) ต่อการเรียนรู้ของตน และผู้สอนจะเป็นผู้แนะแนวทางอยู่ด้านข้าง (guide on the side) ช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความหมายของตนเอง (วีรพล แสงปัญญา, 2561, น. 42) สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นโปรแกรมที่สร้างขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเลือกรูปแบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากวิเคราะห์ความต้องการของตนเองวางเป้าหมาย กำหนดแหล่งข้อมูล จนกระทั่งประเมินสิ่งที่ได้เรียนรู้ตลอดโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีทางและแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม และทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธินิยม มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักคิดกลุ่มนี้มองธรรมชาติของมนุษย์เป็นลักษณะที่เป็นกลาง การกระทำต่างๆ เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

ภายนอกตอบสนองกับสิ่งเร้า (stimulus-response) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง และการตอบสนองนั้นมักเป็นพฤติกรรมภายนอกที่เห็นได้ชัดสามารถวัดได้และทดสอบได้ นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มนี้มีหลายท่าน ผู้วิจัยของยกมาบางส่วนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ ธอร์นไดค์ (Thorndike) และสกินเนอร์ (Skinner) ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการสอนแต่ละคน ดังนี้

2.2.1.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ ความพร้อมหมายถึงสภาพความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจที่พร้อมจะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทางด้านร่างกายได้แก่ วุฒิภาวะ (Maturity) หมายถึงการเจริญเติบโตของร่างกายอย่างเต็มที่ ด้านจิตใจคือความพอใจที่จะตอบสนองกับสิ่งเร้าหรือพอใจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ความพร้อมจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของผู้สอนต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอน (พาสนา จุฬรัตน์, 2548, น. 176) สอดคล้องกับทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike) ซึ่งได้กล่าวว่าการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยง (Bond) ระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง โดยการตอบสนองมักจะออกมาเป็นรูปแบบต่างๆ หรือเรียกว่าการลองผิดลองถูก (Trial and Error) โดยธอร์นไดค์ (Thorndike) ได้ทำการทดลองนำแมวหิวไว้ในกรงขังนอกกรงมีอาหารทิ้งไว้ให้แมวเห็นในกรงมีเชือกซึ่งปลายข้างหนึ่งผูกกับบานประตูไว้ ส่วนปลายอีกข้างหนึ่งเมื่อถูกดึงจะทำให้ประตูเปิด ธอร์นไดค์ ได้สังเกตเห็นว่า ในระยะแรกๆ แมวจะวิ่งไปวิ่งมาช่วนโน่นกัดนี้เหยียดไปถูกเชือกทำให้ประตูเปิดแมวออกไปกินอาหารได้ เมื่อจับแมวใส่กรงครั้งต่อไปแมวจะดึงเชือกได้เร็วขึ้น จนกระทั่งในที่สุดแมวสามารถดึงเชือกได้ในทันที จากการทดลองนี้ทำให้ได้ค้นพบ กฎการเรียนรู้ที่สำคัญ 3 กฎด้วยกันคือ กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) และกฎแห่งผลพอใจ (Law of Effect) โดยมีรายละเอียดดังนี้ (พาสนา จุฬรัตน์, 2548, น. 138-142)

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่พร้อมจะเรียน ความพร้อมในตัวบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีวุฒิภาวะ มีความสนใจ และมีแรงจูงใจ ความพร้อมทางด้านร่างกายคือความพร้อมทางอวัยวะต่างๆ ของร่างกายเช่น หู ตา เป็นต้น และความพร้อมทางด้านจิตใจคือความพร้อมที่เกิดจากความพึงพอใจเป็นสำคัญ เพราะถ้าบุคคลเกิดความพึงพอใจย่อมจะนำไปสู่การเรียนรู้ หรือหากไม่เกิดความพึงพอใจการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดหรือการเรียนรู้อาจจะหยุดชะงักไป โดยธอร์นไดค์ได้อธิบายเกี่ยวกับกฎแห่งความพร้อมไว้ดังนี้ (Hergenhahn, 1988 อ้างถึงใน พาสนา จุฬรัตน์, 2548, น. 140)

1.1 เมื่อบุคคลพร้อมที่จะกระทำแล้วได้กระทำ บุคคลย่อมเกิดความพอใจซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ได้

1.2 เมื่อบุคคลพร้อมที่จะกระทำแต่ถูกยับยั้งไม่ให้เกิดกระทำ บุคคลย่อมเกิดความไม่พอใจ และไม่นำไปสู่การเรียนรู้

1.3 เมื่อบุคคลไม่พร้อมที่จะกระทำแต่ถูกบังคับให้กระทำ บุคคลย่อมเกิดความไม่พอใจและไม่นำไปสู่การเรียนรู้

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้แล้ว ควรได้รับการฝึกฝนหรือการกระทำซ้ำๆ เพื่อความมั่นคงของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยแบ่งเป็น 2 กฎย่อย คือ

2.1 กฎแห่งการได้ใช้ (Law of Use) เมื่อบุคคลเกิดความเข้าใจหรือเกิดการเรียนรู้แล้ว มีการกระทำซ้ำหรือนำสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นไปใช้บ่อยๆ การเรียนรู้ก็จะมี ความคงทนถาวร

2.2 กฎแห่งการไม่ได้ใช้ (Law of Disuse) เมื่อบุคคลไม่ได้กระทำซ้ำอย่างต่อเนื่องหรือไม่ได้กระทำบ่อยๆ การเรียนรู้นั้นจะค่อยๆ เลือนหายไปมากที่สุด

2.3 กฎแห่งความพอใจ (Law of Effect) กฎข้อนี้นับว่าเป็นกฎที่สำคัญและได้รับความสนใจจากธอร์นไดค์มากที่สุด เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้แล้วได้รับผลที่พึงพอใจ บุคคลก็อยากจะเรียนรู้ต่อไปอีก แต่หากได้รับผลที่ไม่พึงพอใจบุคคลก็จะไม่อยากจะเรียนรู้ เกิดความเบื่อหน่าย หากจะทำให้การเรียนรู้ยังคงทนถาวรจึงควรให้บุคคลได้รับผลที่พึงพอใจ ซึ่งกฎข้อนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ นั่นเอง (พาสนา จุลรัตน์, 2548, น. 141)

จากทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ดังนี้ (พาสนา จุลรัตน์, 2548, น. 141-142)

1. ก่อนดำเนินการสอนผู้สอนควรเตรียมตัวให้พร้อมและกระตุ้นให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนโดยมีการนำเข้าสู่บทเรียนทุกครั้ง

2. หลังจากจบบทเรียน ผู้สอนควรมอบหมายงาน การบ้านให้กับผู้เรียนได้ฝึกหัด เพื่อเป็นการทบทวนอันจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ผู้สอนควรใช้การเสริมแรง โดยนำสิ่งที่ผู้เรียนต้องการมาเป็นเครื่องมือในการต่อรางวัลให้ผู้เรียนเกิดการอยากเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

4. ผู้สอนควรหลีกเลี่ยงสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความกดดัน ความเครียด เช่น การทำโทษ การข่มขู่ของผู้เรียน เป็นต้น

5. ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียน อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและอยากเรียนรู้ต่อไป

2.2.1.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ สกินเนอร์ (Skinner) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันเชื่อว่าการที่จะเข้าใจและสามารถควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้เงื่อนไขของการเสริมแรง (reinforcement contingency) เพราะบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเช่นใดขึ้นอยู่กับว่าบุคคลได้รับผลอย่างไรในอดีต เช่น นักเรียนได้รับคัดเลือกให้ได้รางวัลประพฤติกรรมดี เพราะปฏิบัติตัวอยู่ในระเบียบวินัย ต่อไปนักเรียนคนนั้นก็จะมีพฤติกรรมอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียนอีก จึงสรุปได้ว่าหากรู้เงื่อนไขของการเสริมแรงของบุคคลแล้วก็จะสามารถเข้าใจได้ โดยสกินเนอร์ได้ทำการทดลอง สามารถสรุปเป็นกฎแห่งการเรียนรู้ได้ดังนี้ (Hergenhahn, 1993 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2556, น. 57-58)

1. การกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง การกระทำนั้นจะลดลงและหายไปในที่สุด
2. การเสริมแรงที่เปลี่ยนแปลงจะทำให้การตอบสนองของคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว
3. การลงโทษทำให้การเรียนรู้ได้เร็วแต่จะลืมเร็วด้วย
4. การให้การเสริมแรงหรือการให้รางวัลเมื่อบุคคลกระทำพฤติกรรมที่ต้องการ สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้

ในการจัดการเรียนการสอนจึงควรให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของนักเรียนจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสมนั้นได้ ซึ่งควรมีการเว้นระยะในการเสริมแรงอย่างไม่เป็นระบบหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบการเสริมแรงจะช่วยให้การตอบสนองของผู้เรียนคงทนถาวรยิ่งขึ้น สำหรับการลงโทษที่รุนแรงเกินไปจะส่งผลเสียมากกว่าผลดี ควรใช้วิธีการเสริมแรงเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์จะช่วยให้นักเรียนหยุดพฤติกรรมนั้นไปในที่สุด หากต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือปลูกฝังนิสัยให้กับผู้เรียนควรมีการแยกแยะขั้นตอนของการปฏิบัติการตอบสนองออกเป็นลำดับขั้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนและเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการควรให้การเสริมแรงที่เหมาะสมในทันที (ทิศนา แคมมณี, 2556, น. 58)

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) เน้นที่การกระทำเป็นหลัก โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีการตอบสนองกับสิ่งเร้าด้วยความพร้อม การทำซ้ำและความพึงพอใจที่จะเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะเรียนรู้จากการตอบสนองกับสิ่งเร้าต่างๆ รอบตัว และการเสริมแรงจะช่วยให้การเรียนรู้ได้ดีขึ้น

2.2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ทฤษฎีมนุษยนิยมมีวิวัฒนาการมาจากทฤษฎีกลุ่มที่เน้นการพัฒนาตามธรรมชาติ แต่จะมีความเป็นวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น คือเป็นกระบวนการมากยิ่งขึ้น มนุษย์มีศักยภาพ และเป็นอิสระในการพัฒนาตนเองอย่างไม่มีขีดจำกัด มีมโนทัศน์ของการเรียนรู้แบบนำตนเอง นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มนี้มีหลายท่าน ผู้วิจัยของยกมาบางส่วนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ โรเจอร์ส (Rogers) โนลส์ (Knowles) และแฟร์ (Faure) ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการสอนแต่ละคน ดังนี้

2.2.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส (Rogers, 1969 อ้างถึงในทิศนา แคมมณี, 2556, น. 70) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนทำหน้าที่ชี้แนะและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนการสอนจึงควรมุ่งเน้นที่กระบวนการเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้สึกไว้วางใจ ปลอดภัยจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งการให้ผู้เรียนเป็นผู้นำในเรียนรู้ของตน และผู้สอนอำนวยความสะดวก คอยช่วยเหลือจะทำให้ผู้เรียนบรรลุผล

2.2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles อ้างถึงในทิศนา แคมมณี, 2556, น. 70) ที่กล่าวไว้ว่า มนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีถ้ามีอิสระที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการด้วยวิธีการที่พอใจ ฉะนั้นมนุษย์ควรได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์บุคคล เพราะการเรียนรู้เป็นกระบวนการภายใน ที่ผู้เรียนจะนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะและค่านิยมมาสู่การเรียนรู้ของตน ฉะนั้นผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากหากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ในการจัดการเรียนการสอนจึงควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียน นำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยมต่างๆ ของตน เข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง ผู้สอนควรเข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณสมบัติเฉพาะตน รวมทั้งควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียน ตัดสินใจด้วยตัวเอง ลงมือกระทำและยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำนั้น

2.2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของแฟร์ (Faire อ้างถึงในทิตินา แชมมณี, 2556, น. 71) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนนั้นมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง จึงควรถูกปลดปล่อยจากการกดขี่ของครูที่สอนแบบเก่า การจัดการศึกษาจึงควรเป็นระบบที่ให้อิสรภาพและเสรีภาพ ในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

จะเห็นได้ว่านักทฤษฎีในกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) นั้นเห็นว่าคุณค่ามีความคิด มีสมอง มีอารมณ์และอิสรภาพในการกระทำ การเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความเข้าใจ ทักษะและเจตคติไปพร้อมๆ กันโดยให้ความสำคัญกับความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม การแสดงออกตลอดจนการเลือกเรียนตามความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก ใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง สอดคล้องกับความเป็นธรรมชาติและความเป็นเอกลักษณ์บุคคล ผู้สอนทำหน้าที่ช่วยเหลือ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้กำลังใจและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) นักคิดกลุ่มนี้เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพียงเท่านั้น การเรียนรู้ของมนุษย์มีความซับซ้อน เป็นกระบวนการ ทางความคิดที่เกิดจากการสะสมข้อมูล การสร้างความหมาย และความสัมพันธ์ของข้อมูล และการดึงข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่างๆ ทฤษฎีในกลุ่มนี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองทั้งหมด 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development) (ทิตินา แชมมณี , 2556, น. 59-68) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt Theory) เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดภายในตัวมนุษย์ โดยบุคคลเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ ดีกว่าส่วนย่อย ซึ่งการเรียนรู้นั้นจะเกิดจากการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสแล้วถ่ายโยงสู่สมองเพื่อเข้าสู่กระบวนการคิดและแสดงปฏิกิริยาได้ตอบ สำหรับการเรียนรู้เกิดจากการหยั่งเห็นจะเป็นการค้นพบช่องทางในการแก้ปัญหาอย่างเฉียบพลัน เนื่องมาประสบการณ์ สติปัญญาของบุคคลนั้น ในการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จึงมุ่งเน้นการสอนโดยการเสนอภาพรวมให้ผู้เรียนเห็นและเข้าใจก่อน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี การที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหาได้และเกิดการเรียนรู้แบบหยั่งเห็น โดยผู้สอนสามารถนำเสนอเนื้อหาบางส่วนเพื่อให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์เดิมมาเติมให้สมบูรณ์ได้

2.2.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development) เชื่อว่า แรงจูงใจภายในจะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้จึงควรจัดให้เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับสติปัญญา โดยทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 ขั้นคือ การเรียนรู้จากการกระทำ จากความคิด และเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม โดยเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการใช้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนจึงควรมีการวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาให้เหมาะสมก่อนสอนผู้เรียนควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระ สร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมทั้งจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการจัดหลักสูตรแบบเกลียว โดยจัดเนื้อหาความคิดรวบยอดและวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) เน้นที่การสร้างความรู้ความเข้าใจให้เหมาะสมกับกระบวนการทางสติปัญญาของผู้เรียน ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยการเชื่อมโยงจากประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกัน และการสร้างแรงจูงใจจากภายในของตัวผู้เรียน จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น

2.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ และมีความรับผิดชอบทั้งนี้ทุกคนจึงมีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของตนเองว่าต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องใด มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนอาจเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนหรือครูผู้สอนก็ได้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (เชมถัญญ์ มิ่งศิริธรรม, 2552, น. 7)

ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ประกอบในการจะเป็นผู้เรียนรู้แบบนำตนเอง 5 ประการ ดังนี้ (Knowles, 1975, 40-48; สมบัติ สุวรรณพิทักษ์, 2543, น. 7)

1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเองจะเริ่มจากให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจของตนในการเรียนกับเพื่อนอีกคน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา แนะนำ และเพื่อนอีกคนทำหน้าที่จัดบันทึก และให้กระทำเช่นนี้หมุนเวียนทั้ง 3 คน แสดงบทบาทครบทั้ง 3 ด้านคือ ผู้เสนอความต้องการ ผู้ให้คำปรึกษา และผู้คอยจดบันทึก การสังเกตการณ์ เพื่อประโยชน์ในการเรียนร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกๆ ด้าน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยเริ่มจากบทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนควรศึกษาจุดมุ่งหมายของวิชา แล้วเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียนของตนให้ชัดเจน เน้นพฤติกรรมที่คาดหวัง วัดได้ มีความแตกต่างของจุดมุ่งหมายในแต่ละระดับ

3. การวางแผนการเรียน ให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของตน ระบุการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

4. การแสวงหาแหล่งวิทยาการทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล

4.1 แหล่งวิทยาการที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

4.2 ทักษะต่างๆ ที่มีส่วนช่วยในการแสวงหาแหล่งวิทยาการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เช่น ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการอ่าน เป็นต้น

5. การประเมินผล ควรประเมินผลการเรียนด้วยตนเองตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายของเรียนไว้ และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยม มีขั้นตอนในการประเมิน คือ

5.1 กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

5.2 ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ

5.3 รวบรวมหลักฐานจากผลการประเมินเพื่อตัดสินใจซึ่งต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่สมบูรณ์และเชื่อถือได้

5.4 เปรียบเทียบข้อมูลก่อนเรียนกับหลังเรียนเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าเพียงใด

5.5 ใช้แหล่งข้อมูลจากครูและผู้เรียนเป็นหลักในการประเมิน

ทิสนา แชมมณี (2556, น. 125-126) การเรียนรู้แบบนำตนเองสามารถช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนพึ่งพาตนเองและพัฒนาตนเองได้ การนำตนเองและพึ่งพาตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน ซึ่งสามารถกระตุ้นความต้องการที่จะเรียนรู้/ละช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีจุดหมายอันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี ได้มาก และจดจำได้นานขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นด้วย โดยมีตัวบ่งชี้การเรียนรู้แบบนำตนเองดังนี้

1. ผู้เรียนมีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนมีการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน (learning needs)

3. ผู้เรียนมีการตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (learning goals)

4. ผู้เรียนมีการเลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง (learning strategies)
5. ผู้เรียนมีการแสวงหาแหล่งความรู้ (learning resources) รวบรวม ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง
6. ผู้เรียนมีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (learning evaluation)
7. ผู้สอนมีการสนับสนุน ส่งเสริม ให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือ แก่ผู้เรียนในขั้นตอนต่างๆ ตามความเหมาะสมและความจำเป็น
8. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลโดยใช้ผลการประเมินของตนเอง และของผู้เรียนประกอบกัน

กุกลีเอลมีโน (Guglielmino) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง หรือ SDLR (Self Directed Learning Readiness) ที่ได้จากการใช้เทคนิคเดลฟาย ไว้ 8 ด้าน ดังนี้ (สรวยพร กุศลสง, 2557, น. 101-102)

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to Learning Opportunities) ได้แก่ ความสนใจในการเรียน ความพอใจในความริเริ่มของตน ความรักการเรียน และความคาดหวังว่าจะเรียน อย่างต่อเนื่อง ความสนใจหาแหล่งความรู้ การมีความอดทนต่อข้อสงสัย การมีความสามารถในการ ยอมรับคำวิจารณ์ และการมีความรับผิดชอบ ในการเรียนรู้
2. การมีทัศนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self Concept as an Effective Learner) ได้แก่ ความมั่นใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการจัดแบ่งเวลาให้การ เรียน การมีวินัย การมีความรู้เกี่ยวกับความต้องการการเรียนรู้ และแหล่งทรัพยากรทางความรู้ และ การมีทัศนคติต่อตนเอง ว่าเป็นผู้กระตือรือร้นในการเรียนรู้
3. การมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ (Initiative and Independence in Learning) ได้แก่ การแสวงหาคำตอบจากคำถามต่างๆ ชอบแสวงหาความรู้ ชอบมีส่วนร่วมในการ กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ มีความมั่นใจในความสามารถที่จะทำงานด้วยตนเองได้ดี รัก การ เรียนรู้ พยายามที่จะอ่านเพื่อความเข้าใจ รู้แหล่งทรัพยากรทางความรู้ มีความสามารถในการ พัฒนาแผนการทำงานของตนเอง และมีความริเริ่มในการเริ่มโครงการใหม่ๆ
4. การยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของตนเอง (Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) ได้แก่ การยอมรับจากผลการเรียนว่าตนเองมีสติปัญญา ปานกลาง หรือเหนือกว่าปานกลาง ความเต็มใจเรียนในสิ่งที่ยากหากเป็นเรื่องที่สนใจ และมีความ เชื่อมั่นในวิธีการเรียนและสืบสวนสอบสวนทางการศึกษา

5. ความรักในการเรียน (Love of Learning) ได้แก่ การชื่นชมบุคคลที่ค้นคว้าอยู่เสมอ การมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียน และสนุกกับการสืบสอบค้นคว้า

6. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ การมีความกล้าเสี่ยงกล้าลอง มีความสามารถคิดปัญหา และความสามารถคิดวิธีการเรียนในเรื่องหนึ่งๆ ได้หลายวิธี

7. การมองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) ได้แก่ การมองตนเอง ว่าเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงอนาคต เห็นปัญหาว่าเป็นสิ่งท้าทาย และไม่ใช้เครื่องหมายจะให้หยุดทำ

8. ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและทักษะการแก้ปัญหา (Ability to Use Basic Study Skills and Problem-Solving Skills) ได้แก่ การมีความสามารถในการใช้ทักษะการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา คิดว่าการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

จากองค์ประกอบข้างต้น กุกลีเอลมีโน (Guglielmino) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามองค์ประกอบทั้ง 8 ด้าน เป็นเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบโครงสร้างความตรงและความเชื่อมั่นหลายครั้งได้รับการยอมรับกันอย่างแพร่หลายว่าเป็นเครื่องมือวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่มีคุณภาพสามารถตีความข้อมูลเพื่อสรุปลักษณะที่ศึกษาได้อย่างครอบคลุมมีเหตุผลมีความเชื่อมั่นและความตรงมากที่สุด

2.4 กระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเอง บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การเรียนรู้แบบนำตนเองมีความหมายครอบคลุมถึงกระบวนการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดหรือตัดสินใจที่ต้องการเรียนรู้ และมีบทบาทและความรับผิดชอบหลักในการวางแผน ดำเนินการ ควบคุมติดตาม และการประเมินผลการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้แบบนำตนเองนั้นอาจดำเนินไปอย่างเป็นลำดับขั้นตอนในบริบทของการศึกษาอย่างเป็นทางการ (formal education) และไม่เป็นทางการ (non-formal education) หรืออาจเป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย (informal learning) โดยโนลส์ (Knowles, 1990, อ้างถึงใน อภิภา ปรัชญพฤทธิ, 2555, น. 398) ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองว่าประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอนที่ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Climate Setting)
2. ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ (Diagnosis Needs for Learning)
3. ขั้นกำหนดเป้าหมาย (Setting Goals)
4. ขั้นวางแผนการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan)

5. ขั้นตอนการประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation Learning Outcome)

การเรียนรู้แบบนำตนเองนั้นเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ริเริ่มและมีรับผิดชอบด้วยตนเอง โดยจะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ ซึ่งโนลส์ (Knowles, 1975, pp. 9-13) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่เป็นบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนแบบนำตนเองไว้ ดังนี้

ตาราง 1 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

บทบาทในการเรียนรู้แบบนำตนเอง	ผู้สอน	ผู้เรียน
1. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Climate Setting)	สร้างความคุ้นเคย ให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดี เชื่อมถือ และสร้างทั้งบรรยากาศที่อบอุ่นและเข้มงวดในเวลาเดียวกัน	ให้เกียรติผู้สอนและยอมรับในตัวผู้สอน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจบทบาทของผู้สอนว่าเป็นเพียงผู้ชี้แนะเท่านั้น
2. การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ (Diagnosis Needs for Learning)	นำเสนอวิธีการสอนให้กับผู้เรียน นำผู้เรียนไปสู่กระบวนการตัดสินใจโดยอาศัยมติกกลุ่ม มีการกำหนดโครงสร้างคร่าวๆ ของหลักสูตร ขอบเขตเนื้อหากว้างๆ สร้างทางเลือกที่หลากหลายให้ผู้เรียน รวมทั้งวิเคราะห์ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย	สำรวจความต้องการ กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนและเลือกสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้จากทางเลือกต่างๆ ที่กำหนด
3. การตั้งเป้าหมาย (Setting Goals)	ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายทอดความต้องการในการเรียนรู้ เป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความเป็นไปได้และสามารถประเมินผลได้	ระบุความจำเป็น วัตถุประสงค์และประโยชน์ที่ได้รับการจากเรียนรู้

ตาราง 1 (ต่อ)

บทบาทในการเรียนรู้ แบบนำตนเอง	ผู้สอน	ผู้เรียน
4. การวางแผนการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan)	ช่วยให้ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง รู้จักแหล่งเรียนรู้ และวิธีการในการใช้แหล่งเรียนรู้นั้น รับผิดชอบต่อที่ปรึกษา เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ได้ มีการเตรียมความพร้อมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เสริมทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	สามารถระบุแหล่งทรัพยากร กิจกรรมที่ใช้เรียนรู้และเกณฑ์ประเมินความสำเร็จ สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์และบันทึกความก้าวหน้าของการเรียนรู้ได้ มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด
5. การประเมินผล การเรียนรู้ (Evaluation Learning Outcome)	ป้อนข้อมูลย้อนกลับให้แก่ผู้เรียน เกี่ยวกับการเรียนรู้ ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ให้ความรู้และฝึกผู้เรียนในการประเมินผลที่หลากหลาย รวมทั้งเสนอแนะการนำตนเองของผู้เรียน	ประเมินผลสัมฤทธิ์และผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประเมินจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ว่าบรรลุผลหรือไม่ ต้องปรับปรุงอย่างไร

จากตารางข้างต้นสรุปได้ว่า ตามแนวคิดของโนลส์นั้น บทบาทของผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะนำ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้และแนะนำแหล่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ เป็นผู้กระตุ้นและผลักดันผู้เรียนให้สามารถวางแผนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ได้เอง ผู้สอนจึงควรมีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งต้องมีความสามารถในการนำตนเองในการเรียนรู้ได้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปวีณา ยอดสิน (2551, น. 93-96) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนว การศึกษาและอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเกแลตต์ ต่อการพัฒนาการตัดสินใจเลือกศึกษา ต่อและอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า (1) ภายหลังจากทดลองนักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนจากมาตรวัดการตัดสินใจ เลือก ศึกษาต่อและอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ภายหลังจากทดลองนักเรียน กลุ่มทดลอง มีคะแนนจากมาตรวัดการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและ อาชีพ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .05 (3) นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความ คิดเห็นว่าการเข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวการศึกษา และอาชีพตามทฤษฎีการตัดสินใจของเก แลตต์ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองในด้านต่างๆ คือ ความสนใจ ความสามารถ ทักษะ ความเชื่อ และบุคลิกภาพ ทำให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาต่อและอาชีพที่เหมาะสม รวมทั้ง พัฒนาทักษะในการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีแนวทาง ใน การตัดสินใจและมีความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและประกอบอาชีพที่เหมาะสม

มนานปี คงรักช้าง (2558, น. 72-73) การศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถ ของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีค่าเฉลี่ยการ ตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และหลังการ ทดลองนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพมีค่าเฉลี่ยคะแนนการ ตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการแนะแนวทางอาชีพด้วยวิธีการปกติอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

อิศริยา ทองงาม (2545, น. 233-246) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบนำ ตนเองวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรรค์สร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผลการเปรียบเทียบความสามารถของนักศึกษา พบว่านักศึกษากลุ่มทดลองมีลักษณะการเรียน แบบนำตนเองความสามารถสรรค์สร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ในด้านการศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง การทำงานอย่างเป็นระบบ การปฏิบัติการ ทดลองทางวิทยาศาสตร์ การประมวลความรู้ และการประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินตามสภาพจริง พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมี การประเมินตนเองที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การทำงาน

อย่างเป็นระบบ และการปฏิบัติการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เพิ่มมากขึ้นจากการประเมินตนเอง 3 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินโดยผู้สอนในการประเมินผลงานการเรียนรู้ในแฟ้มสะสมผลงาน

นัคดา อังสุไวทย์ (2550, น. 132-138) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับสูงได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยเปรียบเทียบกับก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมได้ค่าขนาดอิทธิพลไม่น้อยกว่า 50 เป็นไป ตามเกณฑ์ ส่วนกลุ่มทดลองที่มีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ระดับต่ำพบว่า ในภาพรวมมีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองลดลง นอกจากนี้ด้านจิตวิทยาศาสตร์ให้ผลทำนองเดียวกับด้านลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีพบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองทั้งภาพรวม และกลุ่มที่มีทักษะพื้นฐานต่างกันได้ผลการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและได้ค่าขนาดอิทธิพลเป็นไปตามเกณฑ์ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบนี้ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนส่งผลต่อลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองแต่ไม่เกิดปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้

เดอเบียนและคอร์นิเลียส (Bruin & Cornelius, 2011, 214) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้แบบนำตนเองกับการตัดสินใจด้านอาชีพของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเซาท์แอฟริกา ผลปรากฏว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการตัดสินใจอาชีพด้านการรับรู้สมรรถนะตนเอง ด้านความเชื่อมั่นและความไม่แน่ใจ ผลจากการวิเคราะห์การถดถอยแบบหลายตัวแปรชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบนำตนเองอธิบายความแปรปรวนในการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างน้อยร้อยละ 4 นอกเหนือจากความเชื่อมั่นในการรับรู้สมรรถนะตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า มีผู้สนใจในศึกษาเรื่องของการพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการนำกิจกรรมแนะแนว การให้คำปรึกษา โปรแกรมการแนะแนวมาเพื่อพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพ และทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเองมีผู้สนใจศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ยังไม่มีการนำทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเองมาปรับใช้เพื่อพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีเพียงผู้ศึกษาความสัมพันธ์ว่าการเรียนรู้แบบนำตนเองส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพเท่านั้น

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่นำมาศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากนักเรียนที่มีคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 จำนวน 122 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากมาจำนวน 60 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย (1) แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (2) โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังมีรายละเอียดวิธีการพัฒนาเครื่องมือและแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

1.1 ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่มีโครงสร้าง และเนื้อหาสอดคล้องกับการวัดการตัดสินใจ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

1.2 สร้างแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision Scale หรือ CDS) ของออสซิโพว์ (Osipow, 1976, as cited in Meyer, 1987, 99-102) ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

แบบสอบถาม และตอนที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีมาตรฐานค่าแบบลิเคิร์ต 4 ระดับ ทั้งหมด 30 ข้อ

1.3 เกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบมาตรฐานค่าของลิเคิร์ต 4 ระดับ ดังนี้

4 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับผู้ตอบมากที่สุด

3 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับผู้ตอบมาก

2 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับผู้ตอบน้อย

1 หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับผู้ตอบเลย

และการแปลความหมายคะแนนข้อความเชิงบวกให้คะแนนแบบ 4 3 2 และ 1 ในกรณีที่ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด จนถึง เห็นด้วยน้อยที่สุดและในกรณีที่ข้อความเชิงลบให้คะแนนแบบกลับทิศ 1 2 3 และ 4 ในกรณีที่ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด จนถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

1.4 นำแบบวัดการตัดสินใจที่ได้เสนอต่อ และวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ด้วยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาในข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence IOC) เป็นรายข้อ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามนิยามศัพท์หรือขอบข่ายเนื้อหา

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามนิยามศัพท์หรือขอบข่ายเนื้อหา

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ได้วัดตรงตามนิยามศัพท์หรือขอบข่ายเนื้อหา

พิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ในขั้นนี้ได้คัดเลือกข้อคำถามไว้จำนวน 27 ข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 นำแบบวัดการตัดสินใจที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แบบวัดการตัดสินใจมีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.5 นำแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพไปทดลองใช้กับกับนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 100 คน โดยเลือกนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) ที่มากกว่า 0.20 โดยในขั้นตอนนี้เหลือข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง 0.24 – 0.81

1.6 นำแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ผ่านวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation) มาทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, α -Coefficient) ปรากฏผลว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.902

1.7 ดำเนินการจัดพิมพ์แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่ผ่านการตรวจสอบและทดลองใช้แล้ว เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ตาราง 2 ตัวอย่างข้อคำถามในแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ข้อ	ข้อความ	4	3	2	1
0.	เมื่อตัดสินใจเลือกอาชีพได้แล้ว นักเรียนรู้สึกพึงพอใจในอาชีพนั้น				
00.	นักเรียนทราบว่าบุคลิกภาพของตนเองว่าเหมาะสมจะประกอบอาชีพใดได้				
000.	นักเรียนมีความสนใจในอาชีพหลากหลาย และต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ				
0000.	นักเรียนมีความสนใจและชื่นชอบในอาชีพที่มีความแตกต่างกัน นักเรียนจึงยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกได้				

2. ขั้นตอนการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.2 ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในรูปแบบกิจกรรม โดยมีลำดับขั้นตอนตามแบบทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Knowles, 1975: 9-13) คือ

2.2.1 ขั้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Climate Setting) ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ นำเข้าสู่กิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดเพื่อตัดสินใจ

2.2.2 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ (Diagnosis Needs for Learning) นักเรียนวิเคราะห์ความต้องการและเลือกสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยให้นักเรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจของตนเองกับ

เพื่อนและผู้สอนนำเสนอวิธีการเรียนรู้ให้กับนักเรียน นำนักเรียนไปสู่กระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกวิธีการเรียนรู้โดยอาศัยมติกลุ่ม

2.2.3 การตั้งเป้าหมาย (Setting Goals) หลังจากที่กำหนดความต้องการเรียนในการเรียนรู้แล้ว นักเรียนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการเรียนรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ว่าต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพด้านใดบ้าง อาทิ ทางเลือกการศึกษา ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สมัคร หลักสูตรทางการเรียน และค่าใช้จ่าย เป็นต้น ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ สถิติการที่ได้รับ รายได้ และการฝึกอบรมเพื่อเข้าสู่อาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้นักเรียนต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเองให้มากที่สุด เช่น ความสนใจ ความถนัด ค่านิยม ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ

2.2.4 การวางแผนการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan) ผู้เรียนออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง โดยให้นักเรียนระบุแหล่งทรัพยากรทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล (Designing a Learning Plan) เช่น ห้องสมุด การสัมภาษณ์ การอ่าน การศึกษาดูงาน เป็นต้น โดยผู้สอนรับบทบาทเป็นที่ปรึกษา ช่วยให้นักเรียนออกแบบการเรียนรู้ของตนเอง รู้จักแหล่งเรียนรู้ และวิธีการในการใช้แหล่งเรียนรู้นั้น เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ได้ จากนั้นให้นักเรียนนำข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพหรือการศึกษาที่ได้รวบรวมไว้แล้วนั้นมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อสำรวจถึงความเป็นไปได้ ศึกษาให้ชัดเจนถึงค่านิยมของตน แล้วนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกตัวเลือกที่เหมาะสมกับตนเอง แล้วประเมินทางเลือกทั้งหมดแล้วตัดสินใจแบบเด็ดขาด

2.2.5 การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation Learning Outcome) นักเรียนประเมินผลการเรียนด้วยตนเองตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายของเรียนไว้ ว่าบรรลุผลหรือไม่ ต้องปรับปรุงอย่างไร โดยผู้สอนเสนอแนะการนำตนเองของผู้เรียน

2.3 นำเสนอโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองให้กับคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณา ปรับปรุงโปรแกรมตามคำแนะนำ จากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมเป็นรายกิจกรรม

2.4 ปรับปรุงโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญตั้งข้อมูลในภาคผนวก

2.5 นำโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.6 นำโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Designs) โดยใช้แบบแผน Non-Randomized Control – Group Pretest Posttest Design (อรพินทร์ ชูชม, 2552)

ตาราง 3 แบบแผนการทดลอง

การกำหนดการเข้า กลุ่ม	วัดก่อน	ตัวแปรอิสระ	วัดหลัง
E	T ₁	X	T ₂
C	T ₁	-	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E	แทน	กลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มควบคุม
T	แทน	การวัดที่สังเกตได้ อาจเป็นวัดก่อนหรือหลังจัดกระทำ
X	แทน	การเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานกับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และติดต่อกับบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอหนังสือรับรองการเก็บข้อมูลไปให้กับผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดการตัดสินใจ และนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดดังกล่าวเป็นคะแนนก่อนการทดลอง จากนั้นดำเนินการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ทดลองทั้งหมด 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะเวลา คือ ปฐมนิเทศ 1 ครั้ง เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง 3 ครั้ง เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ 3 ครั้ง เรียนรู้เกี่ยวกับคณะ 2 ครั้ง และปัจฉิมบท 1 ครั้ง ใช้เวลา 2 สัปดาห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดการตัดสินใจอีกครั้ง เพื่อนำคะแนนที่ได้มาเป็นคะแนนหลังการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้ก่อน – หลังการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC: Index of Item – Object Congruence

2.2 หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (r) ของแบบวัดการตัดสินใจ จากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation)

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการตัดสินใจ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, α -Coefficient)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบผลการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียน โดยการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย t-test for the dependent Sample

3.2 เปรียบเทียบผลการตัดสินใจเลือกอาชีพ ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้การนำตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย t-test for the independent Sample

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพ ระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนคน
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
P	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ตาราง 4 ผลการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองระหว่างกลุ่มที่ได้เข้าร่วมและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

กลุ่ม	n	\bar{X}	S.D.	t	df	P
กลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม	30	60.37	8.503	1.971	45.308	.055
กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม	30	63.87	4.718			

จากตาราง 4 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมและนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง พบว่า ก่อนการทดลองกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพ ($\bar{X} = 60.37$, S.D. = 8.503) ไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ($\bar{X} = 63.87$, S.D. = 4.718)

2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ระยะ	n	\bar{X}	S.D.	t	df	P
ก่อนการทดลอง	30	60.37	8.503	13.535	29	.000*
หลังการทดลอง	30	71.93	10.409			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลอง ($\bar{X} = 71.93$, S.D. = 10.409) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนการทดลอง ($\bar{X} = 60.37$, S.D. = 8.503) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพ ระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ตาราง 6 ผลการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ระหว่างกลุ่มที่ได้เข้าร่วมและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	t	df	P
กลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม	30	71.93	10.409	2.022	52.665	.024*
กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม	30	67.20	7.485			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพของกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองหลังการทดลอง ($\bar{X} = 71.93$, S.D. = 10.409) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ($\bar{X} = 67.20$, S.D. = 7.485) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกอาชีพ ระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังการทดลองนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่นำมาศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากนักเรียนที่มีคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 จำนวน 122 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากมาจำนวน 60 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพและโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ ออซิโพรว์ (Osipow, 1976, as cited in Meyer, 1987, pp. 99-102) ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 4 ระดับทั้งหมด 25 ข้อ ที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง 0.24 – 0.81 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.902

2. โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผู้วิจัยได้สร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบนำตนเองของโนลส์ (Knowles, 1990, อ้างถึงใน อภิภา ปรัชญพฤทธิ, 2555, น. 398) ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ (Climate Setting) 2) ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ (Diagnosis Needs for Learning) 3) ขั้นกำหนดเป้าหมาย (Setting Goals) 4) ขั้นวางแผนการเรียนรู้ (Designing a Learning Plan) 5) ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation Learning Outcome) ร่วมกับทฤษฎีทางจิตวิทยา ประกอบด้วย ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของแฟร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มเกสตัลท์และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา มาใช้ออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นดังกล่าวทั้งหมด 10 กิจกรรม ใช้ระยะเวลากิจกรรมละ 50 นาที

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อประสานกับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และติดต่อกับบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอหนังสือรับรองการเก็บข้อมูลไปให้กับผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ และนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบประเมินดังกล่าวเป็นคะแนนก่อนการทดลอง จากนั้นดำเนินการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ทดลองทั้งหมด 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพอีกครั้ง เพื่อนำคะแนนที่ได้มาเป็นคะแนนหลังการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้ก่อน – หลังการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อเปรียบเทียบผลการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC: Index of Item – Object Congruence

2.2 หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (r) ของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ จากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item-Total Correlation)

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach, α -Coefficient)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบผลการตัดสินใจเลือกอาชีพก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียน โดยการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย t-test for the dependent Sample

3.2 เปรียบเทียบผลการตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้การนำตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย t-test for the independent Sample

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการทดลองนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลจากการวิจัยเป็น 2 ประเด็น คือ (1) การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง และ (2) การตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมานั้นมุ่งเน้นให้นักเรียนวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองอย่างรอบด้านเกี่ยวกับอาชีพ เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการให้อิสระกับผู้เรียนที่จะกำหนดหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ว่าอยากเรียนรู้ให้เรื่องใดบ้าง จากนั้นนักได้ฝึกการกำหนดเป้าหมายซึ่งเป็นการให้ผู้เรียนตั้งวัตถุประสงค์ว่าต้องการศึกษาแต่ละหัวข้อเพื่อสิ่งใด มีเป้าหมายอย่างไรในการเรียนรู้พร้อมทั้งวางแผนการเรียนรู้ของตนเองว่าจะรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลใดทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคลโดยไม่ได้จำกัดแต่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งทรัพยากรภายนอกได้ ผู้เรียนยังต้องกำหนดระยะเวลาและวิธีการประเมินผล กำหนดชิ้นงานที่ได้และหลังจากจบกิจกรรมในแต่ละครั้งจะมีการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อเป็นการทบทวนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน โดยนักเรียนจะแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละครั้ง อภิปรายถึง

กระบวนการเรียนรู้ อุปสรรคที่พบและแนวทางการแก้ไข รวมทั้งการเตรียมตัวในกิจกรรมต่อไป โดยตลอดโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองผู้วิจัยจะทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและแนะนำ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมรวมถึงให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนเพื่อใช้ในการเรียนในครั้งถัดไป สอดคล้องกับ โนลส์ (Knowles, 1975, p. 18) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็น กระบวนการคิดริเริ่มการเรียนรู้เอง โดยอาจจะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ โดยผู้เรียน จะทำการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนของตนเอง กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ สื่อการเรียน คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้ นั้น ซึ่งในโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองนักเรียนได้รับการปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจการ ดำเนินกิจกรรมของโปรแกรมโดยการสร้างแผนผังความคิด (Mind Map) เพื่อให้ให้นักเรียนมองเห็น ภาพรวมและสามารถดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่ม เกสตัลท์ (Gestalt Theory) (ทศนา แชมมณี, 2556, น. 59-68) ที่กล่าวว่า ในการจัดการเรียน การสอนควรเสนอภาพรวมให้ผู้เรียนเห็นและเข้าใจก่อน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี โดย ผู้สอนสามารถนำเสนอเนื้อหาบางส่วนเพื่อให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์เดิมมาเติมให้สมบูรณ์ได้

เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจในโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองและมีแผนการ เรียนรู้ที่ชัดเจนแล้ว ผู้เรียนจะสามารถดำเนินการเรียนรู้ที่ใดก็ได้แล้วแต่ความต้องการ ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้แบบนำตนเองจึงสามารถทำได้ทั้งในห้องเรียนแบบเปิดและการศึกษาอย่างอิสระ สอดคล้องกับ ทิพยวรรณ กิตติพร (2531, น. 8-9) ที่ได้กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการที่บุคคลต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลมากขึ้นด้วยตนเอง รวมทั้งความเข้าใจในตนเอง แล้วนำมาพิจารณาเปรียบเทียบอันจะนำไปสู่การเลือกอาชีพที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด บุคคลจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ละเอียดเกี่ยวกับอาชีพนั้น รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับทักษะ ความ สนใจ และค่านิยมในระดับเชิงลึกจนกระทั่งสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเองมากที่สุดได้ สอดคล้องกับ เดวิส (Davis, 1996, as cited in Isaacson & Brown, 2000, p. 27) กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ถึงคุณค่าและความสามารถซึ่งจะเป็นไปตาม ลักษณะของความสามารถและคุณค่าในแต่ละอาชีพ บุคคลจะมีการตัดสินใจในอาชีพจากการ เปรียบเทียบถึงความพึงพอใจในงานและตอบสนอง ความต้องการของตน และสอดคล้องกับ เกอ แลต (Gelatt, 1962, pp. 240-245) ได้กล่าวถึง การตัดสินใจเลือกอาชีพที่ดีและมีคุณภาพนั้น จะต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ทำให้มีการตัดสินใจที่ดี รวมทั้งระบบค่านิยมในแต่ละ สถานการณ์

นอกจากนี้ในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้วิจัยนำกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางการเรียนรู้และการตัดสินใจ เช่น กิจกรรมกลุ่ม เกมต่างๆ มาปรับใช้ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการซักถามและพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากเพื่อนๆ โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ ชี้แนะและสร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร จากการสังเกตพบว่านักเรียนมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น มีแรงขับที่จะทำให้ตนเองประกอบอาชีพที่เลือกไว้มากขึ้น สอดคล้องกับ โรเจอร์ส (Rogers, 1969, อ้างถึงใน ทิศนา แชมมณี, 2556, น. 70) ที่กล่าวไว้ว่า มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนทำหน้าที่ชี้แนะ อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน จัดบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้สึกไว้วางใจ ปลอดภัย ให้ผู้เรียนเป็นผู้นำในเรียนรู้ของตน และผู้สอนคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุผล และสอดคล้องกับกฎแห่งการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) (Hergenhahn, 1988 อ้างถึงใน พาสนา จุลรัตน์, 2548, น. 140) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจที่พร้อมจะเรียน ดังนั้นก่อนดำเนินการสอนผู้สอนควรเตรียมตัวให้พร้อมและกระตุ้นให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนโดยมีการนำเข้าสู่บทเรียนทุกครั้ง และเมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้แล้วได้รับผลที่พึงพอใจ บุคคลก็อยากที่จะเรียนรู้ต่อไปอีก ดังนั้นหากจะทำให้การเรียนรู้ของทนายธรรมจูงใจให้บุคคลได้รับผลที่พึงพอใจ ซึ่งกฎดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner อ้างถึงใน ทิศนา แชมมณี, 2556, น. 58) ที่กล่าวไว้ว่า การกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง การกระทำนั้นจะลดลงและหายไปที่สุดในที่สุด ในการจัดการเรียนการสอนจึงควรให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของนักเรียนจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองของนักเรียน

จากที่กล่าวมาผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองจึงมีคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพที่สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดอเปียนและคอร์นิเลียส (Bruin & Cornelius, 2011, p. 214) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้แบบนำตนเองกับการตัดสินใจด้านอาชีพของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเซาท์แอฟริกา ผลปรากฏว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจอาชีพด้านการรับรู้สมรรถนะตนเอง ด้านความเชื่อมั่นและความไม่แน่ใจ โดยนักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้แบบนำตนเองจะมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ดีกว่านักเรียนทั่วไป

2. การตัดสินใจเลือกอาชีพระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองกับกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมีคะแนนการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองได้รับการสนับสนุนด้านการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างรอบด้าน นักเรียนได้วางแผนการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจึงส่งผลให้มีการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ชัดเจนกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่อยูในการเรียนการสอนตามปกติที่มีผู้สอนให้ความรู้ โดยนักเรียนเรียนรู้จากผู้สอนและสื่อการสอน โดยไม่ได้วิเคราะห์ความต้องการของตนเอง เป็นเพียงการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเท่านั้น สอดคล้องกับ โนลส์ (Knowles, n.d., อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2556, น. 70-71) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการภายใน ผู้เรียนจะนำประสบการณ์ความรู้ ทักษะและค่านิยมมาสู่การเรียนรู้ของตน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่เรียน วิธีเรียนด้วยตนเอง ตัดสินใจด้วยตัวเอง ลงมือกระทำ และยอมรับผลของการตัดสินใจหรือการกระทำนั้น โดยโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ แสวงหาข้อมูลจากแหล่งวิทยากร และการประเมินและสรุปผลการเรียนรู้ เน้นการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิในการเรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองต้องการ ด้วยวิธีการที่ผู้เรียนพึงพอใจ สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development) (ทิศนา ขัมมณี, 2556, น. 59-68) ที่กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนจึงควรมีการวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอนควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระ สร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมทั้งจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับกฎแห่งการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) (Hergenhahn, 1988 อ้างถึงในพาสนา จุลรัตน์, 2548, น. 140) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) เมื่อบุคคลเกิดความเข้าใจหรือเกิดการเรียนรู้แล้ว ถ้ามีการกระทำซ้ำหรือนำสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นไปใช้บ่อยๆ การเรียนรู้ก็จะมี ความคงทนถาวร เช่นเดียวกับการตัดสินใจ เมื่อนักเรียนได้ฝึกฝนการตัดสินใจในการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงกิจกรรมในชั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนตัดสินใจเพื่อเลือกใน

สถานการณ์ที่กำหนด นักเรียนก็จะมีคามมั่นใจและสามารถตัดสินใจดีขึ้นเมื่อฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมุ่งเน้นให้นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมมีอิสระในการคัดสรรหัวข้อและรูปแบบในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และไม่จำกัดว่าการเรียนรู้ นั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกห้องเรียน หรือจำกัดช่วงเวลาในการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการและนำผลมารายงานในห้องเรียนเพื่อให้ผู้วิจัยช่วยให้คำแนะนำ สอดคล้องกับ แฟร์ (Faire, n.d., อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2556, น. 70-71) กล่าวว่า ผู้เรียนมีศักยภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ควรถูกปลดปล่อยจากการ กดขี่ของครูที่สอนแบบเก่า ในทางกลับกันนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ที่ใช้การเรียนรู้ภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวโดยเรียนรู้ในเรื่องที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนด นอกจากนี้ โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองยังมีการจัดกิจกรรมเสริมทักษะการตัดสินใจที่กระตุ้นให้นักเรียน ได้ตัดสินใจ การให้ข้อมูลย้อนกลับและคำแนะนำแก่นักเรียนอย่างใกล้ชิด ทำให้นักเรียนได้มีโอกาส รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เลือกวิธีการเรียนรู้เอง แสวงหาแหล่งความรู้ในการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตนเอง ส่งผลให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่เข้า โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดอเบียนและคอร์เนเลียส (Bruin & Cornelius, 2011, p. 214) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้แบบนำตนเองกับการ ตัดสินใจด้านอาชีพของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเซาท์แอฟริกา ผลปรากฏว่า การเรียนรู้แบบ นำตนเองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการตัดสินใจอาชีพด้านการรับรู้สมรรถนะตนเอง ด้าน ความเชื่อมั่นและความไม่แน่ใจ นักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้แบบนำตนเองจะมี ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ดีกว่านักเรียนทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การนำโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองไปใช้นั้น ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดคือการ เตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ผู้สอนควรสำรวจและทำความเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน โดยสร้าง บรรยากาศที่มีความเป็นกัลยาณมิตร เพราะการเรียนรู้แบบนำตนเองนั้นต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนจึงจะสามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้

2. โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองนั้นมีความต่อเนื่องกันในหลายๆ กิจกรรม จึง ควรพัฒนาการบันทึกผลเพื่อติดตามข้อมูลได้สะดวกและทันต่อสถานการณ์ เช่น การสร้าง google

classroom เป็นต้น จะช่วยให้ติดตามและนำข้อมูลมาใช้ได้สะดวกยิ่งขึ้นในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพื่อนำผลที่ได้มาปรับใช้ในการพัฒนาการตัดสินใจเลือกอาชีพต่อไป

2. หากต้องการศึกษาเพิ่มเติม สามารถนำแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพอื่นๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ เช่น แบบสอบถามกระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพแบบสถานการณ์ มาตรวัดการรับรู้ความสามารถของตนในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (CDMSES) เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงแรงงาน. (2559). กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนวัยทำงานของประเทศไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579). สืบค้นจาก http://www.mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/plan_yuttasat_20_for30nov2016.pdf
- (2561). ร้อยเรื่องเล่า เข้าถึงแรงงาน: กรุงเทพฯ : กระทรวงแรงงาน.
- กัลณพัฒน์ รัศมีเมฆินทร์. (2551). MD ชีวชะตาธุรกิจ = Making decisions effectively. กรุงเทพฯ: ไอ เอ็ม บุ๊คส์.
- กาญจนา ณ ลำพูน. (2539). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะ และปัจจัยส่วนบุคคล ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/38723>
- กุลธิดา สืบवान. (2553). ผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพ. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เขมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2552). การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองบนเครือข่าย Self-directed Learning on web-based Learning. JOURNAL OF EDUCATION KHON KAEN UNIVERSITY, 32(1), 6-13.
- คัตนางค์ มณีศรี. (2559). จิตวิทยาทั่วไป = General psychology (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คิดโชนของวัยทีน. (2559). กรมเห็นชอบม.3-ม.6 ต้องผ่านแนะแนวก่อนจบ. คมชัดลึก. สืบค้นจาก <http://www.komchadluek.net/news/eduhealth/219914>
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา = *Theory and practice in educational institution* (พิมพ์ครั้งที่ 3, [ฉบับพิมพ์ซ้ำ]). กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2540). เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการศึกษาพัฒนาสรร เล่ม 1. สืบค้นจาก <https://digitallib.stou.ac.th/handle/6625047444/2042>.
- ณัฐกร อินทุยศ. (2556). จิตวิทยาทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 1..). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์วรรณ กิตติพร. (2531). คู่มือการสอนอาชีพศึกษาเบื้องต้น. พิษณุโลก: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ทิพย์วัลย์ สีจันทร์. (2548). การคิดและการตัดสินใจ = Thinking and decision making. กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ทิตนา แชมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 17, [ฉบับพิมพ์ซ้ำ]). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2541). พัฒนาการทางอาชีพ = Career development. กรุงเทพฯ: ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นั้ดดา อังสุโวทัย. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. (ปริญญานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- นันทา สุรัรักษา. (2561). รู้ เข้าใจ ใช้แบบทดสอบ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประดิษฐ์ อูปรมย์. (2534). พัฒนาการทางอาชีพของนักเรียนสาธิตเสริมสมอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : การรับรู้และความสนใจเกี่ยวกับอาชีพ. นนทบุรี : โครงการนักเรียนสาธิตเสริมสมอง สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช:
- ประพนธ์ ลิ้มธรรมมหิศร. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเนโยบายสาธารณะ และสาขาการบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปวีณา ยอดสิน. (2551). ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามทฤษฎีของเกแลตต์ ต่อการพัฒนาการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2529). การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ตำราอุดมศึกษา โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- พาสณา จุลรัตน์. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียว ยินดีสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนานี คงรักช้าง. (2558). การศึกษาผลของโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6. (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ส. (2551). เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ = *Human resource development*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มานี ผลอนันต์. (2541). ผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- รัตนกรณีย์ ชนะชา. (2541). ผลของการให้คำปรึกษาด้านอาชีพเป็นรายบุคคลต่อการรับรู้ความสามารถของตน ในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

- วรวจน์ บุษราคัมวดี. (2550). องค์การและการจัดการ. ปทุมธานี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. (2523). การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระวังทุกข์. (2545). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ตามหลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 4.): กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วีระพล แสงปัญญา. (2561). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระพล สุวรรณนันท. (2534). กระบวนการตัดสินใจ = *Decision making* (พิมพ์ครั้งที่ 7.). กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น.
- วุฒิชัย จำนงค์. (2523). พฤติกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศรีสุรางค์ ทีนะกุล; และคนอื่นๆ. (2542). การคิดและการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- ศุภวดี บุญดวงศ์. (2528). เอกสารคำสอนอาชีพศึกษาเบื้องต้น: สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- สมคิด บางโม. (2538). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.
- สมคิด พรหมจ้อย; และคณะ. (2540). การศึกษาการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน. นนทบุรี: สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2543). เทคนิคการสอนแนวใหม่สำหรับการศึกษานอกโรงเรียน: การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สรวงพร กุศลสง. (2557). การพัฒนารูปแบบทักษะการศึกษาวิจัยด้านปฐมวัยด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย คณะครุศาสตร์.
- สุนทร สิ้นธพานนท์. (2545). การจัดการกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน: กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- แสงว รัตนมงคลมาศ. (2537). องค์กร การนำ การตัดสินใจ. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2555). หลักสูตรและการเรียนการสอนอุดมศึกษา: พาราไดม์และวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อินทภาษา.
- อรพินทร์ ชูชม. (2552). การวิจัยกึ่งทดลอง. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 15(1), 1-15.
- อิศริยา ทองงาม. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบนำตนเองวิชาวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรี *H.B.* เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรรค์สร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., กรุงเทพฯ.
- Barnard, C. I. (1938). *The Function of the Executive*. Cambridge, MA: Harvard University Press. .
- Bross, I. D. J. (1953). *Design for Decision*. New york: The Macmillan.

- Bruin, K. d., & Cornelius, E. (2011). Self-directed learning and career decision-making. *Acta Academica*, 43(2), 214-234.
- Gelatt, H. B. (1962). Decision-Making A Conceptual Frame of Reference For Counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 9(1), 240-245.
- (1989). Positive Uncertainty: A New Decision-Making Framework for Counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 36(2), 252-256.
- (1991). *Creative Decision Making: Using Positive Uncertainty*. CA: Crisp.
- Giffin, C. (1983). *Curriculum theory in adult lifelong education*. London: Croom Halm.
- Howell, F. M. (1977). Ginzberg's theory of occupational choice: A reanalysis of increasing realism. *Journal of Vocational Behavior*, 11(3), 332-346.
- Isaacson, L. E., & Brown, D. (2000). *Career Information, Career Counseling & Career Development* MA: Allyn and Bacon.
- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed learning*. New York: Association Press.
- Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. (2000). *Educational Administration : Concepts and Practices*. CA: Wadsworth/Thomson Learning.
- Meyer, B. W. (1987). *The Career Decision Scale as A Measure of Chronic Indecision*. (Doctoral dissertation). Texas Tech University, Texas.
- Nystul, M. (1999). *Introduction to Counseling*. MA: Allyn and Bacon.
- Patton, W. A., & Creed, P. A. (2001). Developmental issues in career maturity and career decision status. *The Career Development Quarterly*, 49(4), 336-351.
- Rose, K. A. (1993). The Decision – Making Process of Dual – Carer Couples. *Dissertation Abstracts International*, 31(1), 42.
- Skager, R. (1978). *Lifelong Education and Evaluation Practice*. Oxford: Pergamon Press.
- Stringer, K., Kerpelman, J., & Skorikov, V. (2011). Career Preparation: A Longitudinal, Process-Oriented Examination. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3143480/>

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณิศา พลอดโปร่ง หัวหน้ากลุ่มงานแนะแนว
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

อาจารย์ ดร.ธรรมโชติ เขี่ยมทัตชนะ อาจารย์ประจำ
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.ภารดี กำภู ณ อยุธยา อาจารย์ประจำ
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัย

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย SWUEC-G- 016/2562E

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและ ข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง: ผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ชื่อผู้วิจัยหลัก: นางสาวสุชาลินี สัตย์เจริญ

สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์

- เอกสารที่รับรอง:
1. แบบเสนอโครงการวิจัย
 2. โครงการวิจัย
 3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
 4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

1. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 9 เม.ย. 2562
2. โครงร่างการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 9 เม.ย. 2562
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 9 เม.ย. 2562
4. หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วัน/เดือน/ปี 9 เม.ย. 2562

(ลงชื่อ).....

(นายปิยชาติ บุญเพ็ญ)

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

(ลงชื่อ).....

(แพทย์หญิงสุรีพร ภัทรสุวรรณ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

หมายเลขรับรอง : SWUEC/E/G-016/2562

วันที่ให้การรับรอง : 18/04/2562

วันหมดอายุใบรับรอง : 18/04/2563

ภาคผนวก ค

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 7 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	การพิจารณา
	1	2	3		
1.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
2.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
3.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
4.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
5.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
6.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
7.	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
8.	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
9.	0	-1	0	-0.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
10.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
11.	-1	0	0	-0.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
12.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
13.	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
14.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
15.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
16.	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
17.	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
18.	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
19.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
20.	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
21.	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
22.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
23.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์
24.	0	0	0	0.00	ไม่ผ่านเกณฑ์

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	การพิจารณา
	1	2	3		
25.	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
26.	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์
27.	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์
28.	-1	0	0	-0.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
29.	-1	-1	-1	-1.00	ไม่ผ่านเกณฑ์
30.	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์

*ข้อ 1 แยกออกเป็น 2 คำถาม

*ข้อ 2 แยกออกเป็น 2 คำถาม

ตาราง 8 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ครั้งที่	ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	การพิจารณา	ข้อเสนอแนะ
	1	2	3			
1 ปฐมนิเทศ	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์	- ขอให้เพิ่มหัวข้อสาระการเรียนรู้
2 รู้จักตนเอง (1)	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์	- ขอให้เขียนอธิบายแต่ละขั้นตอนของ
3 รู้จักตนเอง (2)	+1	+1	0	0.67	ผ่านเกณฑ์	การเรียนรู้แบบนำตนเองพร้อมระบุ
4 รู้จักตนเอง (3)	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์	บทบาทของนักเรียนและบทบาทของ
5 รู้จักอาชีพ (1)	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์	ผู้วิจัยแต่ละชั้นอย่างชัดเจน
6 รู้จักอาชีพ (2)	0	+1	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์	- เพิ่มการอ้างอิงสื่อการสอนอื่นๆ ที่
7 รู้จักอาชีพ (3)	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์	นำมาใช้ เช่น แบบวัด แฟ้มอาชีพ เป็นต้น
8 รู้จักคณะ (1)	+1	0	+1	0.67	ผ่านเกณฑ์	
9 รู้จักคณะ (2)	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์	
10 ปัจฉิมบท	+1	+1	+1	1.00	ผ่านเกณฑ์	

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 9 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (r) ของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

รายการการประเมิน	ค่า r	การพิจารณา
1. เมื่อตัดสินใจเลือกอาชีพได้แล้ว นักเรียนรู้สึกพึงพอใจในอาชีพนั้น	0.442	ผ่านเกณฑ์
2. เมื่อนักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพได้แล้ว นักเรียนทราบว่าต้องดำเนินการอย่างไรบ้างเพื่อให้ได้ประกอบอาชีพนั้น	0.410	ผ่านเกณฑ์
3. นักเรียนตัดสินใจเลือกสาขาวิชาหรือคณะที่จะศึกษาต่อได้แล้ว และนักเรียนรู้สึกพอใจในสาขาวิชาหรือคณะนั้น	0.412	ผ่านเกณฑ์
4. เมื่อตัดสินใจเลือกสาขาวิชาหรือคณะที่จะศึกษาต่อ นักเรียนทราบว่า จะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ได้เรียนในสาขาวิชาหรือคณะนั้น	0.241	ผ่านเกณฑ์
5. นักเรียนมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านเอกสารและทักษะเพื่อเข้าต่อในสาขาวิชาหรือคณะที่ตัดสินใจเลือก	0.392	ผ่านเกณฑ์
6. นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองแล้ว	0.438	ผ่านเกณฑ์
7. นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพได้มากพอที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพได้	0.425	ผ่านเกณฑ์
8. นักเรียนรู้สึกสับสนในการเลือกอาชีพ เพราะไม่มีข้อมูลอาชีพที่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจเลือก	0.813	ผ่านเกณฑ์
9. นักเรียนไม่กล้าเลือกอาชีพด้วยตนเองเพราะขาดประสบการณ์ในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง	0.544	ผ่านเกณฑ์
10. นักเรียนทราบว่าบุคลิกภาพของตนเองว่าเหมาะสมจะประกอบอาชีพใดได้	0.337	ผ่านเกณฑ์
11. นักเรียนรู้สึกท้อแท้ เพราะการเลือกอาชีพยังไม่มีความแน่นอนชัดเจน นักเรียนจึงอยากจะเลื่อนเวลาตัดสินใจเลือกอาชีพออกไปอีก	0.771	ผ่านเกณฑ์
12. นักเรียนยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ เพราะยังไม่รู้ความสามารถ ความถนัด และความสนใจที่แท้จริงของตัวเอง	0.714	ผ่านเกณฑ์
13. การตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นเรื่องที่ไกลตัวกับนักเรียนในตอนนี้นักเรียนจึงยังไม่พร้อมที่จะตัดสินใจเลือก	0.630	ผ่านเกณฑ์

รายการการประเมิน	ค่า r	การพิจารณา
14. นักเรียนรู้สึกไม่มั่นใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพราะกลัวว่าหากเลือกไปแล้วจะไม่ตรงกับความต้องการของตนเองในอนาคต	0.696	ผ่านเกณฑ์
15. นักเรียนไม่ทราบว่าสาขาหรือคณะที่นักเรียนเลือกเมื่อจบการศึกษาแล้วจะสามารถประกอบอาชีพได้	0.313	ผ่านเกณฑ์
16. นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพแล้ว แต่ยังไม่ทราบว่าควรจะดำเนินการอย่างไร เพื่อให้ได้ประกอบอาชีพที่ต้องการ	0.238	ผ่านเกณฑ์
17. นักเรียนรู้ว่าต้องการจะเลือกสาขาวิชาหรือคณะใด แต่ยังต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนในการตัดสินใจเลือก	0.084	ไม่ผ่านเกณฑ์
18. นักเรียนต้องการแรงสนับสนุนจากครอบครัวและคนรอบข้าง เพื่อให้ได้ประกอบอาชีพที่นักเรียนตัดสินใจเลือก	0.044	ไม่ผ่านเกณฑ์
19. นักเรียนยังตัดสินใจเลือกไม่ได้ เพราะมีอาชีพที่หลากหลายที่นักเรียนสนใจ	0.681	ผ่านเกณฑ์
20. นักเรียนไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ตนเองสนใจเกี่ยวข้องกับอาชีพที่ต้องเลือกหรือไม่	0.627	ผ่านเกณฑ์
21. นักเรียนมีความสนใจในอาชีพหลากหลาย และต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	0.367	ผ่านเกณฑ์
22. นักเรียนมีทักษะและความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้หลากหลาย นักเรียนจึงยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้	0.505	ผ่านเกณฑ์
23. แลวนักเรียนมีความสนใจและชื่นชอบในอาชีพที่มีความแตกต่างกัน นักเรียนจึงยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกได้	0.436	ผ่านเกณฑ์
24. อาชีพที่นักเรียนรู้จักในขณะนี้ยังไม่น่าสนใจสำหรับนักเรียน จึงยังตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้	0.663	ผ่านเกณฑ์
25. นักเรียนมีความต้องการประกอบอาชีพซึ่งขัดแย้งกับความต้องการของผู้ปกครอง จึงทำให้นักเรียนยังตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้	0.358	ผ่านเกณฑ์
26. นักเรียนยังไม่สามารถตัดสินใจอาชีพได้ เพราะยังไม่มีอาชีพใดที่ตอบโจทย์ของนักเรียนได้ครบ	0.667	ผ่านเกณฑ์
27. นักเรียนมีอาชีพที่อยากเลือก แต่พบว่าตนเองขาดคุณสมบัติที่จะประกอบอาชีพนั้นได้ ทำให้ต้องตัดสินใจเลือกอาชีพอื่น	0.577	ผ่านเกณฑ์

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพมีค่าเท่ากับ 0.902

ภาคผนวก จ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

คำชี้แจง แบบวัดเพื่อการวิจัยเรื่องการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - สกุล.....

ห้อง..... เลขที่..... แผนการเรียน.....

อายุ..... ปี

ตอนที่ 2 แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ให้นักเรียนอ่านข้อความและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงช่องเดียว โดยมีเกณฑ์ดังนี้

- 4 หมายถึง ข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับผู้ตอบมากที่สุด
- 3 หมายถึง ข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับผู้ตอบมาก
- 2 หมายถึง ข้อความนั้นมีลักษณะตรงกับผู้ตอบน้อย
- 1 หมายถึง ข้อความนั้นมีลักษณะไม่ตรงกับผู้ตอบเลย

ข้อ	ข้อความ	4	3	2	1
1.	เมื่อตัดสินใจเลือกอาชีพได้แล้ว นักเรียนรู้สึกพึงพอใจในอาชีพนั้น				
2.	เมื่อนักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพได้แล้ว นักเรียนทราบว่าจำเป็นต้องดำเนินการอย่างไรบ้างเพื่อให้ได้ประกอบอาชีพนั้น				
3.	นักเรียนตัดสินใจเลือกสาขาวิชาหรือคณะที่จะศึกษาต่อได้แล้ว และนักเรียนรู้สึกพอใจในสาขาวิชาหรือคณะนั้น				
4.	เมื่อตัดสินใจเลือกสาขาวิชาหรือคณะที่จะศึกษาต่อ นักเรียนทราบว่า จะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ได้เรียนในสาขาวิชาหรือคณะนั้น				
5.	นักเรียนมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านเอกสารและทักษะเพื่อเข้าต่อในสาขาวิชาหรือคณะที่ตัดสินใจเลือก				
6.	นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองแล้ว				

ข้อ	ข้อความ	4	3	2	1
7.	นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพได้มากพอที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพได้				
8.	นักเรียนรู้สึกสับสนในการเลือกอาชีพ เพราะไม่มีข้อมูลอาชีพที่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจเลือก				
9.	นักเรียนไม่กล้าเลือกอาชีพด้วยตนเองเพราะขาดประสบการณ์ในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง				
10.	นักเรียนทราบว่าบุคลิกภาพของตนเองเหมาะสมจะประกอบอาชีพใดได้				
11.	นักเรียนรู้สึกท้อแท้ เพราะการเลือกอาชีพยังไม่มีความแน่นอนชัดเจน นักเรียนจึงอยากจะเลื่อนเวลาตัดสินใจเลือกอาชีพออกไปอีก				
12.	นักเรียนยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ เพราะยังไม่รู้ความสามารถ ความถนัด และความสนใจที่แท้จริงของตัวเอง				
13.	การตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นเรื่องที่ไกลตัวกับนักเรียนในตอนนี้นักเรียนจึงยังไม่พร้อมที่จะตัดสินใจเลือก				
14.	นักเรียนรู้สึกไม่มั่นใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพราะกลัวว่าหากเลือกไปแล้วจะไม่ตรงกับความต้องการของตนเองในอนาคต				
15.	นักเรียนไม่ทราบว่าสาขาหรือคณะที่นักเรียนเลือกเมื่อจบการศึกษาแล้วจะสามารถประกอบอาชีพใดได้				
16.	นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพแล้ว แต่ยังไม่ทราบว่าควรจะทำเนิกรอย่างไร เพื่อให้ได้ประกอบอาชีพที่ต้องการ				
17.	นักเรียนยังตัดสินใจเลือกไม่ได้ เพราะมีอาชีพที่หลากหลายที่นักเรียนสนใจ				
18.	นักเรียนไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ตนเองสนใจเกี่ยวข้องกับอาชีพที่ต้องเลือกหรือไม่				
19.	นักเรียนมีความสนใจในอาชีพที่หลากหลาย และต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ				

ข้อ	ข้อความ	4	3	2	1
20.	นักเรียนมีทักษะและความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้หลากหลาย นักเรียนจึงยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้				
21.	นักเรียนมีความสนใจและชื่นชอบในอาชีพที่มีความแตกต่างกัน นักเรียนจึงยังไม่สามารถตัดสินใจเลือกได้				
22.	อาชีพที่นักเรียนรู้จักในขณะนี้ยังไม่น่าสนใจสำหรับนักเรียน จึงยัง ตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้				
23.	นักเรียนมีความต้องการประกอบอาชีพซึ่งขัดแย้งกับความต้องการ ของผู้ปกครอง จึงทำให้นักเรียนยังตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้				
24.	นักเรียนยังไม่สามารถตัดสินใจอาชีพได้ เพราะยังไม่มีอาชีพใดที่ตอบ โจทย์ของนักเรียนได้ครบ				
25.	นักเรียนมีอาชีพที่อยากเลือก แต่พบว่าตนเองขาดคุณสมบัติที่จะ ประกอบอาชีพนั้นได้ ทำให้ต้องตัดสินใจเลือกอาชีพอื่น				

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

หลักการและเหตุผล

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษ 21 ซึ่งหนึ่งในทักษะสำคัญคือ ทักษะอาชีพและการใช้ชีวิต โดยเฉพาะนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายควรได้รับส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพอย่างรอบด้านเพื่อปูพื้นฐานในการประกอบอาชีพและเป็นการเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อ โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองจึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนค้นพบตนเองและสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้

จุดมุ่งหมายของโปรแกรม

1. เพื่อให้นักเรียนตั้งเป้าหมายการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพได้
2. เพื่อให้นักเรียนวางแผนการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพได้
3. เพื่อให้นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้

ลักษณะโปรแกรม

เป็นโปรแกรมที่ใช้จัดสอนนอกตารางเรียน มีหัวข้อในการเรียนรู้ทั้งหมด 3 หัวข้อใหญ่ คือ เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้อาชีพ และเรียนรู้การศึกษาต่อ แต่ละหัวข้อมีการดำเนินการสอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นตอนวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ ขั้นตอนตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ ขั้นตอนวางแผนการเรียนรู้ และขั้นตอนประเมินผลการเรียนรู้ โปรแกรมมีจำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

โครงสร้างโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ครั้งที่	หัวข้อ	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย
1	ปฐมนิเทศ	ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม - เพื่อให้ นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ และรายละเอียดในการเข้าร่วมโปรแกรม - เพื่อให้ผู้วิจัยทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน
2	รู้จักตนเอง (1)	ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ ขั้นตั้งเป้าหมายการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้ - เพื่อให้ นักเรียนวางแผนการเรียนรู้ และกำหนดแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้ - เพื่อให้ นักเรียนระบุนิเวศการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ได้
3	รู้จักตนเอง (2)	ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นการวางแผนการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ นักเรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ด้านบุคลิกภาพ ความสนใจและความถนัดตามที่นักเรียนกำหนดไว้ - เพื่อให้ นักเรียนรู้และเข้าใจในตนเอง
4	รู้จักตนเอง (3)	ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นการวางแผนการเรียนรู้ ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ นักเรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ทั้งบุคลิกภาพ ความสนใจและความถนัดตามที่นักเรียนกำหนดไว้ - เพื่อให้ นักเรียนรู้และเข้าใจในตนเอง

ครั้งที่	หัวข้อ	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย
5	รู้จักอาชีพ (1)	ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ ขั้นตั้งเป้าหมายการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ให้นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพได้ - เพื่อให้นักเรียนวางแผนการเรียนรู้ และกำหนดแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพได้ - เพื่อให้นักเรียนระบุนิเวศการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ได้
6	รู้จักอาชีพ (2)	ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นการวางแผนการเรียนรู้ (ครั้งที่ 1)	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้นักเรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น แนวโน้มในอนาคต รายได้ หรือผลตอบแทน ข้อจำกัดและความเสี่ยง โอกาสความก้าวหน้าของงาน ฯลฯ - เพื่อให้นักเรียนและเข้าใจในอาชีพที่นักเรียนสนใจ
7	รู้จักอาชีพ (3)	ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นการวางแผนการเรียนรู้ (ครั้งที่ 2) ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้นักเรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น แนวโน้มในอนาคต รายได้ หรือผลตอบแทน ข้อจำกัดและความเสี่ยง โอกาสความก้าวหน้าของงาน ฯลฯ - เพื่อให้นักเรียนและเข้าใจในอาชีพที่นักเรียนสนใจ

ครั้งที่	หัวข้อ	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย
8	รู้จักคณะ (1)	ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ ขั้นตั้งเป้าหมายการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เกี่ยวกับคณะ/สาขาได้ - เพื่อให้ นักเรียนวางแผนการเรียนรู้ และกำหนดแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เกี่ยวกับคณะ/สาขาได้ - เพื่อให้ นักเรียนระบุนิเวศการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ได้
9	รู้จักคณะ (2)	ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นการวางแผนการเรียนรู้ ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ นักเรียนทราบถึงรายละเอียดของแต่ละคณะ เช่น หลักสูตรที่เปิดสอน การเตรียมตัวในการเข้าศึกษาต่อ คุณสมบัติในการศึกษาต่อ บรรยากาศในการเรียน เป็นต้น - เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเตรียมตัวในการศึกษาต่อได้
10	ปัจฉิมบท	ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อให้ นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนได้ - เพื่อให้ นักเรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่และควรปรับปรุงอย่างไร

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 1

หัวข้อ ปฐมนิเทศ

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การปฐมนิเทศเป็นการทำความเข้าใจกับนักเรียนในการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญเริ่มตั้งแต่การกำหนดหัวข้อที่จะเรียนรู้ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ และการประเมินผล การเรียนรู้ ทุกขั้นตอนผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง การปฐมนิเทศเป็นการชี้แจงรายละเอียดและรับทราบวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมโปรแกรม รวมทั้งสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และสัมพันธภาพอันดีให้เกิดระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมโปรแกรมอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่บรรลุตามที่คาดหวังไว้

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม
2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ และรายละเอียดในการเข้าร่วมโปรแกรม
3. เพื่อให้ผู้วิจัยทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน

สื่อและอุปกรณ์

1. Chayen “อาชีพ”
2. แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับผลการติดตามผลของโรงเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมา ว่ารุ่นพี่ไปศึกษาต่อที่ใดและมีใครจบการศึกษาไปประกอบอาชีพอะไรกันบ้าง
2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อเล่นเกม Chayen “อาชีพ” โดยแต่ละกลุ่มจะผลัดออกมาแข่งขันทายชื่ออาชีพคนละ 1 รอบ วิธีการเล่นคือ แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมายืน

หน้าชั้นเพื่อเป็นผู้ทนายอาชีพ ส่วนสมาชิกที่เหลือจะเป็นผู้ไปค่าที่ผู้วิจัยเปิดบัตรคำอาชีพโดยไม่ให้ผู้ทนายเห็น กติกาคือ ห้ามเอ่ยชื่ออาชีพที่อยู่ในบัตรคำ จำกัดกลุ่มละ 3 นาที กลุ่มใดได้อาชีพมากที่สุด กลุ่มนั้นเป็นผู้ชนะ

3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมว่าในชีวิตจริงนั้น การอยู่ร่วมกันการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญทั้งกับตนเองและผู้อื่น ในการร่วมโปรแกรมในครั้งนี้ก็เช่นกัน จะบรรลุผลได้นักเรียนต้องเปิดใจและสื่อสารกันอย่างตรงไปตรงมา

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ รายละเอียดของโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ขั้นตอนและระยะเวลาในการทำกิจกรรม รวมถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้ในการเข้าร่วมโปรแกรม

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์ความต้องการและเลือกสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยให้นักเรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจของตนเองกับเพื่อน และผู้วิจัยเขียนหัวข้อเหล่านั้นบนกระดาน

3. หลังจากได้หัวข้อความต้องการที่จะเรียนรู้จากข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการเรียนรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ว่าต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพด้านใดบ้าง อาทิ ทางเลือกการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เป็นต้น ผู้วิจัยนำนักเรียนไปสู่กระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกหัวข้อที่สำคัญในการเรียนรู้โดยอาศัยมติกลุ่ม

4. ผู้วิจัยแจกแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพให้นักเรียนทำ

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนอภิปรายร่วมกันในเรื่องโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ความเข้าใจเบื้องต้น และขั้นตอนในการเข้าร่วมโปรแกรม

2. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปหัวข้อที่นักเรียนอยากจะเรียนรู้และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ออกเป็นข้อๆ ลงในกระดาษเพื่อใช้ในกิจกรรมถัดไป

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามเกี่ยวกับโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

การประเมินผล

1. แบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพ
2. แผนที่ความคิด (Mind map) หัวข้อที่นักเรียนอยากจะเรียนรู้
3. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

ตัวอย่างบัตรคำอาชีพ

ตำรวจ	สถาปนิก	วิศวกร
แพทย์	นักบิน	ชาวประมง
หมอผี	ค้าขาย	นักฟุตบอล
นักจิตวิทยา	พนักงานต้อนรับ บนเครื่องบิน	ช่างถ่ายภาพ
แดนเซอร์	เกษตรกร	นักการเมือง
นักข่าว	ช่างตัดผม	สัตวแพทย์

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 2

หัวข้อ รู้จักตนเอง (1)

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

ในการที่ผู้เรียนจะวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับตัวเองได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ผู้เรียนต้องรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ทั้งความถนัดและความสนใจ การจะได้มาซึ่งความรู้และความเข้าใจในตนเองนั้นผู้เรียนจึงต้องทำการรวบรวมข้อมูลตนเองอย่างรอบด้าน โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน วางแผนการเรียน กำหนดแหล่งข้อมูล วิธีการ และระยะเวลาที่ใช้ รวมถึงกำหนดวิธีการประเมินผลด้วยตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ให้นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนวางแผนการเรียนรู้ และกำหนดแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้
3. เพื่อให้นักเรียนระบุวิธีการในการเรียนรู้ และการการประเมินผลการเรียนรู้ได้

สื่อและอุปกรณ์

1. กระดาษ A4
2. แผนที่ความคิด (Mind map)

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน จากนั้นแจกกระดาษให้กับนักเรียนคนละ 1 ใบ ให้นักเรียนวาดภาพตนเอง โดยไม่ต้องเขียนชื่อ จากนั้นนำกระดาษแผ่นนั้นมารวมกันไว้ที่หน้าห้อง
2. ผู้วิจัยสุ่มหยิบแผ่นกระดาษขึ้นมาทีละ 1 แผ่น แสดงรูปภาพที่วาด และให้เพื่อนๆ ช่วยกันทายว่ากระดาษใบนี้เป็นของใคร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันแสดง

ความคิดเห็นในเชิงที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับความโดดเด่นว่าทำไมถึงหายว่าเป็นเพื่อนคนใด จากนั้นให้เจ้าของกระดาษที่สุ่มหยิบขึ้นมาเฉลยว่าถูกหรือไม่ ทำแบบนี้วนไป 3-4 คน

3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ คือนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่าง ทุกคนมีบุคลิกที่โดดเด่นของตนเอง มีทั้งมุมที่สามารถมองเห็นได้และมุมที่หลบซ่อนอยู่ เราจึงต้องเรียนรู้และทำความรู้จักตัวเองให้มากขึ้น

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวถึงหัวข้อที่ร่วมกันสรุปจากกิจกรรมปฐมนิเทศครั้งที่แล้ว และในครั้งนี้จะเริ่มด้วยหัวข้อส่วนที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง โดยผู้วิจัยเสนอรายละเอียดจากแผนที่ความคิด (Mind map)

2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในสิ่งที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการ “รู้จักตนเอง” ในประเด็นต่างๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ค่านิยม ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ เป็นต้น ในระหว่างนี้ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนเสนอความคิด หัวข้อที่อยากจะทำเรียนรู้ รวมทั้งเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นที่ตกหล่นไป

ขั้นตั้งเป้าหมาย

1. หลังจากที่ได้ประเด็นที่อยากจะทำเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของแต่ละประเด็นที่ได้ เพื่อวางแผนการเรียน ทำการกำหนดแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล ร่วมกันกำหนดวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ เช่น การทำแบบทดสอบ/แบบวัด การทำประวัติส่วนตัว เป็นต้น รวมทั้งกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการค้นคว้าหาข้อมูลว่าในแต่ละวิธีที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลนั้นจะใช้เวลามากน้อยเพียงใดและสามารถทำในห้องเรียนหรือนักเรียนต้องกลับไปทำที่บ้าน โดยนักเรียนต้องกำหนดชิ้นงานที่ได้ ทั้งนี้ในระหว่างการอภิปรายผู้วิจัยมีหน้าที่ในการกระตุ้นให้นักเรียนนำเสนอแผนการเรียนของตนเอง และกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป โดยควบคุมบรรยากาศให้เป็นไปในแบบกัลยาณมิตร เชื้อต่อความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน และเคารพในความแตกต่างของบุคคล

2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปแผนการเรียนรู้ที่จะใช้ในหัวข้อ “รู้จักตนเอง” ที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ แหล่งค้นคว้า วิธีการเรียนรู้ ระยะเวลา และชิ้นงาน โดยอาศัยมติกกลุ่ม

ขั้นสรุปกิจกรรม

1. หลังจากที่ได้แผนการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันจากนั้นเรียงลำดับประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อคัดแยกสิ่งที่ทำในห้องเรียนและสิ่งที่นักเรียนต้องกลับไปทำที่บ้าน พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งหน้า ทั้งการเตรียมข้อมูลและ

อุปกรณ์ที่ต้องใช้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เตรียมสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่นักเรียนต้องการ เช่น แบบวัด บุคลิกภาพ แบบวัดความถนัด เป็นต้น สำหรับนักเรียนเตรียมข้อมูลส่วนตัวมา

2. ผู้วิจัยกล่าวสะท้อนถึงบรรยากาศในการเรียนรู้ในวันนี้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในประเด็นที่ยังสงสัย

การประเมินผล

1. แผนที่ความคิด (Mind map) ของแผนการเรียนรู้ในหัวข้อ “รู้จักตนเอง”
2. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 3

หัวข้อ รู้จักตนเอง (2)

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การเรียนรู้จักตนเอง หมายถึง การพิจารณาเข้าใจตนเอง การรับรู้และรู้จักความสามารถของตัวเอง เราเอง จะต้องรู้ว่าตนเองนั้นเป็นคนอย่างไร มีความชอบ ความสนใจ ความถนัดแบบไหน รู้ขีดความสามารถและข้อจำกัดของตนเอง ผู้เรียนจึงต้องดำเนินการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและทำความเข้าใจตนเอง ทั้งจากการสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล การทบทวนตนเองและสำรวจตนเองโดยการใช้เครื่องมือทางจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบทดสอบ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ให้นักเรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ด้านบุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัดตามที่นักเรียนกำหนดไว้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจในตนเอง

สื่อและอุปกรณ์

1. แผนที่ความคิด (Mind map) ของแผนการเรียนรู้ในหัวข้อ “รู้จักตนเอง”
2. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว
3. แบบวัด แบบประเมิน แบบทดสอบทางจิตวิทยา ฯลฯ ตามความต้องการของนักเรียน

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และกล่าวถึงแผนที่ความคิด (Mind map) ของแผนการเรียนรู้ในหัวข้อ “รู้จักตนเอง” ในกิจกรรมที่ผ่านมา ว่าเป็นอย่างไร นักเรียนอยากให้เพิ่มเติมหรือตัดทอนอะไรหรือไม่

2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยตามความสมัครใจของนักเรียน จำนวน 5 – 6 กลุ่ม จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนนิยามความเป็นตัวเองด้วยประโยคสั้นๆ คนละ 3 ประโยค เช่น ฉันเป็นคนไม่ชอบอยู่เฉย เป็นต้น นำเสนอกันในกลุ่มของตัวเอง จากนั้นให้เพื่อนๆ ในกลุ่มช่วยกันสะท้อนว่าเห็นเช่นนั้นหรือไม่ อย่างไร เสนอแนะได้ในเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยคอยดูแลให้คำแนะนำเพื่อให้กิจกรรมอยู่ในขอบเขตที่ต้องการ

3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรม ว่านักเรียนแต่ละคนมีบุคลิกภาพทั้งภายในและภายนอกแตกต่างกัน บางครั้งนักเรียนสามารถรับรู้ความเป็นตนเองได้ ไม่ใช่ทั้งหมด กิจกรรมนี้เพียงสะท้อนให้เห็นในแง่มุมอื่นที่บุคคลทั่วไปรับรู้เกี่ยวกับตัวนักเรียน

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นการวางแผนการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนในการเรียนรู้ในครั้งนี้ ตามแผนการเรียนรู้ที่นักเรียนที่วางไว้ในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทรัพยากรทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล เช่น อินเทอร์เน็ต แบบวัด แบบประเมิน แบบทดสอบ เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการทำแบบวัด แบบประเมิน แบบทดสอบ รวมไปถึงการอภิปรายผลที่ได้จากแบบวัด แบบประเมินและแบบทดสอบ ผู้วิจัยมีหน้าที่แบ่งเนื้อหาให้กับผู้เรียนและกำหนดระยะเวลาที่แน่ชัด เช่น ให้ความเวลาในการทำแบบวัดความถนัดทางอาชีพ 15 นาที เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินการเรียนรู้บรรลุผลและเป็นไปตามแผนที่นักเรียนได้วางไว้

2. นักเรียนลงมือรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทรัพยากร โดยผู้วิจัยมีหน้าที่เป็นผู้จัดหาแหล่งทรัพยากรให้กับนักเรียน เช่น แบบทดสอบออนไลน์ การจัดอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น ในระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมอยู่นั้น ผู้วิจัยทำหน้าที่ในการดูแลและให้คำชี้แนะหากผู้เรียนมีข้อสงสัย รวมทั้งช่วยอภิปรายผลที่ได้จากแบบวัด แบบประเมินและแบบทดสอบ

3. หลังจากที่นักเรียนรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยแจกแบบบันทึกประวัติส่วนตัวให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ที่ได้ เช่น ผลที่ได้จากแบบวัด เป็นต้น ลงในประวัติส่วนตัว สำหรับใช้ในกิจกรรมครั้งถัดไป

ขั้นสรุปกิจกรรม

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมในวันนี้ ว่าเป็นอย่างไร พบปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง รวมทั้งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งหน้า ทั้งการเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เตรียมสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่นักเรียนต้องการ เช่น แบบวัดบุคลิกภาพ แบบวัดความถนัด เป็นต้น สำหรับนักเรียนเตรียมข้อมูลส่วนตัวมา เช่น แฟ้มสะสมผลงาน เป็นต้น

2. ผู้วิจัยกล่าวสะท้อนถึงบรรยากาศในการเรียนรู้ในวันนี้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในประเด็นที่ยังสงสัย

การประเมินผล

1. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว
2. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

แหล่งอ้างอิง

ทฤษฎีปัญญา. (2562). แบบทดสอบค้นหาตัวเอง(ทางอาชีพ). สืบค้นจาก http://www.trueplookpanya.com/true/quiz_holland_orientation.php

บาร์เรต, จิม. (2558). คู่มือทดสอบความถนัด (THE APTITUDE TESTS WORKBOOK) (รัชนี เอนกพีระศักดิ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์, (ต้นฉบับพิมพ์ ค.ศ. 2007)

ไอเอ็ดดูเคชั่นโซน. (2562). แบบทดสอบค้นหาตัวเอง. สืบค้นจาก <http://ez.eduzones.com /test/>

--	--	--

แบบบันทึกประวัติส่วนตัว

แผนการเรียน แผน 1 คณิต-วิทย์ แผน 2 คณิต-อังกฤษ แผน 3 ภาษาต่างประเทศ แผน 4 อังกฤษ-คณิต ก
 ความสามารถพิเศษ ดนตรี..... กีฬา.....
 อื่นๆ

บิดา อาชีพ.....สถานที่ทำงาน.....
 มารดา อาชีพ.....สถานที่ทำงาน.....

ผลการประเมินตนเอง

บุคลิกภาพ

บุคลิกแบบ..... ค่านิยมบุคลิกภาพ..... อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพ..... บุคลิกในแบบของนักเรียนคือ บุคลิกภาพ..... อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพ.....

ความกดดันทางอาชีพ

มีความกดดันด้าน..... อาชีพที่สอดคล้องกับความกดดัน.....
--

ความสนใจทางอาชีพ

Realistic..... Investigative..... Artistic..... Social..... Enterprising..... Conventional..... อาชีพที่ได้.....

ข้อมูลด้านการศึกษา

คณะ / สาขา.....

หลักสูตรทางการเรียน/มหาวิทยาลัยที่เปิดสอน.....

.....

.....

คุณสมบัตินองผู้สมัคร

.....

.....

.....

การเรียนตัวเข้าศึกษา

TCAS sou 1

TCAS sou 2

TCAS sou 3

TCAS sou 4

TCAS sou 5

รายละเอียดด้านอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อมูลด้านอาชีพ

อาชีพ

ชื่อยาม/คำอธิบายอาชีพ

.....
.....

ขอบข่ายการทำงาน / ขั้นตอนการทำงาน (งาน 1 ชิ้นต้องทำอะไรบ้าง หรือ ภายใน 1 วันทำอะไรบ้าง)

.....
.....

เส้นทางสู่อาชีพ (เช่น ต้องศึกษาคณะ/สาขาใด มีขั้นตอนใดบ้างก่อนจะประกอบอาชีพได้)

.....
.....

คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ

.....
.....

ข้อจำกัดของการประกอบอาชีพ (ร่างกาย อายุ เพศ ฯลฯ)

.....
.....

ข้อดีของอาชีพ

.....
.....

ปัญหาและอุปสรรคที่ต้องพบเจอในอาชีพ

.....
.....

รายได้เริ่มต้น และความก้าวหน้าทางอาชีพ

.....
.....

ความต้องการของตลาดแรงงาน

.....
.....

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 4

หัวข้อ รู้จักตนเอง (3)

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การเรียนรู้จักตนเอง หมายถึง การพิจารณาเข้าใจตนเอง การรับรู้และรู้จักความสามารถของตัวเราเอง จะต้องรู้ว่าตนนั้นเป็นคนอย่างไร มีความชอบ ความสนใจ ความถนัดแบบไหน รู้ขีดความสามารถและข้อจำกัดของตนเอง ผู้เรียนจึงต้องดำเนินการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และทำความเข้าใจตนเอง ทั้งจากการสำรวจข้อมูลส่วนบุคคล การทบทวนตนเองและสำรวจตนเองโดยการใช้เครื่องมือทางจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบทดสอบ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ให้นักเรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ทั้งบุคลิกภาพ ความสนใจและความถนัดตามที่นักเรียนกำหนดไว้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจในตนเอง

สื่อและอุปกรณ์

1. แผนที่ความคิด (Mind map) ของแผนการเรียนรู้ในหัวข้อ “รู้จักตนเอง”
2. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว
3. แบบวัด แบบประเมิน แบบทดสอบทางจิตวิทยา ฯลฯ ตามความต้องการของนักเรียน

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน พร้อมแจกแบบบันทึกประวัติส่วนตัวให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล และกล่าวถึงกิจกรรมที่ผ่านมาว่ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเองส่วนใดไปแล้วบ้าง และสอบถามถึงเพิ่มสะสมผลงานที่นักเรียนเตรียมมา

2. ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างเพิ่มสะสมผลงานของนักเรียน เพื่อยกตัวอย่างประกอบในสิ่ง ที่นักเรียนต้องสำรวจตนเอง เช่น ผลงานที่ผ่านมานักเรียนชอบทำกิจกรรมประเภทใด ทัศนคติทาง วิชาการหรือไม่ งานอดิเรกคืออะไร เป็นต้น จากนั้นเวลานักเรียนในการสำรวจตนเองประมาณ 5 นาที

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นการวางแผนการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนในการเรียนรู้ในครั้งนี้ซึ่งจะต่อเนื่องมากิจกรรมครั้งที่แล้ว ตามแผนการเรียนรู้ที่นักเรียนที่วางไว้ในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทรัพยากรทั้งที่เป็นวัสดุและ บุคคล เช่น อินเทอร์เน็ต แบบวัด แบบประเมิน แบบทดสอบ เป็นต้น รวมถึงกำหนดระยะเวลาที่แน่ ชัด เช่น ให้ความเวลาในการทำแบบวัดความสนใจในอาชีพ 15 นาที เป็นต้น ต้น เพื่อให้การดำเนินการ เรียนรู้บรรลุผลและเป็นไปตามแผนที่นักเรียนได้วางไว้

2. นักเรียนลงมือรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทรัพยากร โดยผู้วิจัยมีหน้าที่เป็นผู้ จัดหาแหล่งทรัพยากรให้กับนักเรียน เช่น แบบทดสอบออนไลน์ การจัดอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น ใน ระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมอยู่นั้น ผู้วิจัยทำหน้าที่ในการดูแลและให้คำชี้แนะหากผู้เรียนมีข้อ สงสัย รวมทั้งช่วยอภิปรายผลที่ได้จากแบบวัด แบบประเมินและแบบทดสอบ

3. หลังจากที่นักเรียนรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลครบถ้วนตามแผนการเรียนรู้ ที่นักเรียนวางไว้แล้ว ให้นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ที่ได้ เช่น ผลที่ได้จากแบบวัดความสนใจใน อาชีพ เป็นต้น ลงในใบประวัติส่วนตัว

ขั้นสรุปกิจกรรม

ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการ “รู้จักตนเอง” ใน ประเด็นต่างๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ค่านิยม ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติ เป็นต้น และ ร่วมกันวิเคราะห์ว่าผลการเรียนรู้ที่ได้มานั้นตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในครั้งแรกหรือไม่ อย่างไร ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมีหน้าที่ให้คำแนะนำกับนักเรียน ทั้งแบบกลุ่มและแบบส่วนตัวเพื่อให้นักเรียน กระจำชัดกับผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมา

2. ผู้วิจัยสะท้อนบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทราบ พร้อมเสนอแนะ เพิ่มเติม

การประเมินผล

1. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว

2. เพิ่มสะสมผลงาน
3. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

แหล่งอ้างอิง

ทฤษฎีปัญญา. (2562). แบบทดสอบค้นหาตัวเอง(ทางอาชีพ). สืบค้นจาก http://www.trueplookpanya.com/true/quiz_holland_orientation.php

บาร์เรต, จิม. (2558). คู่มือทดสอบความถนัด (THE APTITUDE TESTS WORKBOOK) (รัชนี เอนกพีระศักดิ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์, (ต้นฉบับพิมพ์ ค.ศ. 2007)

ไอเอ็ดดูเคชั่นโซน. (2562). แบบทดสอบค้นหาตัวเอง. สืบค้นจาก <http://ez.eduzones.com /test/>

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 5

หัวข้อ รู้จักอาชีพ (1)

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การค้นหาอาชีพที่สนใจจะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบและรู้จักตัวเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการค้นพบตัวเองจะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและวางแผนการเตรียมตัวเข้าสู่การประกอบอาชีพของผู้เรียนในอนาคต ในการตัดสินใจเลือกอาชีพผู้เรียนจึงต้องศึกษาข้อมูลทางด้านอาชีพอย่างรอบด้าน การจะได้มาซึ่งความรู้และความเข้าใจในอาชีพนั้นผู้เรียนจึงต้องทำการรวบรวมข้อมูลตนเองอย่างรอบด้าน ซึ่งในโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน วางแผนการเรียน กำหนดแหล่งข้อมูล วิธีการ และระยะเวลาที่ใช้ รวมถึงกำหนดวิธีการประเมินผลด้วยตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ และกำหนดแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนระบุวิธีการในการเรียนรู้ และการการประเมินผลการเรียนรู้ได้

สื่อและอุปกรณ์

1. แผนที่ความคิด (Mind map)

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนำเรียน และเล่าถึงสถานการณ์สมมติจากหนึ่งเรื่องเกี่ยวกับวันสิ้นโลก ผู้วิจัยสมมติสถานการณ์ขึ้นว่า “หากเราได้เดินทางมาถึงช่วงวิกฤตของโลก น้ำกำลังจะท่วมในอีกไม่กี่วันข้างหน้า มีเรือลำใหญ่ที่มีความแข็งแรงทนต่อแรงกระแทก ปลอดภัยและมีอาหารจำนวนเพียงพอที่จะอาศัยอยู่ในเรือลำนี้ถึง 3 เดือน นักเรียนได้รับหน้าที่ในการคัดสรร

บุคคลขึ้นเรือไปได้อีกเพียง 5 คนเท่านั้น แต่ในขณะนั้นซึ่งมีบุคคลที่กำลังรอการช่วยเหลือจากนักเรียนอยู่จำนวน 10 คน ซึ่งประกอบไปด้วย นักเศรษฐศาสตร์ เซฟ หนายความ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน นักมวย ครูสอนศิลปะ นายแพทย์ ดาราหญิง เกสซกร และคนขับรถเมล์ นักเรียนจะเลือกใคร พร้อมระบุเหตุผลที่เลือกและไม่เลือกบุคคลนั้น

2. ผู้วิจัยสุ่มถามนักเรียนในการเลือกผู้ร่วมเดินทาง จากนั้นสอบถามแต่ละอาชีพว่ามีใครเลือกบ้าง พร้อมเหตุผลที่เลือก ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงแต่ละอาชีพและเหตุผลที่แต่ละคนมี โดยกิจกรรมนี้ไม่มีคำตอบที่ตายตัว

3. ผู้วิจัยกับนักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ แต่ละอาชีพมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน หน้าที่ในสังคมที่แตกต่างกัน แต่ทุกๆ อาชีพก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน ฉะนั้นในการจะรวบรวมข้อมูลนั้นนักเรียนต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับทุกๆ อาชีพเท่าๆ กัน

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวถึงหัวข้อที่ร่วมกันสรุปจากกิจกรรมปฐมนิเทศ และในครั้งนี้จะเข้าสู่หัวข้อส่วนที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ โดยผู้วิจัยเสนอรายละเอียดจากแผนที่ความคิด (Mind map)

2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในสิ่งที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการ “รู้จักอาชีพ” ในประเด็นต่างๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ สวัสดิการที่ได้รับ รายได้ และการฝึกอบรมเพื่อเข้าสู่อาชีพ เป็นต้น ในระหว่างนี้ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนเสนอความคิด หัวข้อที่อยากจะเรียนรู้ รวมทั้งเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นที่ตกลงไป

ขั้นตั้งเป้าหมายการเรียนรู้

1. หลังจากที่ได้ประเด็นที่อยากจากเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของแต่ละประเด็นที่ได้ เพื่อวางแผนการเรียน ทำการกำหนดแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล ร่วมกันกำหนดวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ เช่น อินเทอร์เน็ต แฟ้มอาชีพ คลิปสัมภาษณ์ เป็นต้น รวมทั้งกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการค้นคว้าหาข้อมูลว่าในแต่ละวิธีที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลนั้นจะใช้เวลามากน้อยเพียงใดและสามารถทำในห้องเรียนหรือนักเรียนต้องกลับไปทำที่บ้าน โดยนักเรียนต้องกำหนดชิ้นงานที่ได้ ทั้งนี้ในระหว่างการอภิปรายผู้วิจัยมีหน้าที่ในการกระตุ้นให้นักเรียนนำเสนอแผนการเรียนของตนเอง และกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป โดยควบคุมบรรยากาศให้เป็นไปในแบบกัลยาณมิตร เชื้อต่อความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน และเคารพในความแตกต่างของบุคคล

2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปแผนการเรียนรู้ที่จะใช้ในหัวข้อ “รู้จักอาชีพ” ที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ แหล่งค้นคว้า วิธีการเรียนรู้ ระยะเวลา และชิ้นงาน โดยอาศัยมติกกลุ่ม

ขั้นสรุปกิจกรรม

1. หลังจากที่ได้แผนการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันจากนั้นเรียบเรียงลำดับประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อคัดแยกสิ่งที่ทำในห้องเรียนและสิ่งที่นักเรียนต้องกลับไปทำที่บ้าน พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งหน้า ทั้งการเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เตรียมสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่นักเรียนต้องการ เช่น คอมพิวเตอร์ แฟ้มอาชีพ คลิปสัมภาษณ์ เป็นต้น

2. ผู้วิจัยกล่าวสะท้อนถึงบรรยากาศในการเรียนรู้ในวันนี้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในประเด็นที่ยังสงสัย

การประเมินผล

1. แผนที่ความคิด (Mind map) ของแผนการเรียนรู้ในหัวข้อ “รู้จักอาชีพ”
2. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 6

หัวข้อ รู้จักอาชีพ (2)

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การรู้จักอาชีพนั้นผู้เรียนจะต้องศึกษาถึงลักษณะการทำงานของอาชีพนั้นๆ ศึกษาถึงรายละเอียดของคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น แนวโน้มในอนาคต รายได้หรือผลตอบแทน ข้อจำกัดและความเสี่ยง โอกาสความก้าวหน้าของงาน มีข้อจำกัดในการประกอบอาชีพอย่างไร ซึ่งผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และนำข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจและวางแผนการเตรียมตัวเข้าสู่การประกอบอาชีพของผู้เรียนในอนาคต

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น แนวโน้มในอนาคต รายได้หรือผลตอบแทน ข้อจำกัดและความเสี่ยง โอกาสความก้าวหน้าของงาน ฯลฯ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจในอาชีพที่นักเรียนสนใจ

สื่อและอุปกรณ์

1. แผนที่ความคิด (Mind map)
2. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว
3. บัตรคำ 8 ชีวิตข้ามฟาก
4. อินเทอร์เน็ต แฟ้มอาชีพ บันทึกการสัมภาษณ์อาชีพ ฯลฯ ตามความต้องการของนักเรียน

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน จากนั้นแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 5 – 6 กลุ่ม ตามความสมัครใจของนักเรียน จากนั้นผู้วิจัยอธิบายสถานการณ์ให้นักเรียนฟังพร้อมแจกบัตรคำ

8 ชีวิตข้ามฟากเพื่อให้นักเรียนร่วมกันวางแผนนำพาทั้ง 8 ชีวิตข้ามฟากไปได้อย่างปลอดภัยโดยใช้เวลา 10 นาที

2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันเฉลยผลการข้ามฟาก และสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ว่า ไม่ว่านักเรียนจะตกอยู่ในสถานการณ์ใด การวางแผนถือเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว นักเรียนต้องตระหนักและคิดอย่างรอบคอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในชีวิต

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นการวางแผนการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนในการเรียนรู้ในครั้งนี้ ตามแผนการเรียนรู้ที่นักเรียนที่วางไว้ในการรวบรวมข้อมูลในหัวข้อ “รู้จักอาชีพ” จากแหล่งทรัพยากรทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล เช่น ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จากบันทึกการสัมภาษณ์อาชีพ เป็นต้น

2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ตามลักษณะอาชีพที่ใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคม กลุ่มศิลปกรรมและสื่อ เป็นต้น โดยมีมอบหมายนักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันรวบรวมข้อมูลอาชีพจากแหล่งทรัพยากรที่นักเรียนกำหนดไว้ในแผนที่ความคิด (Mind map) หัวข้อ “รู้จักอาชีพ” ทั้งนี้ผู้วิจัยควรเป็นผู้แบ่งหัวข้อที่นักเรียนต้องรวบรวมข้อมูลตามความเหมาะสมเพื่อให้พอดีกับเวลาที่มี เนื่องจากขั้นตอนนี้ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมากจึงควรมีการจัดสรรเวลาให้เหมาะสม

3. นักเรียนลงมือปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้ เช่น ค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ดูสัมภาษณ์จากผู้ที่ประกอบอาชีพนั้น เป็นต้น โดยผู้วิจัยมีหน้าที่ในการจัดหาเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ แฟ้มอาชีพ คลิปสัมภาษณ์บุคคลที่ประกอบอาชีพนั้น หรือทรัพยากรอื่นๆ ที่นักเรียนต้องการ เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ ระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ผู้วิจัยมีหน้าที่สังเกตพฤติกรรม ให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวก รวมถึงให้กำลังใจและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีลดความพยายามในการปฏิบัติตามกิจกรรม

4. หลังจากที่นักเรียนรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรายงานข้อมูลหน้าชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ และแจกแบบบันทึกประวัติส่วนตัวเพื่อให้นักเรียนได้บันทึกข้อมูลที่ค้นคว้ามาได้จากแหล่งทรัพยากร

ขั้นสรุปกิจกรรม

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรมในวันนี้ ว่าเป็นอย่างไร พบปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง รวมทั้งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น และการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งหน้า ทั้งการเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ที่ต้อง

ใช้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เตรียมสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่นักเรียนต้องการ เช่น คอมพิวเตอร์ เพิ่มข้อมูลอาชีพ เป็นต้น

2. ผู้วิจัยกล่าวสะท้อนถึงบรรยากาศในการเรียนรู้ในวันนี้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในประเด็นที่ยังสงสัย

การประเมินผล

1. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว
2. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

แหล่งอ้างอิง

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2560). *แผนการสอน8ชีวิตข้ามฟาก*.

กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแนะแนว.

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2560). *เพิ่มข้อมูลอาชีพ*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแนะแนว.

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2561). *สัมภาษณ์อาชีพ [ซีดี]*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแนะแนว.

สถานการณ์

มีแม่น้ำสายหนึ่งมีจระเข้ชุกชุมมาก การจะข้ามแม่น้ำ ต้องใช้เรือข้ามฟาก ซึ่งมีเพียง 1 ลำ และมีสิ่งมีชีวิต 8 ชีวิต ที่ต้องการข้ามฟากก็คือ

กลุ่มแรก นายพราน และเสื่อ	รวม	2	ชีวิต
กลุ่มสอง พ่อมด ลูกพ่อมดคนโต ลูกพ่อมดคนเล็ก	รวม	3	ชีวิต
กลุ่มที่สาม แม่มด ลูกแม่มดคนโต ลูกแม่มดคนเล็ก	รวม	3	ชีวิต

มีข้อแม้ว่า..

- ถ้านายพรานไม่อยู่ เสื่อจะกินสิ่งมีชีวิตอื่น
- ถ้าพ่อมดไม่อยู่ แม่มด จะกิน ลูกพ่อมด
- ถ้าแม่มดไม่อยู่ พ่อมด จะกิน ลูกแม่มด

**เรือข้ามฟาก นั่งได้ทีละ 2 ชีวิต แต่ว่ามีแค่นายพราน พ่อมด และแม่มดเท่านั้นที่พายเรือได้

จะทำอย่างไร

ถึงจะพาทุกชีวิตข้ามฟากไปได้

โดยที่ไม่มีใครตาย

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 7

หัวข้อ รู้จักอาชีพ (3)

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การค้นหาอาชีพที่สนใจจะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบและรู้จักตัวเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการค้นพบตัวเองจะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและวางแผนการเตรียมตัวเข้าสู่การประกอบอาชีพของผู้เรียนในอนาคต ในการตัดสินใจเลือกอาชีพผู้เรียนจึงต้องศึกษาข้อมูลทางด้านอาชีพอย่างรอบด้าน ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น แนวโน้มในอนาคต รายได้หรือผลตอบแทน ข้อจำกัดและความเสี่ยง โอกาสความก้าวหน้าของงาน จะต้องนำข้อมูลหลายๆ อย่างมาเปรียบเทียบแล้วจึงตัดสินใจ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น แนวโน้มในอนาคต รายได้หรือผลตอบแทน ข้อจำกัดและความเสี่ยง โอกาสความก้าวหน้าของงาน ฯลฯ
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจในอาชีพที่นักเรียนสนใจ

สื่อและอุปกรณ์

1. แผนที่ความคิด (Mind map)
2. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว
3. อินเทอร์เน็ต แฟ้มอาชีพ บันทึกการสัมภาษณ์อาชีพ ตามความต้องการของนักเรียน

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน พร้อมแจกแบบบันทึกประวัติส่วนตัวให้กับนักเรียน เป็นรายบุคคล และกล่าวถึงกิจกรรมที่ผ่านมาว่ารวบรวมข้อมูลในหัวข้อรู้จักอาชีพส่วนใดไปแล้วบ้าง

2. ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างข้อมูลอาชีพที่ได้จากแต่ละกลุ่มขึ้นมา เพื่อยกตัวอย่างประกอบในสิ่งที่นักเรียนจะต้องรวบรวมข้อมูลต่อจากครั้งที่แล้ว เช่น คุณสมบัติที่จะประกอบอาชีพ เป็นต้น จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสำรวจว่ายังขาดหัวข้อใดบ้าง และแจ้งต่อผู้วิจัย

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นการวางแผนการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนในการเรียนรู้ในครั้งนี้ซึ่งจะต่อเนื่องมากิจกรรมครั้งที่แล้ว ตามแผนการเรียนรู้ที่นักเรียนที่วางไว้ในกรรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทรัพยากรทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล เพื่อให้การดำเนินการเรียนรู้บรรลุผลและเป็นไปตามแผนที่นักเรียนได้วางไว้ ผู้วิจัยควรกำหนดเวลาในการรวบรวมข้อมูลให้แน่ชัด เช่น ให้ความเวลาในการรวบรวมข้อมูลที่ยังขาดอยู่อีก 20 นาที เป็นต้น

2. นักเรียนลงมือรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทรัพยากร โดยผู้วิจัยมีหน้าที่เป็นผู้จัดหาแหล่งทรัพยากรให้กับนักเรียน เช่น แฟ้มอาชีพ วิดีโอสัมภาษณ์อาชีพ เป็นต้น ซึ่งในระหว่างนี้ผู้วิจัยดูแลนักเรียน ช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูล คอยให้คำแนะนำเพื่อให้ นักเรียนรวบรวมข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. หลังจากที่นักเรียนรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลครบถ้วนตามแผนการเรียนรู้ที่นักเรียนวางไว้แล้ว ให้นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ที่ได้ลงในแบบบันทึกประวัติส่วนตัว

ขั้นสรุปกิจกรรม

ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับ การ “รู้จักอาชีพ” ในประเด็นต่างๆ เช่น จุดเด่น – จุดด้อยของอาชีพ คุณสมบัติ และร่วมกันวิเคราะห์ว่าผลการเรียนรู้ที่ได้มานั้นตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในครั้งแรกหรือไม่ อย่างไร ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมีหน้าที่ให้คำแนะนำกับนักเรียน ทั้งแบบกลุ่มและแบบส่วนตัวเพื่อให้นักเรียนกระจ่างชัดกับผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมา

2. ผู้วิจัยสะท้อนบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทราบ พร้อมเสนอแนะเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว
2. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

แหล่งอ้างอิง

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2560). แผนการสอน8ชีวิตข้ามฟาก.

กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแนะแนว.

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2560). เพิ่มข้อมูลอาชีพ. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแนะแนว.

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2561). สัมภาษณ์อาชีพ [ซีดี]. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแนะแนว.

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 8

หัวข้อ รู้จักคณะ (1)

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

ในปัจจุบันนี้การศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเอกชนมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่น่าสนใจและมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองกับความต้องการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน การที่นักเรียนได้มีโอกาสทราบถึงรายละเอียดและข้อมูลของแต่ละคณะ แต่ละสถาบันก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยในการตัดสินใจสำหรับการวางแผนในอนาคตให้ตรงกับความต้องการและความถนัดของนักเรียน การจะได้มาซึ่งความรู้และความเข้าใจในคณะ/สาขานั้น ผู้เรียนจึงต้องทำการรวบรวมข้อมูลทางด้านการศึกษาต่ออย่างรอบด้าน ซึ่งในโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเองผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน วางแผนการเรียน กำหนดแหล่งข้อมูล วิธีการ และระยะเวลาที่ใช้ รวมถึงกำหนดวิธีการประเมินผลด้วยตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ให้นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้เกี่ยวกับคณะ/สาขาได้
2. เพื่อให้นักเรียนวางแผนการเรียนรู้ และกำหนดแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้เกี่ยวกับคณะ/สาขาได้
3. เพื่อให้นักเรียนระบุวิธีการในการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ได้

สื่อและอุปกรณ์

1. แผนที่ความคิด (Mind map)
2. แบบประวัติส่วนตัว
3. เรียญคนละ 10 เรียญ

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงกิจกรรมที่ผ่านมา ทั้งหัวข้อรู้จักตนเองและรู้จักอาชีพ จากนั้นนำนักเรียนเข้าสู่กิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตัดสินใจ

2. ผู้วิจัยแจกเหรียญให้กับนักเรียน โดยนักเรียนแต่ละคนจะได้เหรียญจำนวน 10 เหรียญเท่าๆ กัน เพื่อจับจ่ายในสิ่งที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยจะมีเวลาในการเลือกซื้อเฉพาะเวลาที่ผู้วิจัยเสนอขายให้เท่านั้น ไม่สามารถย้อนกลับมาซื้อได้ จากนั้นผู้วิจัยเสนอขายสิ่งต่างๆ ให้กับนักเรียน โน้มน้าวทุกวิถีทาง หากนักเรียนต้องการซื้อจะต้องหยุดเหรียญลงในตะกร้าเพื่อซื้อของชิ้นนั้น

3. ผู้วิจัยเสนอขายจนครบ สอบถามนักเรียนว่าใครยังมีเหรียญเหลืออยู่บ้าง และเพราะเหตุใดจึงยังใช้ไม่หมด รวมถึงคนที่ใช้เหรียญจนหมดว่าเหรียญที่ให้ไปเพียงพอหรือไม่ จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงการตัดสินใจเลือกซื้อสิ่งต่างๆ ว่านักเรียนตัดสินใจด้วยเหตุผลอะไร และหากมีโอกาสจะกลับไปเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ซื้อไปหรือไม่เพราะเหตุใด

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวถึงหัวข้อที่ร่วมกันสรุปจากกิจกรรมปฐมนิเทศ และในครั้งนี้จะเข้าสู่หัวข้อส่วนที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคณะ/สาขา โดยผู้วิจัยเสนอรายละเอียดจากแผนที่ความคิด (Mind map)

2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในสิ่งที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการ “รู้จักคณะ” ในประเด็นต่างๆ เช่น คุณสมบัติของผู้สมัคร หลักสูตรทางการเรียน และค่าใช้จ่าย เป็นต้น ในระหว่างนี้ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนเสนอความคิด หลังจากทีรวบรวมข้อมูลทางด้านส่วนตัวและอาชีพมาแล้ว นักเรียนอยากจะเพิ่มเติมหัวข้อใดบ้าง ผู้วิจัยรวมทั้งเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นที่ตกหล่นไป

ขั้นตั้งเป้าหมายการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน วางแผนการเรียน กำหนดแหล่งข้อมูล วิธีการ และระยะเวลาที่ใช้ รวมถึงกำหนดวิธีการประเมินผล กำหนดชิ้นงานที่ได้ โดยให้นักเรียนนำเสนอส่วนของตนเองและนำเสนอกับเพื่อน

2. หลังจากที่ได้ประเด็นที่อยากจากเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของแต่ละประเด็นที่ได้ เพื่อวางแผนการเรียน ทำการกำหนด

แหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล ร่วมกันกำหนดวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ เช่น เอกสารข้อมูลของแต่ละคณะ เว็บไซต์มหาวิทยาลัย เป็นต้น รวมทั้งกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการ ค้นหาหาข้อมูลว่าในแต่ละวิธีที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลนั้นจะใช้เวลานานเพียงใดและสามารถทำในห้องเรียนหรือนักเรียนต้องกลับไปทำที่บ้าน โดยนักเรียนต้องกำหนดชิ้นงานที่ได้ ทั้งนี้ ในระหว่างการอภิปรายผู้วิจัยมีหน้าที่ในการกระตุ้นให้นักเรียนนำเสนอแผนการเรียนของตนเอง และกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป โดยควบคุมบรรยากาศให้เป็นไปในแบบกัลยาณมิตร เชื้อต่อความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน และเคารพในความแตกต่างของบุคคล

3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปแผนการเรียนรู้ที่จะใช้ในหัวข้อ “รู้จักคณะ” ที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ แหล่งค้นคว้า วิธีการเรียนรู้ ระยะเวลา และชิ้นงาน โดยอาศัยมติกกลุ่ม

ขั้นสรุปกิจกรรม

1. หลังจากที่ได้แผนการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันจากนั้นเรียบเรียงลำดับประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งหน้า ทั้งการเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เตรียมสื่อการสอนและอุปกรณ์ที่นักเรียนต้องการ เช่น คลิปสัมภาษณ์รุ่นพี่ อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. ผู้วิจัยกล่าวสะท้อนถึงบรรยากาศในการเรียนรู้ในวันนี้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในประเด็นที่ยังสงสัย

การประเมินผล

1. แผนที่ความคิด (Mind map) ของแผนการเรียนรู้ในหัวข้อ “รู้จักคณะ”
2. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

แหล่งอ้างอิง

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2561). *แผนการสอนเหรียญพิเศษ*.

กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแนะแนว.

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 9

หัวข้อ รู้จักคณะ (2)

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

ในปัจจุบันนี้การศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเอกชนมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่น่าสนใจและมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองกับความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน การที่นักเรียนได้มีโอกาสทราบถึงรายละเอียดและข้อมูลของแต่ละคณะ แต่ละสถาบันก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการตัดสินใจสำหรับการวางแผนในอนาคตให้ตรงกับความ ต้องการและความถนัดของนักเรียน การจะได้มาซึ่งความรู้และความเข้าใจในคณะ/สาขานั้น ผู้เรียนจึงต้องทำการรวบรวมข้อมูลทางการศึกษาต่ออย่างรอบด้าน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงรายละเอียดของแต่ละคณะ เช่น หลักสูตรที่เปิดสอน การเตรียมตัวในการเข้าศึกษาต่อ คุณสมบัติในการศึกษาต่อ บรรยากาศในการเรียน เป็นต้น
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และเตรียมตัวในการศึกษาต่อได้

สื่อและอุปกรณ์

1. แผนที่ความคิด (Mind map) ของแผนการเรียนรู้ในหัวข้อ “รู้จักคณะ”
2. แบบประวัติส่วนตัว
3. เอกสารแนะนำคณะ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ตามความต้องการของนักเรียน

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

ขั้นสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และกล่าวถึงแผนที่ความคิด (Mind map) ของแผนการเรียนรู้ในหัวข้อ “รู้จักคณะ” ในกิจกรรมที่ผ่านมา ว่าเป็นอย่างไร นักเรียนอยากให้เพิ่มเติมหรือตัดทอนอะไรหรือไม่ จากนั้นแจกแบบบันทึกประวัติส่วนตัวให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ผู้วิจัยยกตัวอย่างคลิปสัมภาษณ์รุ่นพี่ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการและลักษณะของรวบรวมข้อมูล โดยนักเรียนสามารถรวบรวมข้อมูลคณะ/สาขา ตามที่นักเรียนสนใจก็คณะ/สาขาก็ได้ และให้เวลานักเรียน 3-5 นาที เพื่อระบุคณะ/สาขาที่นักเรียนต้องการรวบรวมข้อมูล จากนั้นบันทึกลงในแบบบันทึกประวัติ

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นการวางแผนการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนในการเรียนรู้ในครั้งนี้ ตามแผนการเรียนรู้ที่นักเรียนที่วางไว้ใน การรวบรวมข้อมูลในหัวข้อ “รู้จักอาชีพ” จากแหล่งทรัพยากรทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล เช่น ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จากบันทึกการสัมภาษณ์รุ่นพี่ เป็นต้น

2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ตามลักษณะสาขา/คณะที่ใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคม กลุ่มศิลปกรรมและสื่อ เป็นต้น โดยมอบหมายนักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันรวบรวมข้อมูลคณะ/สาขาจากแหล่งทรัพยากรที่นักเรียนกำหนดไว้ในแผนที่ความคิด (Mind map) หัวข้อ “รู้จักคณะ” ทั้งนี้ผู้วิจัยควรเป็นผู้แบ่งหัวข้อที่นักเรียนต้องรวบรวมข้อมูลตามความเหมาะสมเพื่อให้พอดีกับเวลาที่ โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดหาเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ คลิปสัมภาษณ์รุ่นพี่ หรือทรัพยากรอื่นๆ ที่นักเรียนต้องการ เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้

3. นักเรียนลงมือปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้ เช่น ค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ดูสัมภาษณ์จากรุ่นพี่ เป็นต้น โดยผู้วิจัยมีหน้าที่ในการจัดหาเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ หรือทรัพยากรอื่นๆ ที่นักเรียนต้องการ เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ ระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ผู้วิจัยมีหน้าที่สังเกตพฤติกรรม ให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวก รวมถึงให้กำลังใจและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีความพยายามในการปฏิบัติกิจกรรม

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรายงานข้อมูลหน้าชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นๆ และให้นักเรียนบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแบบบันทึกประวัติส่วนตัว

ขั้นสรุปกิจกรรม

ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากจบกิจกรรมในหัวข้อ รู้จักคณะ/สาขา ว่าแต่ละคณะ/สาขานั้น มีความน่าสนใจอย่างไร และควรเตรียมตัวอย่างไรเพื่อให้ได้ศึกษาต่อในคณะนั้นๆ และร่วมกันวิเคราะห์ว่าผลการเรียนรู้ที่ได้มานั้นตรงตามวัตถุประสงค์

ที่ตั้งไว้ในครั้งแรกหรือไม่ อย่างไร ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมีหน้าที่ให้คำแนะนำกับนักเรียน ทั้งแบบกลุ่มและแบบส่วนตัวเพื่อให้นักเรียนกระจ่างชัดกับผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมา

2. ผู้วิจัยสะท้อนบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทราบ พร้อมเสนอแนะเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว
2. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

แหล่งอ้างอิง

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2560). *แฟ้มข้อมูลคณะ*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแนะแนว.

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน. (2561). *สัมภาษณ์รุ่นพี่ [ซีดี]*. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานแนะแนว.

โปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครั้งที่ 10

หัวข้อ ปัจจัยมบท

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

การตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่บุคคลต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพ ทำความเข้าใจในตนเอง และวางแผนเพื่อที่จะได้ประกอบอาชีพนั้น ข้อมูลด้านต่างๆ อาทิ รูปแบบการทำงาน ความก้าวหน้าของงาน อัตราการจ้างงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมีข้อมูลในรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับตนเองทั้งในด้านความสนใจ ทักษะ ความถนัดและค่านิยมจึงถูกนำมาพิจารณาเปรียบเทียบวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสีย และประเมินความเหมาะสม อันนำไปสู่การตัดสินใจเลือกอาชีพผู้เรียนที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนได้
2. เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่และควรปรับปรุงอย่างไร

สื่อและอุปกรณ์

1. ชุดแผ่นไม้
2. แบบประวัติส่วนตัว
3. แผนที่ความคิด (Mind map)

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำกิจกรรม

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ นำเข้าสู่กิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดเพื่อตัดสินใจ
2. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดยการนับเลข 1 – 5 และให้แยกตามกลุ่มตามเลขที่นับ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มแยกออกเป็นทีมย่อย 2 ทีม คือ A และ B เพื่อเล่นเกม “หยิบออก”

3. ผู้วิจัยอธิบายกติกาของเกม “หยิบออก” โดยให้แต่ละทีมผลัดกันหยิบแผ่นไม้ทีละครั้ง การหยิบ สามารถจะหยิบกี่แผ่นก็ได้ เพียงแต่ต้องอยู่ในแถวเดียวกันโดยที่ทีมไหนหยิบแผ่นไม้สุดท้าย ทีมนั้นแพ้ จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเล่นเกมหยิบออก

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ผู้วิจัยกล่าวถึงแผนที่ความคิด (Mind map) ทั้ง 3 หัวข้อ ประกอบด้วย รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ และรู้จักคณะ ที่นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมในการรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ มาอย่างครบถ้วน ตามแผนการเรียนรู้ที่นักเรียนได้วางแผนเอาไว้ จากนั้นผู้วิจัยแจกแบบบันทึกประวัติส่วนตัวให้กับนักเรียนแต่ละคน

2. ผู้วิจัยยกตัวอย่างบุคคลที่มีการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ประสบผลสำเร็จและไม่สำเร็จให้นักเรียนฟัง เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่แบบบันทึกประวัติส่วนตัวของนักเรียนอย่างรอบคอบมากที่สุด

3. จากนั้นผู้วิจัยนำนักเรียนทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของตนเอง อาชีพและคณะ/สาขาที่ได้ศึกษารวบรวมมาไว้แล้วนั้นมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อสำรวจถึงความเป็นไปได้ ศึกษาให้ชัดเจนถึงค่านิยมของตน แล้วนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกตัวเลือกที่เหมาะสมกับตนเอง โดยให้นักเรียนวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ

4. นักเรียนประเมินทางเลือกทั้งหมดแล้วตัดสินใจแบบเด็ดขาด พร้อมบันทึกลงในแบบบันทึกกิจกรรม

ขั้นสรุปกิจกรรม

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากจบโปรแกรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ร่วมกันวิเคราะห์ว่าผลการเรียนรู้ที่ได้มานั้นตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในครั้งแรกหรือไม่ อย่างไร และมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

2. ผู้วิจัยสะท้อนบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทราบ พร้อมเสนอแนะเพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในประเด็นที่ยังสงสัย

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดการตัดสินใจเลือกอาชีพเพื่อใช้เป็นคะแนนหลังเข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

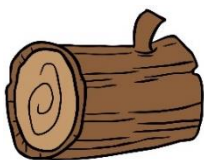
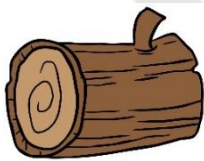
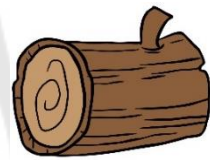
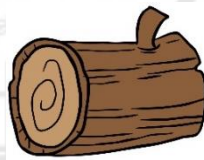
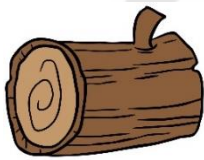
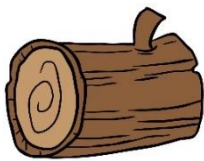
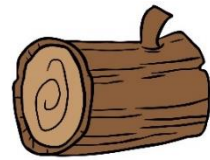
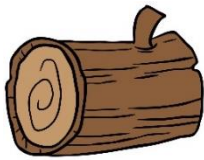
1. แบบบันทึกประวัติส่วนตัว
2. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม

ชุดแผ่นไม้

แถวที่ 1

แถวที่ 2

แถวที่ 3

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวสุภาสินี สัตย์เจริญ
วัน เดือน ปี เกิด	2 สิงหาคม 2527
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2550 การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) เอกการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2562 การศึกษามหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิจัยและพัฒนาศึกษาศาสตร์ (จิตวิทยาการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	53/1 หมู่ 2 แขวงสายไหม เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร 10220